

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การวิเคราะห์ความหลากหลายทางนันทนาการในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ

Analysis of Recreation Diversity in Nature – based Recreation Areas

โดย

นางสาวอุษารดี ภู่มาลี

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (อุทยานและนันทนาการ)

พ.ศ. 2548

ISBN 974-9841-11-5

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (อุทยานและนันทนาการ)
ปริญญา

อุทยานและนันทนาการ สาขา อนุรักษ์วิทยา
ภาควิชา

เรื่อง การวิเคราะห์ความหลากหลายทางนันทนาการในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ

Analysis of Recreation Diversity in Nature – based Recreation Areas

นามผู้วิจัย นางสาวอุษารดี ภู่มาลี

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์นภวรรณ จานะกาญจน์, Ph.D.)

กรรมการ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันชัย อรุณประภารัตน์, D.Agr.)

กรรมการ (อาจารย์ถวัลย์ เนียมทรัพย์, วท.ม.)

หัวหน้าภาควิชา (รองศาสตราจารย์วิชา นิยม, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์วินัย อาจคงนาญ, M.A.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 9 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2549

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ เครือข่ายระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (ครส.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ให้ความอนุเคราะห์และสนับสนุนทุนส่วนหนึ่งของค่านักศึกษาและทุนสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นภวรรณ ฐานะกาญจน์ ประธานกรรมการที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วันชัย อรุณประภรณ์ กรรมการวิชาเอก อาจารย์ถวัลย์ เนียมทรัพย์ กรรมการวิชาการ และผู้ช่วยศาสตราจารย์สายพิณ กาญจนเสริม ผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัย ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย และความกรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จนเสร็จสมบูรณ์ลงได้

ขอขอบคุณ คุณแสงจันทร์ วายทุกข์ และคุณกมล สังข์เฉย ผู้ร่วมเดินทางเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ตลอดระยะเวลาการทำวิทยานิพนธ์ หน่วยงานในพื้นที่ทุกแห่ง ที่ให้ความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในเรื่องต่างๆ อย่างดียิ่ง ขอขอบคุณ คุณสุรศักดิ์ ชูทอง คุณนิภารัตน์ สายประเสริฐ คุณรติกร น่วมภักดี คุณสงศรี อุ่นจิตต์ คุณเสาวนีย์ สารเนตร คุณอรอนงค์ เขียบแหลม คุณสรณ ลพสุนทร คุณจุฑารัตน์ ขาวคม คุณศิริประภา คงสมบัติ คุณฟารุต ใจทัศน์กุล คุณวรุฒม์ จินตกานนท์ คุณเอกสิทธิ์ ปัญญาเส็ง คุณจริญญา จินา คุณปญฺชรัสมิ์ ทรงธรรมวัฒน์ และคุณนิทัศน์ นุ่นสงที่ให้ความช่วยเหลือในการร่วมเดินทางเก็บข้อมูล ขอขอบคุณ พี่ น้องและเพื่อนนิสิตปริญญาโท สาขาอุทยานและนันทนาการ และเพื่อนวนศาสตร์รุ่นที่ 65 ทุกท่าน ในน้ำใจไมตรี ความช่วยเหลือ กำลังใจตลอดจนความรู้สึกอันดีที่มอบให้เสมอมา

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณความดีและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ แต่มารดาผู้ล่วงลับ คุณย่ามุกดา ภูมาลีที่คอยอบรมสั่งสอนและเป็นกำลังใจให้ตลอดมา และขอระลึกถึงพระคุณครูบาอาจารย์ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนให้ผู้วิจัยได้รับความรู้จนสำเร็จการศึกษาในครั้งนี้

อุษารดี ภูมาลี

พฤษภาคม 2548

อุยารดี ภู่มาลี 2548: การวิเคราะห์ความหลากหลายทางนันทนาการในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (อุทยานและนันทนาการ) สาขาวิชาอุทยานและนันทนาการ ภาควิชา
อนุรักษ์วิทยา ปรธานกรรมการที่ปรึกษา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์นภวรรณ ฐานะกาญจน์, Ph.D. 153 หน้า
ISBN 974-9841-11-5

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความหลากหลายของกิจกรรมนันทนาการ แรงจูงใจในการเข้าร่วม
กิจกรรมนันทนาการ และประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการไปเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ
และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมนันทนาการ แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ และประสบการณ์
นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการไปเยือนแหล่งนันทนาการ กับประเภทแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ ซึ่ง
ทำการศึกษารวม 9 ประเภท คือ น้ำตก ถ้ำ ลำน้ำ น้ำพุร้อน เส้นทางศึกษาธรรมชาติ ธรณีพิฐาน จุดชมวิว เกาะ
และชายหาด จำนวนรวม 18 แห่ง เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยว 1,062 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้
สถิติพรรณนา การวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) และการวิเคราะห์จำแนกกลุ่ม (Discriminant Analysis)

ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวประกอบกิจกรรมนันทนาการโดยเฉลี่ย 4 กิจกรรม สามารถจัดกลุ่มแรงจูงใจ
ในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการได้ 6 กลุ่มคือ 1) แรงจูงใจในการพัฒนาตนเองและจิตวิญญาณ 2) แรงจูงใจในการ
สัมผัสธรรมชาติ 3) แรงจูงใจในการพัฒนาสมรรถภาพทางร่างกาย 4) แรงจูงใจในการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม 5)
แรงจูงใจในการหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ดี และ 6) แรงจูงใจที่จะได้รับความสะดวกและปลอดภัย โดยการจำแนกกลุ่ม
แรงจูงใจดังกล่าวสามารถอธิบายค่าความแปรปรวนของตัวแปร 51 ตัวได้ร้อยละ 52.35 ส่วนการจำแนกกลุ่มประส
การณที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการไปเยือนแหล่งนันทนาการ สามารถจัดกลุ่มได้ 5 กลุ่มคือ 1) ประสบการณ์ที่ได้สัมผัส
ใกล้ชิดธรรมชาติ 2) ประสบการณ์ที่ได้พัฒนาสมรรถภาพทางร่างกาย 3) ประสบการณ์ในการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม 4)
ประสบการณ์ที่ได้ความเป็นอิสระและการพัฒนาทางด้านจิตใจ และ 5) ประสบการณ์ในการปรับตัวเข้ากับสิ่งใหม่ โดย
การจำแนกกลุ่มประสบการณ์ดังกล่าวสามารถอธิบายค่าความแปรปรวนของตัวแปร 53 ตัวได้ร้อยละ 47.46 ในส่วนของ
การศึกษาคือความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมนันทนาการ แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ และประสบการณ์
นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับ กับประเภทแหล่งนันทนาการ พบว่ากิจกรรมนันทนาการ แรงจูงใจในการเข้าร่วม
กิจกรรมนันทนาการ และประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับมีความสัมพันธ์กับประเภทแหล่งนันทนาการ
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ($\chi^2 = 681.10$; Sig. = 0.00; Canonical Correlation =
0.54) ผลการศึกษานี้ชี้แนะว่าช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการของแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติในประเทศไทย
ควรมีจำนวนน้อยกว่าของประเทศตะวันตก เนื่องจากความหลากหลายทางนันทนาการมีต่ำกว่า

อุยารดี ภู่มาลี
ลายมือชื่อนิติ

ลายมือชื่อประธานกรรมการ

31 / พค / 48

Usaradee Phumalee 2005: Analysis of Recreation Diversity in Nature – based Recreation Areas.
Master of Science (Parks and Recreation), Major Field: Parks and Recreation, Department of
Conservation. Thesis Advisor: Assistant Professor Noppawan Tanakanjana, Ph. D. 153 pages.
ISBN 974-9841-11-5

The objectives of this research were to analyze the diversity of recreation activities, recreation motivation, and recreation experience of people who visited nature-based recreation areas in Thailand and to test the relationship between the activities, motivation, and experience with type of recreation areas. Data were collected from 1,062 visitors to 9 types of nature-based recreation areas including island, beach, waterfall, cave, river, viewpoint, nature-trail, geomorphology site, and hot spring. The total number of sample sites was 18; 2 sites for each type of recreation areas. The survey data were analyzed by descriptive statistics, Factor Analysis, and Discriminant Analysis.

The study found that most visitors engaged in 4 recreation activities. Factor analysis found that 51 items of recreation motivation could be grouped into 6 groups including 1) the motivation for personal and spiritual development; 2) motivation for nature experiencing and learning; 3) motivation for physical development; 4) motivation for social bonding; 5) motivation for escaping from routine; and 6) motivation for safety and comfort. The 6 factors accounted for 52.35% of variance in recreation motivation. The analysis found that 53 items of recreation experience could be grouped into 5 groups including 1) experience in being with nature; 2) experience in physical development; 3) experience in social interaction; 4) experience in being independence and spiritual development; and 5) experience in adapting into new environment. The 5 factors accounted for 47.46% of variance in recreation experience. Discriminant analysis found that recreation activities, recreation motivation, and recreation experience significantly correlated with type of recreation areas ($\chi^2 = 681.10$; Sig = 0.000; Canonical Correlation = 0.54). This study suggested that the recreation opportunity spectrum of nature-based recreation areas in Thailand should be classified into lower number of spectrum than the number within the system developed in north Americas due to the lower level of recreation diversity within the country.

Usaradee Phumalee

Student's signature

N. Tanakanjana

Thesis Advisor's signature

31, May, 2005

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	(1)
สารบัญตาราง	(2)
สารบัญภาพ	(4)
คำนำ	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ขอบเขตการวิจัย	2
นิยามศัพท์	2
การตรวจเอกสาร	6
ความหลากหลายทางนันทนาการ	6
แหล่งนันทนาการและกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติ	14
แรงจูงใจ	18
ประสบการณ์นันทนาการ	25
อุปกรณ์และวิธีการ	33
อุปกรณ์	33
วิธีการ	33
ผลและวิจารณ์	45
สรุปและข้อเสนอแนะ	115
สรุป	115
ข้อเสนอแนะ	116
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	120
ภาคผนวก	128
ภาคผนวก ก แบบสอบถามนักท่องเที่ยว	129
ภาคผนวก ข การทดสอบความน่าเชื่อถือ(reliability)ของแบบสอบถาม	138
ภาคผนวก ค รายละเอียดพื้นที่ศึกษา	143

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	การกระจายของแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติแต่ละประเภทตามภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ	16
2	จำนวนความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติที่ได้รับค่านิยมในแต่ละประเภท	34
3	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามเพศ	47
4	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามอายุ	48
5	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด	49
6	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามอาชีพ	51
7	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามรายได้	52
8	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามงานอดิเรก	54
9	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามที่อยู่ปัจจุบัน	55
10	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามประสบการณ์ในการมาเยือน	57
11	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามจำนวนบุคคลในกลุ่มเดินทาง	59
12	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามประเภทกลุ่มเดินทาง	60
13	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง	62
14	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามสื่อที่ให้ข้อมูลในการเดินทาง	63
15	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามการพักผ่อนในพื้นที่	65
16	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามความพึงพอใจโดยรวม	66
17	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติที่นักท่องเที่ยวประกอบ	69
18	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติที่นักท่องเที่ยวประกอบใน แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติแต่ละประเภท	73
19	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ	79

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
20	ค่า Factor loading ของแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการทาง ธรรมชาติแต่ละกลุ่ม	87
21	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของประสบการณ์นันทนาการที่ นักท่องเที่ยวได้รับ	96
22	ค่า Factor loading ของประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับแต่ละกลุ่ม	104
23	ผลการวิเคราะห์การจำแนกกลุ่มของแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ	109
ตารางผนวกที่		
ข1	การทดสอบความน่าเชื่อถือของแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ	139
ข2	การทดสอบความน่าเชื่อถือของประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับ	141

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	โมเดลของความหลากหลายทางพันธุนาการ	8
2	กระบวนการเกิดแรงจูงใจ	20
ภาพผนวกที่		
ค1	แผนที่การกระจายของพื้นที่ศึกษา	147
ค2	ลักษณะทั่วไปของพื้นที่ศึกษา ก. น้ำตกเอราวัณ ข. น้ำตกห้วยแม่ขมิ้น ค. ถ้ำเชียงดาว ง. ถ้ำเลเขากอบ จ. ถ้ำน้ำแควน้อย ฉ. ถ้ำน้ำวัว ช. น้ำพุร้อนแจ้ซ้อน ซ. น้ำพุร้อนฝาง ฅ. เส้นทางศึกษาธรรมชาติ กม.33 – หนองผักชี และ ญ. เส้นทางศึกษาธรรมชาติคิ่งกระเบน	152
ค3	ลักษณะทั่วไปของพื้นที่ศึกษา ก. ลานหินปุ่ม ข. ออบหลวง ค. ดอยกิวลม ง. แหลมพรหมเทพ จ. เกาะลิมิถัน ฉ. เกาะลันตา ช. ชายหาดหัวหิน และ ซ. หาดโนนยาง	153

การวิเคราะห์ความหลากหลายทางนันทนาการในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ

Analysis of Recreation Diversity in Nature – based Recreation Areas

คำนำ

ประเทศไทยเป็นอีกประเทศหนึ่งที่ได้ถือว่ามีความหลากหลายทางนันทนาการสูง ทั้งในด้านความหลากหลายของฐานทรัพยากรและรูปแบบกิจกรรมนันทนาการที่ผู้ใช้ประโยชน์หรือนักท่องเที่ยวสามารถกระทำตามความชอบและประสบการณ์นันทนาการอันเป็นผลมาจากแรงจูงใจของแต่ละบุคคลที่มีความหลากหลายแตกต่างกันออกไป ตามหลักการพื้นฐานด้านนันทนาการ ความหลากหลายทางนันทนาการเป็นเรื่องสำคัญที่นักจัดการต้องพิจารณาในการวางแผนและจัดการแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ โดยต้องพัฒนารูปแบบกิจกรรมและสิ่งอำนวยความสะดวกในการรองรับกิจกรรมให้สอดคล้องความหลากหลายของฐานทรัพยากรนันทนาการและประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวพึงปรารถนา อันจะนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญส่วนหนึ่งของการพัฒนาประเทศ

ปัจจุบันการศึกษาเกี่ยวกับความหลากหลายทางนันทนาการ เพื่อนำมาเป็นฐานข้อมูลในการประกอบการตัดสินใจวางแผนด้านนันทนาการที่ต้องอาศัยทั้งข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลเชิงลึก มีการศึกษาวิจัยเฉพาะในประเทศทางตะวันตกเท่านั้น ยังไม่ปรากฏการศึกษาเชิงลึกในประเทศไทย มีเพียงแต่การศึกษาที่บรรยายลักษณะทั่วไปของความหลากหลายทางนันทนาการด้านต่างๆ จึงควรมีการศึกษาเชิงลึกเพื่อตอบคำถามที่ว่าเมื่อทรัพยากรนันทนาการมีความหลากหลายแตกต่างกันไปแล้ว จะก่อให้เกิดความหลากหลายของกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติ ประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับ และแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการของนักท่องเที่ยวแตกต่างกันมากน้อยเพียงใดและความหลากหลายแต่ละส่วนเหล่านี้มีความสัมพันธ์กันในลักษณะใด เพื่อนำผลที่ได้มาใช้ประโยชน์ในการจัดการ เพื่อรักษาไว้ซึ่งความหลากหลายทางนันทนาการในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติของประเทศให้ยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ความหลากหลายของกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติ แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ และประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการไปเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติ แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ และประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการไปเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติกับประเภทแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ความหลากหลายทางนันทนาการในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ ซึ่งจำแนกออกตามระบบนิเวศหลักได้ 9 ประเภทด้วยกัน คือ น้ำตก ถ้ำ ลำน้ำ น้ำพุร้อน เส้นทางศึกษาธรรมชาติ ธรณีสัณฐาน จุดชมวิว เกาะ และชายหาด โดยผู้วิจัยกำหนดที่จะทำการศึกษาความหลากหลายขององค์ประกอบทางนันทนาการ 3 ด้านด้วยกัน คือ ความหลากหลายของกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติ ความหลากหลายของแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ และความหลากหลายของประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับจากการไปเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ

นิยามศัพท์

“แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ” หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งจำแนกออกตามระบบนิเวศหลักได้ 9 ประเภทด้วยกัน คือ น้ำตก ถ้ำ ลำน้ำ น้ำพุร้อน เส้นทางศึกษาธรรมชาติ ธรณีสัณฐาน จุดชมวิว เกาะ และชายหาด ในการวิจัยแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติหมายถึงสถานที่ท่องเที่ยวต่อไปนี้เป็นคือ

- 1) น้ำตกเอราวัณ อุทยานแห่งชาติเอราวัณ จังหวัดกาญจนบุรี
- 2) น้ำตกห้วยแม่ขมิ้น อุทยานแห่งชาติเขื่อนศรีนครินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี
- 3) ลำน้ำแควน้อย อุทยานแห่งชาติไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

- 4) ลำน้าวัว อุทยานแห่งชาติแม่จริม จังหวัดน่าน
- 5) ถ้ำเชียงดาว เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
- 6) ถ้ำเลเขากอบ จังหวัดตรัง
- 7) น้ำพุร้อนแจ้ซ้อน อุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน จังหวัดลำปาง
- 8) น้ำพุร้อนฝาง อุทยานแห่งชาติแม่ฝาง จังหวัดเชียงใหม่
- 9) ลานหินปุ่ม อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า จังหวัดพิษณุโลก
- 10) ออบหลวง อุทยานแห่งชาติออบหลวง จังหวัดเชียงใหม่
- 11) ดอยก๊วยลม อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง จังหวัดเชียงใหม่
- 12) แหลมพรหมเทพ จังหวัดภูเก็ต
- 13) เส้นทางศึกษาธรรมชาติ กม.33-หนองผักชี อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา
- 14) เส้นทางศึกษาป่าชายเลนคู้กระเบน จังหวัดจันทบุรี
- 15) หมู่เกาะสิมิลัน อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา
- 16) หมู่เกาะลันตา อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่
- 17) ชายหาดหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และ
- 18) หาดในยาง อุทยานแห่งชาติสิรินาถ จังหวัดภูเก็ต

“นักท่องเที่ยว” หมายถึง ประชาชนชาวไทยที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปที่เดินทางไปท่องเที่ยวและประกอบกิจกรรมในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ

“ความหลากหลายทางนันทนาการ” หมายถึง ความมากมายของกิจกรรมนันทนาการ ประเภทของแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ และประเภทของประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการไปเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ

“กิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติ” หมายถึง รูปแบบของการกระทำที่บุคคลเลือกประกอบหรือกระทำด้วยความสมัครใจ และการกระทำนั้นส่งผลดีต่อบุคคลนั้น โดยการกระทำดังกล่าวเป็นกระทำที่อาศัยแหล่งธรรมชาติเป็นหลัก ซึ่งประกอบไปด้วย 26 กิจกรรมคือ 1) เดินป่า 2) ลูกรัง 3) ส่องสัตว์ 4) ขับรถชมวิว 5) เดินชมทัศนียภาพ 6) ขี่จักรยาน 7) ตั้งแคมป์พักแรม 8) ปิกนิก 9) ศึกษาธรรมชาติ 10) ถ่ายภาพ 11) พักผ่อนในบรรยากาศที่สงบ 12) ปีนเขา/ไต่หน้าผา 13) เล่นน้ำตก

14) เทียวชมถ้ำ 15) แช่น้ำร้อน 16) พายเรือ 17) ล่องแก่ง 18) ตกปลา 19) เล่นเรือ 20) เล่นกีฬาทางน้ำ 21) เล่นน้ำทะเล 22) อาบแดด 23) ดำน้ำดูปะการังน้ำลึก 24) ดำน้ำดูปะการังน้ำตื้น 25) เล่นกีฬาชายหาด / กิจกรรมชายหาด และ 26) วายน้ำ

“แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ” หมายถึง สาเหตุหลักหรือปัจจัยที่เป็นมูลเหตุจูงใจให้บุคคลตัดสินใจไปเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ ประกอบด้วย 51 ประเด็น คือ 1) การแสดงออกซึ่งความเป็นตัวของตัวเอง 2) การชดเชยในสิ่งที่ต้องการ 3) ความรู้สึกปลอดภัย 4) การบริการ / ความสะดวกในการประกอบกิจกรรม 5) ความรื่นรมย์ 6) ความสันโดษ 7) การได้สำรวจหรือบุกเบิกพื้นที่ใหม่ๆ 8) การได้หลีกเลี่ยงจากภาระหน้าที่การทำงาน 9) การได้หลีกเลี่ยงจากสิ่งที่รบกวน 10) ความแข็งแรงทางร่างกาย 11) การได้เรียนรู้ธรรมชาติ 12) การใช้เวลาร่วมกับคนที่มีความสนใจใกล้เคียงกัน หรือคนที่มีความชอบใกล้เคียงกัน 13) ความเป็นอิสระ / ปราศจากการควบคุม 14) การใช้เวลาร่วมกับสมาชิกในครอบครัว 15) การลดความเครียด / การได้พักผ่อนสมอง 16) การได้ใกล้ชิดคนสำคัญ 17) การทบทวนความคิดตนเอง 18) ความสำเร็จในสิ่งที่ได้รับการกระตุ้น หรือการได้กระทำในสิ่งที่ตนเองต้องการ 19) การได้สอนหรือนำผู้อื่นในการประกอบกิจกรรม 20) การได้เสี่ยง / ผจญภัย 21) การได้พบปะผู้คนใหม่ๆ 22) การได้ใกล้ชิดธรรมชาติ 23) การได้พบเห็นสิ่งแปลกใหม่ตามธรรมชาติ 24) การได้เปลี่ยนบรรยากาศ 25) การพัฒนาทักษะในการประกอบกิจกรรม 26) การได้ทดสอบสมรรถภาพทางร่างกาย 27) การได้มาเยือนสถานที่ตามคำแนะนำ / ประชาสัมพันธ์ 28) การได้หลีกเลี่ยงจากผู้คนในครอบครัว 29) การได้รำลึกถึงสิ่งที่ตกทอดจากบรรพบุรุษ 30) การได้ใช้จ่ายเงิน 31) การได้เรียนรู้บุคคลอื่น 32) การได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น 33) การได้ชื่นชมธรรมชาติ 34) การควบคุมสิ่งต่างๆ 35) การพัฒนาจิตวิญญาณ / จิตใจ 36) ความเป็นส่วนตัว 37) การได้รับอากาศที่ดี 38) การรักษาสุขภาพร่างกาย (รักษาโรค) 39) การได้สังสรรค์ในหมู่เพื่อนหรือญาติพี่น้อง 40) การหลีกเลี่ยงจากความเบื่อหน่าย 41) การได้มาเยือนแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ 42) การได้มาเยือนสถานที่ที่ประทับใจ 43) การได้มาสัมผัสประเพณี วัฒนธรรมหรืออาหารท้องถิ่น 44) การได้ร่วมกิจกรรมกลุ่ม 45) ธรรมชาติที่งดงาม / ความสวยงามที่โดดเด่นของพื้นที่ 46) ต้องการพักผ่อน 47) การได้รับความรู้ความเข้าใจธรรมชาติ 48) การได้เปิดโลกทัศน์ / มุมมองใหม่ให้ชีวิต 49) การได้กระชับสายสัมพันธ์ภายในกลุ่มครอบครัว / กลุ่มเพื่อน 50) ต้องการความสนุกสนาน และ 51) การเดินทางที่สะดวก

“ประสบการณ์นั้นหนาการณ์ักท่องเที่ยวได้รับ” หมายถึง สิ่งที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการไปเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ ประกอบด้วย 53 ประเด็นคือ 1) ความสำเร็จที่ได้ทำในสิ่งที่ต้องการ 2) ความเป็นผู้นำของกลุ่ม 3) ความเป็นอิสระ / ปราศจากการควบคุม 4) ความเสี่ยง / ความท้าทาย 5) การเพิ่มทักษะในการใช้อุปกรณ์ 6) ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว / เพื่อน 7) การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม 8) การได้พบปะผู้คนใหม่ๆ 9) การเรียนรู้ธรรมชาติหรือสิ่งใหม่ๆ ที่ได้พบเห็น 10) การสำรวจสถานที่ใหม่ๆ หรือสถานที่ที่ไม่เคยไปเยือน 11) การได้ใกล้ชิดธรรมชาติ 12) การสะท้อนค่านิยมหรือความชอบส่วนบุคคล 13) ความคิดสร้างสรรค์ / ความคิดริเริ่ม 14) การรำลึกความหลัง 15) การออกกำลังกาย 16) การพัฒนาความแข็งแรงทางร่างกาย 17) การพักผ่อน 18) การหลีกเลี่ยงผู้คนและความตึงเครียดทางสังคม 19) การลดความเครียดทางร่างกาย 20) ความรู้สึกปลอดภัย 21) การได้หลีกเลี่ยงคนในครอบครัว 22) การสัมผัสบรรยากาศใหม่ๆ 23) การรวมกลุ่มกับบุคคลที่มีความชอบเดียวกัน 24) ความสงบ 25) ความสันโดษ 26) การได้พบเห็นสิ่งแปลกใหม่ตามธรรมชาติ 27) ความรื่นรมย์ 28) การบริการ / ความสะดวกในการประกอบกิจกรรม 29) ความเป็นตัวของตัวเอง 30) การเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม 31) ความเหนียวแน่นของกลุ่ม 32) ความรัก 33) การแสดงอำนาจ / บารมี 34) ความสนุกสนาน 35) ความประทับใจ 36) ความสบายใจ 37) การได้รับมิตรภาพ 38) การได้รับการต้อนรับที่ดีจากเจ้าของพื้นที่ 39) การได้ใช้เวลาทบทวนตัวเอง 40) การได้พบเห็นสิ่งที่สวยงามตามธรรมชาติ 41) การเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ 42) การได้รับอากาศบริสุทธิ์ 43) การได้เรียนรู้บุคคลอื่น 44) การได้ทำในสิ่งที่ไม่เคยทำ 45) การได้พึ่งพาตัวเอง / ทดสอบความสามารถของตนเอง 46) การได้ใช้พลังกำลังในการประกอบกิจกรรม 47) ความทรงจำที่ดี 48) การได้เห็นคุณค่าของธรรมชาติและคุณค่าการอนุรักษ์ 49) การได้เรียนรู้การใช้ชีวิตกับธรรมชาติ 50) ความเป็นส่วนตัว 51) การได้รู้จักการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น 52) การได้เห็นการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ / พื้นที่ และ 53) การได้เห็นวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น / พื้นเมือง

การตรวจเอกสาร

การวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ความหลากหลายทางนันทนาการในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการตรวจเอกสารเกี่ยวกับความหลากหลายทางนันทนาการ แหล่งนันทนาการและกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติ แรงจูงใจและประสบการณ์นันทนาการ โดยเนื้อหาของเอกสารจะครอบคลุมนิยามและความหมาย แนวคิดและทฤษฎีของคำสำคัญที่เกี่ยวข้องและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหลากหลายทางนันทนาการ

นิยามและความหมาย

คำว่า “นันทนาการ” หรือ “recreation” เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายและใช้กันอย่างกว้างขวาง โดยที่มาของคำนี้มีจากรากศัพท์ภาษาละตินคำว่า “recreate” ซึ่งแปลว่า สร้างหรือทำให้เกิดใหม่ หรือทำให้สดชื่นแจ่มใส และมีความหมายรวมไปถึงการกระทำใดๆที่มีผลต่อความสดชื่นแจ่มใสของสุขภาพร่างกายและจิตใจ เดิมทีเดียวกระทรวงศึกษาธิการได้บัญญัติศัพท์ขึ้นชื่อว่า “นันทนาการ” ซึ่งมีความหมายที่บ่งบอกถึงกิจกรรมการกีฬา เกมหรือการละเล่นต่างๆ ต่อมาในปีพ.ศ.2507 พระยาอนุমানราชชนบัญญัติคำขึ้นใหม่ว่า นันทนาการ หมายถึง ลักษณะอาการแห่งความสนุกสนานร่าเริง หรือการทำให้สนุกสนาน ร่าเริง ระทึกใจ แต่ความหมายนี้ไม่ตรงกับความหมายของ “recreation” ที่เดียว “นันทนาการ” ในความหมายนี้จึงไม่เป็นที่นิยม จนกระทั่งมีการปรับปรุงหลักสูตรวิชาพลศึกษาและสุขศึกษาในพ.ศ.2518 จึงเริ่มใช้คำนี้เป็นครั้งแรก โดยได้ให้ความหมายของนันทนาการ ว่าเป็นกิจกรรมที่กระทำในเวลาว่าง โดยใช้ความสมัครใจเป็นหลัก ไม่มีการบังคับ และได้รับความพึงพอใจจากกิจกรรมนั้นเป็นหลักสำคัญในการพิจารณาว่ากิจกรรมนั้นเป็นกิจกรรมนันทนาการหรือไม่ (จรินทร์, 2507)

ทั้งนี้ ได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่านันทนาการตามอีกมากมาย สรุปได้ว่า นันทนาการ เป็นกิจกรรมยามว่างที่ทุกคนเข้าร่วมโดยสมัครใจ เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลดีต่อร่างกาย จิตใจ หรืออารมณ์ต่อผู้เข้าร่วมโดยตรง และกิจกรรมนั้นก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้เข้าร่วมโดยทันที อีกทั้งเป็นการแสดงออกที่เป็นธรรมชาติของแต่ละบุคคลตามที่ต้องการ และความสนใจ ทั้งนี้ลักษณะ

ของกิจกรรมจะต้องไม่ขัดต่อวัฒนธรรมที่ดีของสังคม ไม่ใช่อบายมุข (คณิต, 2534; สุรเชษฐ์, 2535; พิระพงษ์, 2542; บรรเทิง และเจษฎา, 2544)

จากความหมายของนันทนาการ สามารถตีความได้หลากหลายซึ่งอาจจะมองในเรื่องของ ประสบการณ์นันทนาการ หรือกระบวนการ หรือกิจกรรมที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต นักวิชาการ หลายท่านจึงได้กำหนดหลักเกณฑ์ลักษณะของนันทนาการไว้ สามารถสรุปได้ดังนี้ 1) ต้อง เกี่ยวข้องกับกิจกรรม 2) ต้องเกิดในเวลาว่าง 3) มีรูปแบบหลากหลาย ไม่มีขอบเขตจำกัด 4) จะต้อง เป็นไปด้วยความสมัครใจและมีแรงจูงใจ 5) สามารถจัดขึ้นได้ในเวลาที่ไม่จำกัด 6) เป็นสิ่งที่จริงจัง และมีจุดหมาย 7) เป็นการบำบัดรักษา หรือทำให้สภาพร่างกายและจิตใจดีขึ้น 8) เป็นกิจกรรมที่สามารถยืดหยุ่นเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม 9) เป็นกิจกรรมที่พึงประสงค์ของสังคม และ 10) กิจกรรมนั้นต้องไม่ยึดเป็นอาชีพ ดังนั้นกิจกรรมบางประเภทจึงไม่จัดเป็นกิจกรรมนันทนาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมที่ให้ความสนุกสนานเพียงอย่างเดียว หรือกิจกรรมฆ่าเวลา หรือ กิจกรรมที่ให้คุณค่าแก่ชีวิตน้อยมาก (สุรเชษฐ์, 2535; บรรเทิง และเจษฎา, 2544; Butter, 1959)

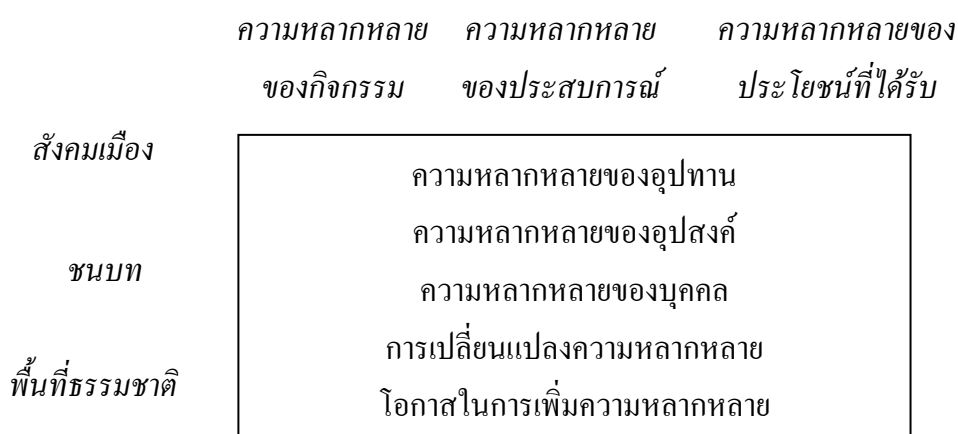
ในส่วนของความหลากหลายทางนันทนาการ (recreation diversity) หมายความว่าถึง ประเภท ความหลากหลาย การกระจาย คุณภาพ และความมากมายของโอกาสด้านนันทนาการ ซึ่ง โอกาสด้านนันทนาการนั้นเป็นโอกาสของนักท่องเที่ยวในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ ใน สภาพพื้นที่เฉพาะที่มีความแตกต่างกันไป ทั้งในเรื่องของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางสังคม และสภาพแวดล้อมทางการจัดการ (Haas, 2001) ในขณะที่ Manning (1999) ได้กล่าวว่าความหลากหลายทางนันทนาการนั้น ต้องพิจารณาถึงเรื่องของกิจกรรม นันทนาการ ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยว ทักษะคติ เกี่ยวกับนโยบาย ความชอบในเรื่องของบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก การรับรู้เกี่ยวกับความ แออัดและความขัดแย้ง ระดับของประสบการณ์นันทนาการ แรงจูงใจและประโยชน์ที่จะได้รับ จากการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ ซึ่งความหลากหลายทางนันทนาการเป็นส่วนสำคัญในการ พิจารณาวางแผนการจัดการนันทนาการ

โดยสรุปแล้วจากความหมายข้างต้น ความหลากหลายทางนันทนาการคือ ความมากมาย ขององค์ประกอบด้านนันทนาการ ทั้งในส่วนของฐานทรัพยากร การจัดการด้านนันทนาการ ประเภทกิจกรรมนันทนาการ ลักษณะของผู้ใช้ประโยชน์ พฤติกรรมทางนันทนาการของผู้ใช้ ประโยชน์ รวมไปถึงประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการอีกด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับความหลากหลายทางนันทนาการ

เรื่องของความหลากหลายทางนันทนาการนั้นสามารถที่จะทำความเข้าใจได้ หากมุ่งที่จะศึกษาเรื่องของพฤติกรรมนันทนาการ ทั้งแนวคิดและโมเดลต่างๆ โมเดลที่ว่านี้มีกรอบแนวคิดพื้นฐานในเรื่องของการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ การเลือกประกอบกิจกรรมในพื้นที่นันทนาการเฉพาะแห่งที่สามารถตอบสนองแรงจูงใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการและนำไปสู่ประโยชน์ที่จะได้รับจากการประกอบกิจกรรมนันทนาการ ซึ่งโอกาสด้านนันทนาการนั้นเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่นักจัดการนันทนาการต้องจัดให้มีภายในพื้นที่นันทนาการ (ภายใต้เงื่อนไขของกิจกรรมและลักษณะของพื้นที่) เพื่อออกแบบให้สามารถตอบสนองแรงจูงใจและก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ใช้ประโยชน์ที่เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการในพื้นที่นันทนาการที่รับผิดชอบ

ความหลากหลายทางนันทนาการนั้นพิจารณาถึงลักษณะความหลากหลายทั้งในส่วนของลักษณะพื้นที่หรือฐานทรัพยากรนันทนาการและลักษณะพฤติกรรมของผู้ใช้ประโยชน์ รวมถึงประสบการณ์นันทนาการและผลที่จะได้รับจากการประกอบกิจกรรมนันทนาการ โมเดลของความหลากหลายทางนันทนาการ ส่วนหนึ่งได้ประยุกต์มาจากแนวคิดช่วงชั้น โอกาสด้านนันทนาการ และลำดับขั้นความต้องการด้านนันทนาการ ดังภาพที่ 1 (Driver and Brown, 1978; Clark and Stankey, 1979)

ภาพที่ 1 โมเดลของความหลากหลายทางนันทนาการ

ที่มา: Haas (2001)

จากภาพที่ 1 คอลัมน์ในแนวตั้งเป็นเรื่องขององค์ประกอบของลักษณะความหลากหลายทางนันทนาการและเป็นช่วงชั้นของลักษณะสังคมเมืองจนถึงลักษณะพื้นที่ธรรมชาติ ส่วนแถวในแนวนอนเป็นเรื่องขององค์ประกอบด้านความหลากหลายของประสบการณ์นันทนาการ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม ประสบการณ์นันทนาการและประโยชน์ที่จะได้รับจากช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ ดังนั้นการอนุรักษ์ความหลากหลายทางนันทนาการจึงต้องพิจารณาทั้งในด้านความหลากหลายของกิจกรรม ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ ประสบการณ์นันทนาการ และผลที่จะได้รับจากการประกอบกิจกรรมนันทนาการและจากภาพนี้ยังชี้ให้เห็นถึงความหลากหลายของอุปสงค์และอุปทานด้านนันทนาการ

ในด้านอุปสงค์นั้น ปัจเจกบุคคล ครอบครัว กลุ่มทางสังคม จะมีความชอบหรือความต้องการในเรื่องของโอกาสด้านนันทนาการที่จะเข้าร่วมแตกต่างกันออกไป เช่น ต้องการกิจกรรมนันทนาการ และลักษณะของพื้นที่ประกอบกิจกรรมที่แตกต่างกัน และการเข้าร่วมกิจกรรมก็ให้ประสบการณ์นันทนาการและผลที่จะได้รับจากการประกอบกิจกรรมนันทนาการที่แตกต่างกัน ซึ่งความต้องการเหล่านี้สามารถนำมาใช้อธิบายและกำหนดสัดส่วนของความปรารถนาในรูปของช่วงชั้นโอกาส ส่วนด้านอุปทานนั้น จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นถึงโอกาสด้านนันทนาการที่มีอยู่ ทั้งที่เป็นในส่วนของภาครัฐหรือเอกชน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงระบบของโอกาสที่หลากหลายในพื้นที่นันทนาการ และยังชี้ให้เห็นว่าอะไรคือ ความต้องการของผู้ที่จะเข้าไปเยือนซึ่งจะช่วยชี้้นำให้การจัดการโอกาสด้านนันทนาการมีโอกาสประสบความสำเร็จมากขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้การจัดการเข้าใจถึงมุมมองการเปลี่ยนแปลงความหลากหลายทางนันทนาการทั้งในอดีตและอนาคต ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นผลมาจากแนวโน้มของค่านิยม ภาวะเศรษฐกิจ ความสนใจ ทักษะ ความสามารถ การจัดการ การเปลี่ยนแปลงประชากรและปัจจัยอื่นๆที่เปลี่ยนไป (Haas, 2001)

การพัฒนาคุณภาพนันทนาการนั้นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความหลากหลายทางนันทนาการ ทั้งนี้เนื่องจากอุปสรรคที่สำคัญในเรื่องของความแตกต่างระหว่างคุณภาพและประเภทของโอกาสด้านนันทนาการที่มักก่อให้เกิดปัญหาระหว่างผู้ใช้ประโยชน์และนักจัดการพื้นที่นันทนาการ นอกจากนี้ปัญหาที่สำคัญอีกปัญหาคือการจัดการนันทนาการ โดยทั่วไปจะจัดการออกมาในรูปแบบของการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยภาพรวม ซึ่งบางครั้งอาจมองข้ามความเหมาะสมของฐานทรัพยากรที่มีอยู่ โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีความหลากหลายของฐานทรัพยากร หากการจัดการดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน โดยสนองตอบความต้องการของนักท่องเที่ยวในระดับเดียวกันทั้งพื้นที่ ซึ่งนับว่าเป็นการปิดโอกาสที่จะนำเอาศักยภาพของ

ทรัพยากรเหล่านั้นไม่ทำให้สามารถเอื้อให้เกิดโอกาสด้านนันทนาการที่หลากหลายได้ ซึ่งส่งผลต่อประสบการณ์นันทนาการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวด้วยกัน เพราะทรัพยากรนันทนาการที่หลากหลายเป็นสิ่งสำคัญที่สามารถก่อให้เกิดความหลากหลายของประสบการณ์นันทนาการและความพึงพอใจได้ ดังนั้นการจัดการด้านนันทนาการจึงจำเป็นต้องออกแบบการจัดการให้ผสมผสานระหว่างอุปสงค์และอุปทานด้านนันทนาการได้อย่างเหมาะสม (Stankey, 1974)

ต่อมาได้มีการพัฒนากรอบแนวคิดที่จะใช้ในการวางแผนด้านนันทนาการ นั่นคือ ช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ (Recreation Opportunity Spectrum; ROS) และขีดความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity; CC) ของแต่ละช่วงชั้น ซึ่งแนวคิดที่ต่อเนื่องกันมาทั้งสองส่วนนี้พัฒนามาจากพื้นฐานขององค์ความรู้ด้านความหลากหลายทางนันทนาการ เพื่อให้สามารถจัดการและประยุกต์ใช้ความหลากหลายทางนันทนาการได้อย่างเหมาะสม

แนวคิดของช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการเป็นการจัดกลุ่มแหล่งนันทนาการ โดยพิจารณาจากลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ (physical setting) ลักษณะทางสังคม (social setting) และลักษณะทางการจัดการ (management setting) เพื่อตอบสนองประสบการณ์นันทนาการที่แตกต่างกันได้หลากหลาย นักท่องเที่ยวมีทางเลือกในการเข้าร่วมประกอบกิจกรรม ผลที่ได้จากการกำหนดช่วงชั้นส่งผลให้แหล่งนันทนาการต่างช่วงชั้นมีสภาพพื้นที่ทางกายภาพ รูปแบบการจัดการ และประสบการณ์นันทนาการที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งก็คือความหลากหลายทางนันทนาการนั่นเอง (Manning, 1999; Warzecha *et al.*, 2001; Haas, 2001)

ในทำนองเดียวกันแนวคิดเกี่ยวกับขีดความสามารถในการรองรับก็ได้นำกระบวนการของความหลากหลายทางโอกาสด้านนันทนาการมาเป็นปัจจัยสำคัญในการพิจารณาการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับได้ ทั้งนี้เนื่องจากขีดความสามารถในการรองรับได้สามารถเปลี่ยนแปลงหรือแปรผันได้ไปตามประเภทของแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมนันทนาการ ช่วงเวลา ฤดูกาล พฤติกรรม ความคาดหวังและแรงจูงใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งในส่วนต่าง ๆ นี้เองที่ก่อให้เกิดความหลากหลายแตกต่างกันออกไปในแต่ละพื้นที่ การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับได้จึงเป็นเรื่องของการศึกษาเฉพาะแต่ละพื้นที่ เพราะแหล่งนันทนาการแต่ละแห่งต่างก็มีลักษณะและระดับขององค์ประกอบทางนันทนาการที่แตกต่างกันออกไป และจากกรอบแนวคิดดังกล่าวก็ยังมีพัฒนาโมเดลในการวางแผนการจัดการด้านนันทนาการอีกเป็นจำนวนมาก เช่น ระดับการ

เปลี่ยนแปลงที่ยอมรับได้ (Limit of Acceptable Change; LAC) และประสบการณ์นันทนาการของนักท่องเที่ยวและการคุ้มครองทรัพยากร (Visitor Experience and Resource Protection; VERP) ซึ่งทั้งสองโมเดลนี้ได้ชี้ให้เห็นว่าในการวางแผนพื้นที่นันทนาการเพื่อรักษาไว้ซึ่งโอกาสด้านนันทนาการที่หลากหลายควรที่จะกำหนดตัวชี้วัดและมาตรฐานขององค์ประกอบที่เอื้อให้เกิดคุณภาพประสบการณ์นันทนาการดังกล่าว ทั้งในส่วนของฐานทรัพยากร ลักษณะทางสังคมและลักษณะการจัดการ (Stankey *et al.*, 1985; National Park Service, 1997)

หลายปีที่ผ่านมาผู้จัดการด้านนันทนาการยอมรับถึงประโยชน์ของการจัดระบบของกิจกรรมนันทนาการและผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่อยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์และความสอดคล้องขององค์ประกอบทางนันทนาการด้านต่างๆ ที่เป็นลักษณะของกิจกรรมต่างๆ และผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด โดยจัดให้อยู่ในลักษณะของกลุ่มกิจกรรมหรือกลุ่มของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ทั้งนี้การจัดการกลุ่มองค์ประกอบต่างๆ เป็นเรื่องที่ต้องใช้ความพยายามที่จะกำหนดรูปแบบของผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมซึ่งมีความหลากหลายให้ครอบคลุมทุกรูปแบบขององค์ประกอบต่างๆ ซึ่งถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญที่นักวางแผนด้านนันทนาการต้องพัฒนาองค์ความรู้ในส่วนนี้ เพื่อให้สามารถมองภาพรวมขององค์ประกอบต่างๆ ที่ปรากฏในพื้นที่ อันจะนำไปสู่การวางแผนและจัดการด้านนันทนาการได้อย่างเหมาะสม

ในต่างประเทศการศึกษาความหลากหลายทางนันทนาการได้นำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาพื้นที่กางเต็นท์และการสำรวจความต้องการการใช้ประโยชน์ของนักเดินป่า ตัวอย่างการศึกษาเกี่ยวกับผู้ใช้ประโยชน์ในพื้นที่กางเต็นท์ที่ยานพาหนะสามารถเข้าถึงได้ พบว่าลักษณะของกิจกรรมนันทนาการที่เกี่ยวกับการกางเต็นท์พักผ่อนในป่านั้นมีลักษณะที่หลากหลายแตกต่างกันออกไป และมีความหลากหลายของแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรม ความหลากหลายของประเภทสิ่งอำนวยความสะดวกที่จะพัฒนาไว้รองรับการใช้ประโยชน์ นับว่าเป็นเรื่องสำคัญในการพิจารณาวางแผนนันทนาการ (King, 1966) ในทำนองเดียวกัน Stankey (1972) ได้ศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าเปลี่ยนนั้นไม่มีรูปแบบหรือลักษณะการใช้ประโยชน์ที่แน่นอน ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าในกลุ่มนักท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าเปลี่ยนด้วยกันนั้น มีระบบค่านิยมที่ค่อนข้างกว้างและบ่อยครั้งก็มักเกิดความขัดแย้งขึ้น เช่นเดียวกันกับ Haas *et al.* (1979) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผู้ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าเปลี่ยนทางตะวันตก 3 พื้นที่ ในเรื่องของแรงจูงใจและความชอบที่มีต่อลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ โดยระดับในการวัดทั้ง 2 ปัจจัยดังกล่าวได้ใช้การจำแนกกลุ่มตัวแปรด้วยเทคนิค Cluster Analysis ผลการศึกษาที่ได้ในครั้งนี้สามารถจำแนกกลุ่มของแรงจูงใจและ

ความชอบที่มีต่อลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ได้หลายกลุ่ม ซึ่งลักษณะของแต่ละกลุ่มต่างก็สามารถจำแนกให้เห็นลักษณะของแต่ละกลุ่มได้อย่างชัดเจน เพียงแต่การศึกษาในครั้งนี้ให้ผลเพียงแค่การจำแนกกลุ่มเท่านั้น ยังไม่ได้อธิบายถึงความสัมพันธ์ของทั้งสองปัจจัย

งานวิจัยเกี่ยวกับความหลากหลายทางนันทนาการไม่ได้มุ่งศึกษาแค่ความแตกต่างของผู้ใช้ประโยชน์เพียงอย่างเดียว แต่ยังศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงของผู้ใช้ประโยชน์ด้วย การศึกษาใน Pacific Northwest พบว่าประเภทของกิจกรรมทางเดินที่พักรวม (ทางเดินที่พักรวมในพื้นที่ป่าเปลี่ยว หรือทางเดินที่พักรวมในพื้นที่ที่ยานพาหนะสามารถเข้าถึง หรือทั้งสองอย่าง) ที่นักท่องเที่ยวเลือกประกอบนั้น ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในส่วนของวิถีชีวิตครอบครัว (Burch, 1966) รวมทั้งการสำรวจนักท่องเที่ยวพักรวมทั่วประเทศ พบว่ามีความสัมพันธ์ใกล้เคียงกันระหว่างกิจกรรมทางเดินที่พักรวมและวิถีชีวิตครอบครัว (Lapage and Ragain, 1974) บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ดังกล่าว ได้ชี้ให้เห็นว่าภายในกิจกรรมประเภทเดียวกันนั้น มีความแตกต่างกันของผู้ที่เข้าร่วมประกอบกิจกรรม อีกทั้งแต่ละบุคคลก็มีการเข้าร่วมในระดับที่แตกต่างกันด้วย

ต่อมา Brown and Ross (1982) ได้ทำการศึกษาเพิ่มเติมโดยศึกษาเกี่ยวกับผู้ใช้ประโยชน์ใน Glenwood Springs Resource Area รัฐโคโลราโด ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ได้ใช้การวิเคราะห์ความถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) ในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจและลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอื่นๆ ที่พบอีกด้วย โดยผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจและพื้นที่จะถูกจำแนกโดยกิจกรรมที่ผู้ใช้ประโยชน์ประกอบ นั่นหมายถึงคนที่ประกอบกิจกรรมประเภทเดียวกันจะมีความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจและความชอบที่มีต่อลักษณะทางกายภาพของพื้นที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ในขณะที่เดียวกัน McLaughlin and Paradice (1980) ได้ทำการสอบถาม snowmobilers และ cross-country skiers โดยใช้การให้ค่าคะแนนทั้งในส่วนของระดับของแรงจูงใจและระดับของความสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือก ทั้งในส่วนของลักษณะทางกายภาพ ลักษณะทางสังคม และลักษณะทางการจัดการ จากนั้นได้ใช้การจำแนกกลุ่มตัวแปรด้วยเทคนิค Cluster Analysis ซึ่งผลการศึกษาสามารถจำแนกตามแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักท่องเที่ยวได้ 4 ประเภท และยังพบว่าประเภทของนักท่องเที่ยวและลักษณะของสิ่งแวดล้อมทางนันทนาการที่พึงปรารถนานั้นมีความสัมพันธ์กันทางสถิติ

Manfredo *et al.* (1983) ได้ทำการสำรวจผู้ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าเปลี่ยว 3 แห่ง โดยวัดในเรื่องของแรงจูงใจ ลักษณะของพื้นที่และการจัดการออกเป็นระดับต่างๆ และใช้การจำแนกกลุ่มตัวแปรด้วยเทคนิค Cluster Analysis ซึ่งผลที่ได้พบว่าผู้ที่เข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าเปลี่ยวทั้ง 3 แห่ง สามารถจำแนกแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการในพื้นที่ป่าเปลี่ยวของนักท่องเที่ยวได้เป็น 5 ประเภทด้วยกัน โดยมีนักท่องเที่ยว 3 ประเภทที่มีแรงจูงใจใกล้เคียงกัน คือนักท่องเที่ยวประเภทที่ 1 เป็นกลุ่มที่ชอบความเสี่ยง ความท้าทายสูง ประเภทที่ 2 เป็นกลุ่มที่ชอบความเสี่ยง ความท้าทายต่ำ มีการปฏิสัมพันธ์กลุ่ม และประเภทที่ 3 เป็นกลุ่มที่มีแรงจูงใจอันเนื่องมาจากบรรทัดฐานของกลุ่ม ซึ่งนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีสัดส่วนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60 ของจำนวนตัวอย่าง โดยนักท่องเที่ยวทั้ง 3 ประเภทมีการให้ระดับความสำคัญของแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เพราะการเลือกประกอบกิจกรรมนันทนาการนั้นขึ้นอยู่กับความชอบที่มีต่อลักษณะทางกายภาพของพื้นที่และการจัดการพื้นที่ ส่วน Vogelsson *et al.* (1998) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมนันทนาการพื้นที่นันทนาการ และแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวที่ไปเยือน Delaware State Park ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งจากการศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดังกล่าว โดยนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอุทยานแห่งชาติประเภทประวัติศาสตร์จะมีแรงจูงใจในการเรียนรู้มากกว่านักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอุทยานแห่งชาติประเภทอื่น และกิจกรรมนันทนาการมีความหลากหลายแตกต่างกันออกไปตามแต่ประเภทของอุทยานแห่งชาติ ตัวอย่างเช่น กิจกรรมว่ายน้ำ อาบแดดจะเป็นกิจกรรมหลักของอุทยานแห่งชาติทางทะเลและชายฝั่ง

การศึกษาที่ผ่านมาในต่างประเทศเกี่ยวกับความหลากหลายทางนันทนาการได้มุ่งที่จะอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านของโมเดลด้านพฤติกรรมนันทนาการซึ่งก็ได้แก่ กิจกรรมนันทนาการ พื้นที่ประกอบกิจกรรม แรงจูงใจ และประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการให้ดีที่สุด แต่เนื่องจากการศึกษาดังกล่าวเป็นการสำรวจเบื้องต้นเท่านั้น ซึ่งอาจมองได้ว่าความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้เกิดขึ้นจากการตั้งสมมติฐานเบื้องต้นของผู้วิจัยตัวอย่างเช่นพื้นที่แห่งหนึ่งมีข้อจำกัดด้านการพัฒนาพื้นที่ แต่โอกาสด้านพื้นที่ที่มีความโดดเด่นที่ควรจะเป็นโอกาสให้สอดคล้องกับการใช้ประโยชน์ด้านในพื้นที่ และเอื้อให้เกิดโอกาสสำหรับความท้าทายและความเสี่ยงที่จะได้รับจากพื้นที่ สิ่งเหล่านี้เอื้อให้เกิดการพัฒนาเส้นทาง การเข้าถึงพื้นที่อยู่ในระดับต่ำ รวมถึงการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในการรองรับการใช้ประโยชน์ที่น้อยที่สุดอีกด้วย สิ่งเหล่านี้เป็นเพียงแง่ของความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับความสัมพันธ์ดังกล่าว การศึกษาเชิงลึกในแต่ละด้านจึงควรให้เกิดขึ้นเพื่อที่จะนำผลที่ได้มาช่วยอธิบายให้ชัดเจนได้ยิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต

แหล่งนันทนาการและกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติ

แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ

ในปัจจุบันมนุษย์ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในรูปแบบของนันทนาการอย่างกว้างขวาง โดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติเอื้อประโยชน์ในการจัดเป็นแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ ซึ่งแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติในที่นี้ หมายความว่าพื้นที่ธรรมชาติ อันได้แก่ พืชพันธุ์ ป่าไม้ น้ำตก ถ้ำ เกาะ ชายหาด ลำน้ำ แอ่งน้ำ น้ำพุร้อน ธรณีสัณฐานและอื่นๆ ที่มีคุณค่าด้านความงาม ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและสามารถเข้าถึงเพื่อประกอบกิจกรรมนันทนาการได้ ทั้งนี้ความเป็นเอกลักษณ์อาจพิจารณาทั้งในเรื่องของทิวทัศน์ (scenery) สัตว์ป่า (wildlife) สภาพภูมิอากาศ (climate) และปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ (natural phenomenon) โดยการใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการนั้นต้องไม่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ สภาพแวดล้อมของพื้นที่เหล่านั้น (วรรณ, 2539; นภวรรณ และคณะ, 2541)

การจำแนกแหล่งนันทนาการทางธรรมชาตินั้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2543) ได้แบ่งแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติภายในประเทศ ออกเป็น 5 ลักษณะ อันได้แก่ 1) ทะเล เกาะ ชายหาด อุทยานแห่งชาติทางทะเล 2) น้ำตก น้ำพุร้อน แก่ง แม่น้ำ ลำคลอง บึง ทะเลสาบ 3) ป่า ไม้ อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนรุกขชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 4) ภูเขา ดอย ถ้ำ จุดชมวิว และ 5) แหล่งศึกษาทางธรณีวิทยา ในขณะที่นภวรรณ และคณะ (2546) ได้จำแนกแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติตามระบบนิเวศหลักออกเป็น 9 ประเภท คือ 1) น้ำตก 2) ลำน้ำและแก่งต่างๆ 3) ถ้ำ 4) น้ำพุร้อน 5) ธรณีสัณฐาน 6) จุดชมวิว 7) เส้นทางศึกษาธรรมชาติ 8) เกาะ และ 9) ชายหาด โดยอภิเชก (2541) ซึ่งจำแนกประเภทของแหล่งท่องเที่ยวในลักษณะที่ใกล้เคียงกัน ได้ให้ความหมายแหล่งท่องเที่ยวแต่ละประเภทไว้ดังนี้

1. น้ำตก หมายถึง น้ำที่ตกจากที่สูง โดยปกติน้ำที่ตก เกิดจากการที่น้ำในแม่น้ำลำธาร ไหลมาถึงทางน้ำที่มีระดับต่างกัน กระแสน้ำจะตกพูลงสู่ที่ต่ำ
2. ลำน้ำ หมายถึง กระแสน้ำที่ไหลทอดยาว ซึ่งจะมีความคดเคี้ยว ไหลเร็วหรือช้า ต่างกันไปตามลักษณะภูมิประเทศ ส่วนแก่ง หมายถึง น้ำตกหรือแก่งในแม่น้ำ

3. ถ้ำ หมายถึง โฟรงที่ลึกเข้าไปในภูเขา หรือ โฟรงลึกเข้าไปในแผ่นดิน โดยมากมีอยู่ตามภูเขาที่มีน้ำใต้ดินไหลผ่านกัคเซาะหรือถ้ำที่เกิดตามชายฝั่งทะเล ในทางวิชาการกำหนดว่าถ้ำต้องเกิดขึ้นตามธรรมชาติที่มีขนาดของโพรงใหญ่พอที่คนจะเข้าไปได้และแสงแดดส่องเข้าไปถึงข้างใน

4. น้ำพุร้อน หมายถึง น้ำที่ไหลขึ้นมาจากใต้ดินและอุณหภูมิสูงกว่าอุณหภูมิของร่างกายมนุษย์ อาจจะอุ่นๆ จนถึงเดือดพล่าน อาจจะบริสุทธิ์หรืออาจมีแร่ธาตุ รวมทั้งก๊าซละลายอยู่ด้วย ทำให้มีรสและกลิ่นต่างๆ กัน

5. ธรณีสัณฐาน หมายถึง สาขาธรณีวิทยาที่ว่าด้วยพื้นโลก ซึ่งประมวลเอาทั้งรูปร่าง ธรรมชาติกระบวนการกำเนิดและพัฒนาตัว ตลอดจนความเปลี่ยนแปลงที่ประสบในปัจจุบัน

6. จุดชมวิว หมายถึง บริเวณที่มีทัศนียภาพที่งดงาม หรือบริเวณที่สามารถมองเห็นทัศนียภาพได้

7. เส้นทางศึกษาธรรมชาติ หมายถึง เส้นทางที่สร้างขึ้นเพื่อนักท่องเที่ยว โดยตัดผ่านพื้นที่ธรรมชาติ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสและเรียนรู้ธรรมชาติที่ปรากฏอยู่ในบริเวณนั้น

8. เกาะ หมายถึง แผ่นดินที่มีน้ำทะเลหรือมหาสมุทรเท่านั้นล้อมรอบ

9. ชายหาด หมายถึง พื้นที่ระหว่างขอบฝั่งกับแนวน้ำลงเต็มที่ พื้นที่นี้โดยทั่วไปเรียก ฝั่งทะเลหรือชายหาด

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความหลากหลายของทรัพยากรนันทนาการสูง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนชาวไทยสามารถประกอบกิจกรรมนันทนาการได้หลากหลายตามความต้องการและประสบการณ์นันทนาการที่พึงปรารถนาในแต่ละบุคคล ซึ่งนภวรรณ และคณะ (2547) ได้รวบรวมและทำบัญชีรายชื่อแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติในประเทศไทย ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ที่อยู่ในความรับผิดชอบของรัฐ ซึ่งก็ได้แก่ อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน หรือแม้แต่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าบางแห่ง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การกระจายของแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติแต่ละประเภทตามภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ

ประเภทแหล่ง	จำนวนแหล่ง				รวม
	ภาคเหนือ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก	ภาคใต้	
	เชียงใหม่				
1. น้ำตก	246	75	94	138	553
2. ลำน้ำ	28	15	37	18	98
3. ถ้ำ	112	29	32	63	236
4. น้ำพุร้อน	33	3	1	13	50
5. ธรณีสถาน	30	7	28	10	75
6. จุดชมวิว	39	10	48	12	109
7. เส้นทางศึกษาธรรมชาติ	28	20	5	7	60
8. เกาะ	-	17	-	67	84
9. ชายหาด	-	41	2	81	124
รวม	516	217	247	409	1,389

ที่มา: นภวรรณ และคณะ (2547)

กิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติ

จากความหมายของนันทนาการ จะเห็นได้ว่านันทนาการเป็นรูปแบบของกิจกรรมที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาร่างกายและจิตใจของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น ทั้งนี้ Jensen (1973) ได้แบ่งประเภทของกิจกรรมนันทนาการออกตามความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม 2 ประเภทคือ 1) กิจกรรมนันทนาการที่ต้องอาศัยทรัพยากรธรรมชาติ (resource-oriented) โดยกิจกรรมและความสนใจของบุคคลต่อลักษณะทางธรรมชาติจะเป็นตัวกำหนดประเภทของกิจกรรมนันทนาการ เช่น การศึกษาธรรมชาติ การเดินป่า และ 2) กิจกรรมนันทนาการที่ต้องอาศัยการแสดงออกของบุคคลเป็นหลัก (activity-oriented) เช่น การเล่นกีฬา เล่นดนตรี นอกจากกิจกรรมนันทนาการทั้งสองประเภทดังกล่าวแล้ว ยังมีกิจกรรมนันทนาการบางลักษณะที่ต้องอาศัยทั้งการแสดงออกและ

ทรัพยากรธรรมชาติร่วมกัน หรือในความหมายที่เป็นกิจกรรมนันทนาการกลางแจ้ง (outdoor recreation)

โดยทั่วไปแล้วกิจกรรมนันทนาการกลางแจ้งหมายถึง กิจกรรมที่ทำในเวลาว่างโดยสมัครใจและเกิดขึ้นกลางแจ้ง ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้เกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติหรือสถานที่ที่มีคุณภาพทางธรรมชาติที่สำคัญปรากฏอยู่ หรืออาจกล่าวได้ว่ากิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติเป็นรูปแบบของกิจกรรมในพื้นที่ธรรมชาติในรูปแบบของกิจกรรมนันทนาการกลางแจ้งนั่นเอง ทั้งนี้ เพราะกิจกรรมนันทนาการกลางแจ้งเป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยแหล่งธรรมชาติเป็นหลักและเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่นั้นๆ (Jensen, 1973) ในทำนองเดียวกัน สุรเชษฐ์ (2535) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมนันทนาการกลางแจ้งไว้ว่า เป็นกิจกรรมในเวลาว่างที่ไม่จำเป็นต้องใช้อาคาร หรือสิ่งปลูกสร้างแต่จะอาศัยทรัพยากรธรรมชาติอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เช่น ดิน น้ำ ป่าไม้ เป็นแหล่งสำหรับปฏิบัติกิจกรรมและมักจะต้องมีการวางแผนเตรียมตัวตลอดจนการเดินทางที่ต้องใช้ยานพาหนะ หรือกล่าวได้ว่าเป็นกิจกรรมที่บุคคลปฏิบัติภายใต้สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและกิจกรรมนั้นมีความสัมพันธ์โดยตรงกับสิ่งแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาความพึงพอใจที่มีต่อธรรมชาติ 2) เปิดโอกาสให้มีการเปลี่ยนแปลงและพักผ่อน 3) พัฒนาความแข็งแรงของร่างกาย และ 4) พัฒนารูปแบบที่ดีของสังคม (ดรรรชนี, 2544)

การจำแนกประเภทของกิจกรรมนันทนาการที่ปรากฏในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ Hackett (1971) ได้แบ่งออกเป็น 2 ประเภทด้วยกันคือ 1) passive recreation เป็นการพักผ่อนหย่อนใจที่ใช้กำลังกายน้อย เป็นไปในลักษณะความสงบ การผ่อนคลายจากภาระหน้าที่และความตึงเครียด ได้แก่ การชื่นชมธรรมชาติ ปิกนิก ชมวิว เป็นต้น และ 2) active recreation ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้กำลังกายมาก ได้แก่ การเดินป่า ปีนเขา ล่องแก่ง จั๊กกรยาน เป็นต้น ในขณะที่ ดรรรชนี และคณะ (2538) ได้แบ่งรูปแบบกิจกรรมนันทนาการในพื้นที่นันทนาการแบบเน้นธรรมชาติเป็น 2 ลักษณะเช่นกัน คือ 1) appreciative recreational activities เป็นกิจกรรมประเภทชื่นชมธรรมชาติ เช่นเดินศึกษาธรรมชาติ ดูนก ถ่ายภาพ เป็นต้น และ 2) adventurous recreational activities ซึ่งเป็นกิจกรรมนันทนาการประเภทตื่นเต้นผจญภัย เช่น การปีนหรือไต่เขา จั๊กกรยานตามเส้นทางธรรมชาติ วินเซิร์ฟ และล่องแพยาง เป็นต้น

อย่างไรก็ตามกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาตินั้น มีความหลากหลายทั้งในส่วนของ ลักษณะธรรมชาติและขอบเขตของแต่ละกิจกรรม ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของฐานทรัพยากรที่รองรับ กิจกรรมด้วย ทั้งนี้ทรัพยากรนันทนาการแต่ละประเภทต่างก็เอื้อให้พัฒนารูปแบบกิจกรรมในพื้นที่ ได้แตกต่างกัน ก่อให้เกิดรูปแบบกิจกรรมเฉพาะหรือกิจกรรมหลักของแต่ละประเภทฐานทรัพยากร เช่น การดำน้ำชมปะการังจะเกิดเฉพาะทรัพยากรนันทนาการประเภทเกาะ ในขณะที่เดียวกันฐาน ทรัพยากรแต่ละประเภทก็สามารถเอื้อให้เกิดกิจกรรมต่างๆ ได้อีกเช่นกัน โดยภาพรวมแล้วกิจกรรม นันทนาการทางธรรมชาติในประเทศไทยนั้น พบว่ามีรูปแบบของกิจกรรมนันทนาการที่ หลากหลายไปตามทรัพยากรนันทนาการ อาทิเช่น เดินป่า คุนุก ส่องสัตว์ ขับรถชมวิว เดินชม ทัศนียภาพ ชี่จรรย์ยาน ตั้งแคมป์พักแรม ปิกนิก ศึกษาธรรมชาติ ถ่ายภาพ พักผ่อนในบรรยากาศที่ สงบ ปีนเขา/ ไต่หน้าผา เล่นน้ำตก เทียวชมถ้ำ แช่น้ำร้อน พายเรือ ล่องแก่ง ตกปลา เล่นเรือ เล่นกีฬาทางน้ำ เล่นน้ำทะเล อาบแดด ดำน้ำดูปะการังน้ำลึก ดำน้ำดูปะการังน้ำตื้น เล่นกีฬาชายหาด / กิจกรรมชายหาด และว่ายน้ำ เป็นต้น จะเห็นได้ว่ากิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาตินั้น ครอบคลุมกิจกรรมอย่างกว้างขวาง ทั้งกิจกรรมที่ต้องใช้พลังกำลังและกิจกรรมที่ไม่ต้องใช้ พลังกำลัง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบุคคลที่จะเลือกประกอบกิจกรรมนันทนาการที่เหมือนหรือแตกต่างกันไป ตามความชอบ ความพอใจ และความสนใจของแต่ละบุคคล เพื่อตอบสนองความต้องการและ ประสบการณ์นันทนาการที่ตนเองพึงปรารถนา

แรงจูงใจ

นิยามและความหมาย

คำว่าแรงจูงใจหรือ motivation มีรากศัพท์มาจากภาษาลาตินคำว่า movere ที่แปลว่าการ เคลื่อนที่หรือการเคลื่อนไหว อาจกล่าวได้ว่าแรงจูงใจ หมายถึง สิ่งที่กระตุ้นให้แสดงออกหรือ ควบคุมพฤติกรรม โดยการนำและส่งผลต่อเป้าหมายที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เรื่องของแรงจูงใจในด้าน จิตวิทยานั้น จะให้ความสำคัญต่อการอธิบายปัจจัยต่างๆของพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออก แตกต่างกันและในส่วนที่แสดงออกมาเหมือนกัน โดยแรงจูงใจนั้นมีความสัมพันธ์ระหว่างจิตใจกับ ร่างกาย และการตัดสินใจแสดงพฤติกรรม (Buck, 1988; Beck, 1990)

แรงจูงใจ คือ ภาวะที่เร้าให้เกิดพฤติกรรม พฤติกรรมที่ถูกเร้าด้วยภาวะต่างๆ และ จุดมุ่งหมายของพฤติกรรมนั้นๆ (ประนอม, 2520; วิภาพร, 2540) ในขณะที่ จันทร (2546) ให้ความหมายว่าแรงจูงใจคือ ประสบการณ์นั้นทนทานการจากจิตสำนึกหรือสภาวะจากจิตใต้สำนึกที่จะเป็นปัจจัยหรือสาเหตุมากระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมหรือให้สังคมเกิดการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด ภายใต้สถานการณ์ที่กำหนด

โดยสรุปแล้วแรงจูงใจ หมายถึง สภาวะใดๆก็ตามที่กระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรม โดยพฤติกรรมนั้นสามารถตอบสนองความต้องการของบุคคลนั้นได้

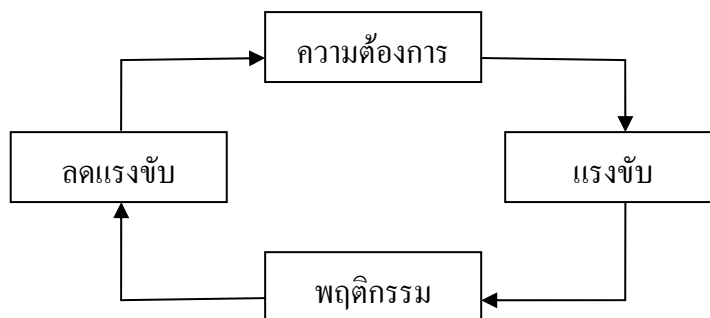
จากความหมายของแรงจูงใจข้างต้นจะเห็นได้ว่าแรงจูงใจมีความสำคัญต่อพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมา ในแง่ที่ว่าแรงจูงใจเป็นพลังที่กระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมและทำหน้าที่กำหนดทิศทางและเป้าหมายของพฤติกรรมให้เป็นไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง อีกทั้งแรงจูงใจยังเป็นตัวกระตุ้นให้ดำรงไว้ซึ่งพฤติกรรม เพื่อรักษาระดับของพฤติกรรมให้ดำรงอยู่ต่อไป

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับแรงจูงใจเป็นทฤษฎีที่มีขอบเขตค่อนข้างกว้างขวาง ซึ่งได้มีผู้กล่าวถึงทฤษฎีแรงจูงใจไว้หลายลักษณะ สามารถสรุปได้ดังนี้ (วิภาพร, 2540; สุชา, 2541; สิทธิโชค, 2546)

1. Hedonistic theory ทฤษฎีนี้เชื่อว่าแรงจูงใจมีสาเหตุมาจากความต้องการความสุขส่วนตัว กล่าวได้ว่าทุกคนมีความต้องการแสวงหาความสุขส่วนตัว ลักษณะความต้องการแสวงหาความสุขนี้จึงเป็นแรงจูงใจหรือตัวเร้าที่ทำให้บุคคลได้มีการกระทำหรือมีพฤติกรรมต่างๆออกมา แต่ลักษณะการแสดงออกของพฤติกรรมในแต่ละบุคคลนั้นมีการแสดงออกมาแตกต่างกัน

2. Drive theory ทฤษฎีนี้ให้ข้อสรุปว่าเมื่อร่างกายอยู่ในสภาวะขาดสมดุล อันเนื่องมาจากความต้องการ จึงเป็นสาเหตุให้เกิดแรงขับซึ่งจะเป็นตัวกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมต่างๆ ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการนั้นได้ เพื่อให้ร่างกายอยู่ในสภาวะสมดุล ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กระบวนการเกิดแรงงูใจ

ที่มา: สุชา, 2541

3. Cue – stimulus (nondrive) theory ทฤษฎีนี้ให้ข้อสรุปว่า พฤติกรรมที่มีการงูใจเกิดขึ้นภายใต้การควบคุมของสิ่งเร้าหรือสิ่งล่อใจมากกว่าที่จะเกิดจากแรงขับ ทฤษฎีนี้ยังเน้นเรื่องการสร้างนิสัยของแรงขับอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น มีคนกดกริ่งหน้าประตูเราจะตรงเข้าไปรับโดยไม่มีแรงขับใดๆ การกระทำของคนเราจะเกิดขึ้นเมื่อสภาพของสิ่งกระตุ้นนั้นมีความเหมาะสม นั่นคือการแสดงออกทุกอย่างภายใต้สิ่งเร้า

4. Affective arousal theory ทฤษฎีนี้กล่าวว่า บุคคลจะแสดงพฤติกรรมออกเป็น 2 ประเภท คือ บุคคลยอมแสวงหาหรือเข้าไปใกล้สิ่งที่พึงพอใจและบุคคลยอมแสดงพฤติกรรมหลบหลีกหรือไม่เข้าไปใกล้สิ่งที่รบกวนหรือสภาพการณ์ที่น่ารังเกียจ ถ้าพฤติกรรมใดแสดงออกมาแล้วทำให้เขาเกิดความพึงพอใจ บุคคลมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมนั้นออกมาเรื่อยๆ ในทางกลับกันถ้าพฤติกรรมนั้นก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจ บุคคลจะหลีกเลี่ยงไม่แสดงพฤติกรรมนั้น

5. Cognitive theory เป็นทฤษฎีที่เชื่อในเรื่องเกี่ยวกับความสามารถของบุคคลในการมีเหตุมีผลที่จะตัดสินใจกระทำสิ่งต่างๆ เข้าใจหรือคาดคะเนเหตุการณ์ต่างๆ โดยอาศัยการรับรู้มาก่อนหรือจากการคิดค้นและการตัดสินใจ ซึ่งทฤษฎีนี้เน้นการกระตุ้นหรือพฤติกรรมที่นำไปสู่จุดหมายเกิดจากประสบการณ์นั้นทนทานการ สภาพแวดล้อมในปัจจุบัน และความคาดหวังในอนาคต เมื่อเกิดความจำทำให้คนเรามีการระลึกถึงอดีตและปัจจุบัน ร่างกายจึงสามารถสร้างความหลังเพื่อเป็นพื้นฐานการเลือกแสดงพฤติกรรม

6. Expectancy theory ทฤษฎีนี้กล่าวว่า ความต้องการที่มนุษย์คาดหวังเป็นแรงจูงใจให้เกิดพฤติกรรม แรงจูงใจจะเข้มข้นมากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับความต้องการที่เขาคาดหวัง ทฤษฎีนี้มีข้อสมมติฐาน 3 ข้อคือ

1) พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากแรงผลักดันภายในตัวเองและแรงผลักดันจากสิ่งแวดล้อม

2) มนุษย์แต่ละคนมีความต้องการ ความปรารถนา และเป้าหมายแตกต่างกัน

3) บุคคลตัดสินใจที่จะทำพฤติกรรมโดยเลือกจากพฤติกรรมหลายอย่าง โดยพิจารณาจากความคาดหวังในค่าของผลลัพธ์ที่จะได้ภายหลังจากการแสดงพฤติกรรมนั้นไปแล้ว

ความคาดหวังช่วยในการตัดสินใจของแต่ละคน ในการเลือกกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งในกรณีที่เกิดความต้องการหลายอย่างในเวลาเดียวกัน นับได้ว่าความคาดหวังเป็นแรงจูงใจทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกไป โดยพิจารณาไปที่เป้าหมายว่ามีคุณค่าเพียงไรและสิ่งทีกระทำสามารถคาดหวังไปถึงจุดหมายเพียงไร

จากทฤษฎีแรงจูงใจที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าแต่ละทฤษฎีเป็นทฤษฎีที่มีผลต่อพฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคลทั้งสิ้น ซึ่งแต่ละทฤษฎีต่างก็มีพื้นฐานความเชื่อและแนวความคิดที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้พฤติกรรมทุกพฤติกรรมย่อมมีแรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรมนั้น แม้บางครั้งอาจจะไม่สามารถระบุได้ว่าเหตุแห่งพฤติกรรมนั้นเป็นเช่นไร อาจเป็นเพราะว่าแรงจูงใจของบุคคลแต่ละคนมีมากมายหลายรูปแบบที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา โอกาสและสถานการณ์ อีกทั้งบุคคลสองคนอาจมีพฤติกรรมเหมือนกันในเหตุการณ์หนึ่ง แต่อาจมีเหตุผลในการกระทำพฤติกรรมที่ไม่เหมือนกัน จึงเป็นส่วนสำคัญสำหรับผู้ที่จะนำทฤษฎีไปใช้ต้องพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ เพื่อให้การศึกษาได้ผลผลิตพลานน้อยที่สุด ซึ่งมีข้อที่ควรพิจารณาเกี่ยวกับแรงจูงใจดังนี้ (วิภาพร, 2540)

1. พฤติกรรมอย่างเดียวกันอาจจะเนื่องมาจากแรงจูงใจหลายอย่างในบุคคลเดียวกัน
2. แรงจูงใจอย่างเดียวกันอาจจะเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมหลายอย่าง
3. แรงจูงใจที่ไม่เหมือนกันในบุคคลแต่ละคนอาจจะทำให้คนเรามีพฤติกรรมที่แสดงออกมาเหมือนกัน
4. แรงจูงใจที่เกิดขึ้นอาจจะออกมาในรูปพฤติกรรมปิดบัง อำพราง หรือแสดงพฤติกรรมออกไปไม่ตรงตามความเป็นจริง
5. พฤติกรรมที่แสดงออกย่อมแตกต่างกันออกไปตามสังคม คนในสังคมต่างๆจะมีการแสดงออกถึงความต้องการทางสังคมที่คล้ายตามขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ค่านิยมของสังคมนั้นๆ เนื่องจากมีการเรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์นั้นทางการมาจากบรรพบุรุษ

แนวคิดทั้ง 5 ข้อนี้ เป็นสิ่งที่ควรพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ ในการวินิจฉัยสาเหตุของพฤติกรรม ทั้งนี้เพราะแรงจูงใจเป็นเรื่องที่สลับซับซ้อนและมีความยุ่งยากในการวินิจฉัย จึงต้องระมัดระวังมากขึ้น ไม่ด่วนสรุป เพื่อเป็นการลดความผิดพลาดในการตีความหมาย

องค์ประกอบที่มีผลต่อแรงจูงใจ

โดยปกติแล้วกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นภายในร่างกายของสิ่งมีชีวิตนั้น ไม่สามารถจำกัดบทบาทและลำดับความสำคัญของความต้องการของบุคคลนั้นได้ แรงจูงใจเป็นสภาวะหนึ่งภายในจิตใจที่เกิดขึ้นในแต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน ทำให้แรงจูงใจนั้นมีความหลากหลายแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม ลักษณะแรงจูงใจของแต่ละบุคคลจึงขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้ (จันทร์, 2546)

1. ธรรมชาติของบุคคล เป็นที่ทราบว่าบุคคลแต่ละคนไม่เหมือนกัน ย่อมมีความแตกต่างกันออกไป (individual differences) เช่น พันธุกรรม นิสัย อารมณ์ ความต้องการ เป็นต้น ดังนั้นในเรื่องของแรงจูงใจในแต่ละบุคคลจึงย่อมมีความต้องการแตกต่างกันออกไป

2. สถานการณ์ต่างๆ ในแต่ละสิ่งแวดล้อม ย่อมส่งผลทำให้บุคคลเกิดแรงจูงใจต่างกัน สถานการณ์ต่างๆ ในแต่ละสิ่งแวดล้อมนั้นอาจจะส่งผลให้บุคคลเกิดความสับสนวุ่นวาย อย่างไรก็ตามสภาพสังคมแต่ละแห่งหรือความแตกต่างกันทางวัฒนธรรม ย่อมส่งผลให้บุคคลนั้นมีแรงจูงใจที่แตกต่างกัน

3. ลักษณะความเข้มของแรงจูงใจ เป็นประสบการณ์จากจิตสำนึกอันเป็นสาเหตุที่มากระตุ้นให้มีแรงขับมากหรือน้อยหรือกระฉับกระเฉงมากกระฉับกระเฉงน้อย ในการแสดงพฤติกรรมเหล่านั้นตามไปด้วย ความเข้มของแรงจูงใจนอกจากจะขึ้นอยู่กับธรรมชาติของแต่ละบุคคลแล้ว ยังขึ้นอยู่กับลักษณะต่างๆ ดังนี้

1.1 การเสริมแรง คืออิทธิพลหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่มาทำให้พฤติกรรมของบุคคลเกิดขึ้นซ้ำๆ หรือบ่อยๆ

1.2 ความสนใจ ถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญ เพราะความสนใจจะมีส่วนทำให้บุคคลเกิดแรงจูงใจเพิ่มมากขึ้น การที่บุคคลจะกระทำพฤติกรรมใดๆ ได้ดีหรือไม่เพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับว่าบุคคลจะมีความสนใจมากเพียงใด อาจกล่าวได้ว่าความสนใจจะเป็นจุดเริ่มที่ทำให้บุคคลเกิดแรงจูงใจที่จะแสดงพฤติกรรม

แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ

การศึกษาพฤติกรรมนันทนาการนั้น ส่วนหนึ่งมุ่งหาคำตอบที่ว่าทำไมบุคคลจึงเข้าไปประกอบกิจกรรมหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ซึ่งหมายความถึงบุคคลมีแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการอย่างไร และแรงจูงใจนั้นมีความหลากหลายมากน้อยเพียงใด

เรื่องของแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการนั้น Bammel and Bammel (1982) ได้กล่าวถึงทฤษฎีพฤติกรรมยามว่างที่เกี่ยวกับแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการไว้ 3 ทฤษฎีด้วยกัน ดังนี้

1. The compensatory theory ทฤษฎีนี้กล่าวว่าบุคคลจะเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ โดยมีเหตุผลที่จะหลีกเลี่ยงความซ้ำซากจำเจในชีวิตประจำวัน ความเครียด บุคคลจึงต้องการหาบรรยากาศที่สามารถชดเชยเวลาที่จำเจที่ผ่านมา ได้ประกอบกิจกรรมที่ตนเองต้องการชดเชยเวลาที่ต้องประกอบกิจกรรมเพื่อการอยู่รอด หรือดำรงชีพ

2. The familiarity theory ทฤษฎีนี้กล่าวว่า บุคคลจะเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการที่เกิดจากการคุ้นเคย เช่น คุ้นเคยกับความสะดวกสบายจึงต้องการกิจกรรมที่สะดวกสบาย

3. The personal community theory ทฤษฎีนี้กล่าวว่า ประสบการณ์นันทนาการในวัยเด็ก การเลี้ยงดู การเรียนรู้ สังคมแวดล้อมมีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมของบุคคล เช่น บุคคลหนึ่งในกลุ่มเพื่อนชอบการเดินป่าทุกคน ทำให้บุคคลนั้นต้องเข้าร่วมกิจกรรมเดินป่าตามเพื่อนด้วย

ในต่างประเทศมีงานวิจัยหลายชิ้นที่ศึกษาในเรื่องของแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ ในช่วงแรกจะเป็นงานวิจัยที่บรรยายลักษณะพื้นฐานในเรื่องของกิจกรรม ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของผู้ใช้ประโยชน์ อีกทั้งเรื่องของทัศนคติและความชอบของผู้ใช้ประโยชน์ ซึ่งข้อมูลพื้นฐานเหล่านี้จะช่วยในการวิเคราะห์ในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการและเป็นการตอบคำถามที่ว่าทำไมบุคคลถึงเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ในช่วงปี 1970 ถึง 1980 การศึกษาเรื่องแรงจูงใจได้พัฒนาทั้งรูปแบบการศึกษาและวิธีการศึกษา โดยพัฒนารูปแบบการศึกษาจากการบรรยายลักษณะพื้นฐานมาเป็นการวิเคราะห์ความหลากหลายของแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ โดยการใช้แรงจูงใจที่เกิดในพื้นที่นันทนาการทางธรรมชาติมาจัดเป็นกลุ่มของแรงจูงใจ ซึ่งภายในกลุ่มจะมีลักษณะของแรงจูงใจที่คล้ายกัน (Manning, 1999)

Tinsley and Kass (1978) ได้ศึกษาเรื่องแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ พบว่ามีความหลากหลายของแรงจูงใจถึง 44 ประเภทด้วยกัน ซึ่งสามารถนำมาจัดกลุ่มของแรงจูงใจได้เป็น 8 กลุ่มดังนี้ 1) การแสดงออกซึ่งความเป็นตัวของตัวเอง 2) มิตรภาพ 3) ความมีพลัง 4) การชดเชย 5) ความปลอดภัย 6) การบริการ 7) ความรื่นรมย์ และ 8) ความสันโดษ ในทำนองเดียวกัน Rosenthal *et al.* (1982) ได้ทำการสำรวจแรงจูงใจในการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าเปลี่ยว พบแรงจูงใจ 19 ประเภท และสามารถจัดกลุ่มของแรงจูงใจได้เป็น 8 กลุ่มเช่นเดียวกัน แต่มีความ

แตกต่างในลักษณะของแรงจูงใจดังนี้ 1) การสำรวจบุกเบิกพื้นที่ใหม่ๆ 2) หลีกหนีจากบทบาทภาระหน้าที่ที่หนักเกินไป 3) ต้องการประสบการณ์นันทนาการจากธรรมชาติ 4) การทบทวนความคิดตนเอง 5) การออกกำลังกาย ได้ใช้พลังกำลัง 6) ใช้เวลากับคนที่มีรสนิยมใกล้เคียงกัน 7) ค้นหาความมีชีวิตชีวา และ 8) หลีกหนีจากความเครียดทางร่างกาย

ในขณะที่ Driver *et al.* (1987) ได้ศึกษาเปรียบเทียบแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการระหว่างพื้นที่ป่าเปลี่ยวและพื้นที่ที่ไม่ใช่ป่าเปลี่ยว ซึ่งผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงความหลากหลายของแรงจูงใจที่สามารถจัดออกเป็นกลุ่มของแรงจูงใจได้ถึง 16 กลุ่มดังนี้ 1) ชื่นชมธรรมชาติ 2) ความแข็งแรงทางร่างกาย 3) ลดความเครียด 4) หลีกหนีจากเสียงที่รบกวนและความแออัด 5) เรียนรู้ธรรมชาติ 6) ใช้เวลาร่วมกับคนที่มีรสนิยมใกล้เคียงกัน 7) ความเป็นอิสระ 8) การใช้เวลาร่วมกับสมาชิกในครอบครัว 9) อยากใกล้ชิดคนสำคัญ 10) ทบทวนความคิดตัวเอง 11) ความสำเร็จในสิ่งที่ได้รับการกระตุ้น 12) การพักผ่อนทางร่างกาย 13) สอนหรือนำผู้อื่น 14) การได้เสียง 15) การได้พบปะผู้คนใหม่ๆ และ 16) การได้รำลึกถึงสิ่งที่ตกทอดจากบรรพบุรุษ

จากผลงานวิจัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้นชี้ให้เห็นถึงความหลากหลายของแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ ซึ่งสามารถสรุปภาพรวมของกลุ่มแรงจูงใจที่มีความเป็นไปได้ว่าจะเกิดในพื้นที่ธรรมชาติออกเป็นกลุ่มแรงจูงใจได้ดังนี้ 1) การแสดงออกซึ่งความเป็นตัวของตัวเอง 2) การชดเชยในสิ่งที่ต้องการ 3) ความรู้สึกปลอดภัย 4) การบริการ 5) ความรื่นรมย์และสุนทรียภาพ 6) ความสันโดษ 7) การสำรวจหรือบุกเบิกพื้นที่ใหม่ๆ 8) หลีกหนีจากภาระหน้าที่ที่ทำงาน 9) หลีกหนีจากสิ่งรบกวนหรือสังคมเมือง 10) ความแข็งแรงทางร่างกาย 11) เรียนรู้ธรรมชาติ 12) ใช้เวลาร่วมกับคนที่มีรสนิยมใกล้เคียงกัน 13) ความเป็นอิสระ 14) การใช้เวลาร่วมกับสมาชิกในครอบครัว 15) ลดความเครียด พักผ่อนสมอง 16) อยากใกล้ชิดคนสำคัญ 17) ทบทวนความคิดตัวเอง 18) ความสำเร็จในสิ่งที่ได้รับการกระตุ้น 19) การพักผ่อนทางร่างกาย 20) สอนหรือนำผู้อื่น 21) การได้เสียง 22) การได้พบปะผู้คนใหม่ๆ และ 23) การได้รำลึกถึงสิ่งที่ตกทอดจากบรรพบุรุษ

ประสบการณ์นันทนาการ

ประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่นักจัดการนันทนาการต้องให้ความสำคัญ เพื่อที่จะจัดการพื้นที่นันทนาการให้สามารถส่งเสริมให้เกิดคุณภาพของประสบการณ์นันทนาการแก่นักท่องเที่ยวอันเป็นวัตถุประสงค์สำคัญในการจัดการด้านนันทนาการ

โดยทั่วไปแล้วความหมายของประสบการณ์นันทนาการนั้นหมายถึง ผลของการเข้าร่วมกิจกรรม ประสบการณ์นันทนาการจึงเป็นผลที่เกิดขึ้นภายหลังที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ (Brown, 1983) ในทำนองเดียวกัน Seppo (1988) กล่าวว่าประสบการณ์นันทนาการคือ ความรู้สึกของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวหรือสิ่งแวดล้อม สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งในช่วงก่อน ระหว่าง และหลังจากการเดินทางท่องเที่ยว ทั้งนี้กล่าวโดยสรุปคือผลที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการจะเป็นลักษณะเฉพาะที่สัมพันธ์กับกิจกรรมที่บุคคลหรือปัจเจกบุคคลเข้าร่วม ก่อให้เกิดประสบการณ์นันทนาการขึ้น ซึ่งผลที่แต่ละบุคคลได้รับจะเป็นประสบการณ์นันทนาการในส่วนต่างๆ ที่ประกอบกันเป็นประสบการณ์นันทนาการ

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่าประสบการณ์นันทนาการนั้น ไม่ได้ถูกจำกัดเฉพาะว่าต้องเกิดภายในแหล่งนันทนาการแต่จะหมายรวมถึงในช่วงก่อน ระหว่าง และหลังการเดินทางไปเยือนแหล่งนันทนาการนั้นๆ ซึ่งสามารถสรุปขั้นตอนของการเกิดประสบการณ์นันทนาการได้ด้วยกับ 6 ขั้นตอนคือ 1) ช่วงเวลาก่อนการเดินทาง (anticipation) เป็นช่วงที่เกิดความคาดหวังหรือใฝ่ฝันว่าจะได้ประกอบกิจกรรมหรือได้กระทำการใด หรืออาจรวมถึงความคาดหวังที่มีต่อแหล่งที่จะไปเยือน 2) ช่วงเวลาของการวางแผน (planning) เป็นช่วงที่มีการเตรียมอุปกรณ์สัมภาระ ตลอดจนวางแผนการเดินทางต่างๆ 3) ช่วงเวลาการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวหรือแหล่งนันทนาการ (travel to the recreation site) 4) ช่วงเวลาของการประกอบกิจกรรมนันทนาการในพื้นที่ (on-site experiences and activities) ซึ่งส่วนนี้จะส่งผลต่อความพึงพอใจที่จะเกิดต่อแหล่งนันทนาการ หรือความพึงพอใจที่ประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับเป็นไปตามความคาดหวังในขั้นตอนแรก โดยทั้งสองส่วนนี้จะส่งผลต่อประสบการณ์นันทนาการค่อนข้างมาก 5) ช่วงเวลาของการเดินทางกลับ (travel back or return journey) เป็นช่วงของการเดินทางออกจากแหล่งนันทนาการไปยังที่พักอาศัย และ 6) ขั้นตอนการรำลึกถึงประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับ (recollection) เป็นช่วงหลังจากได้ไปประกอบกิจกรรมแล้ว โดยอาจมีการนำประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับมาเก็บสะสม ไม่ว่าจะเป็นภาพถ่าย สมุดบันทึก หรือแม้แต่การบอกเล่าหรือถ่ายทอดประสบการณ์นันทนาการให้ผู้อื่นรับรู้ โดยรวมจากขั้นตอนของการเกิดประสบการณ์นันทนาการนั้น ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้ นักท่องเที่ยวหรือผู้ใช้ประโยชน์เกิดความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจจากการประกอบกิจกรรมในครั้งนี้ ทั้งนี้การวิเคราะห์ความต้องการทางนันทนาการนั้นสามารถวัดได้จากประสบการณ์นันทนาการโดยรวม มิใช่วัดเพียงขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง ซึ่งผลที่ได้จากการวัดทั้งความพึงพอใจและประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับจะสะท้อนให้เห็นถึงการจัดการแหล่งนันทนาการต่อไปในอนาคต (Clawson, 1968; Seeley, 1973; ครรชณี, 2544)

ในต่างประเทศได้มีการจำแนกประสบการณ์นันทนาการ โดยพิจารณาจากกิจกรรม นันทนาการส่วนใหญ่ที่นักท่องเที่ยวประกอบในพื้นที่นันทนาการทางธรรมชาติ โดย Tinsley (1977) ได้ทำแบบสอบถามสำรวจประสบการณ์นันทนาการต่างๆที่นักท่องเที่ยวได้รับ โดยมีขนาด ตัวอย่างถึง 4,000 คน ซึ่งสามารถจำแนกประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับหลังจากประกอบ กิจกรรมนันทนาการออกเป็นกลุ่มย่อยๆถึง 44 ประสบการณ์นันทนาการ ส่วน Brown (1981) ได้ ระบุเฉพาะลงไปในส่วน of ประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับจากการประกอบกิจกรรม นันทนาการกลางแจ้ง โดยใช้การตรวจสอบเอกสารงานวิจัยที่ผ่านมา สามารถจัดกลุ่มประสบการณ์ นันทนาการได้เป็น 17 กลุ่มด้วยกัน ในขณะที่ Tinsley and Tinsley (1986) ได้ทำการจำแนก ประสบการณ์นันทนาการออกเป็น 19 กลุ่ม ซึ่งทำการวัดจากประสบการณ์นันทนาการที่ นักท่องเที่ยวพึงปรารถนาคือ 1) การได้รับความสำเร็จ 2) ความเป็นผู้นำ 3) ความเสี่ยง 4) ความ สำเร็จในการใช้อุปกรณ์ 5) ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว 6) การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม 7) การได้ พบปะผู้คนใหม่ๆ 8) การเรียนรู้ 9) การมีปฏิสัมพันธ์กับธรรมชาติ 10) การได้สะท้อนค่านิยมส่วน บุคคล 11) ความสร้างสรรค์ 12) การรำลึกถึงความหลัง 13) การออกกำลังกาย 14) การพักผ่อน ร่างกาย 15) การได้หลีกเลี่ยงจากแรงกดดันทางสังคม 16) การหลีกเลี่ยงจากความตึงเครียดทาง ร่างกาย 17) ความรู้สึกปลอดภัย 18) การหลีกเลี่ยงจากครอบครัว 19) การได้รับบรรยากาศที่ดี โดย สรุปแล้วจากงานวิจัยดังกล่าวนี้ สามารถจัดกลุ่มประสบการณ์นันทนาการหลักๆ ได้ 7 กลุ่ม ด้วยกันคือ 1) การแสดงออกถึงตัวตน 2) ความเป็นมิตร/มิตรภาพ 3) การชดเชย/ทดแทน 4) ความปลอดภัย 5) การบริการและความสะดวกสบาย 6) สุนทรียภาพ และ 7) ความสันโดษ

ทั้งนี้จากการจำแนกประเภทของประสบการณ์นันทนาการของนักวิจัยที่ผ่านมา สามารถ นำมาสรุปเป็นประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวจะได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ ทางธรรมชาติได้ออกเป็น 22 ประสบการณ์นันทนาการด้วยกันคือ 1) ความสำเร็จ 2) ความเป็น ผู้นำ 3) ความเป็นอิสระ / ปราศจากการควบคุม 4) ความเสี่ยง/ความท้าทาย 5) ทักษะในการใช้ อุปกรณ์ 6) ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว 7) ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม 8) การพบปะผู้คนใหม่ๆ 9) การเรียนรู้ / การสำรวจ 10) ความใกล้ชิดธรรมชาติ 11) การสะท้อนค่านิยมส่วนบุคคล 12) ความคิดสร้างสรรค์ / ความคิดริเริ่ม 13) การรำลึกความหลัง 14) การออกกำลังกาย / การ พัฒนาความแข็งแรงทางร่างกาย 15) การพักผ่อน 16) การหลีกเลี่ยงผู้คนและความตึงเครียดทาง สังคม 17) การลดความเครียดทางร่างกาย 18) ความปลอดภัย 19) การหลีกเลี่ยงคนในครอบครัว 20) การสัมผัสบรรยากาศใหม่ๆ 21) การรวมกลุ่มกับบุคคลที่มีความชอบเดียวกัน และ 22) ความ สงบ/ความสันโดษ

การศึกษาในเรื่องของประสบการณ์นั้นทนทานการนั้นจากอดีตถึงปัจจุบันที่ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับประสบการณ์นั้นทนทานการและคุณภาพนั้นทนทานการ จึงมีการศึกษาปัจจัยต่างๆที่อาจส่งผลต่อประสบการณ์นั้นทนทานการและคุณภาพนั้นทนทานการ ทั้งในเรื่องของปัจจัยทางพฤติกรรม ทรัพยากรธรรมชาติ สภาพสังคมและแนวคิดทางจิตวิทยา เช่น แรงจูงใจ การรับรู้ และผลที่ได้จากการพิจารณาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ในภาพรวมของการสร้างและการจัดการด้านนั้นทนทานการ รวมทั้งการจัดการด้านพฤติกรรมของมนุษย์

ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจและประสบการณ์นั้นทนทานการ

ประสบการณ์นั้นทนทานการเป็นผลมาจากการเข้าร่วมกิจกรรมนั้นทนทานการซึ่งมีประเด็นหลายด้านที่ทำให้ประสบการณ์นั้นทนทานการที่นักท่องเที่ยวจะได้รับมีความหลากหลาย ซึ่งปัจจัยเหล่านั้นได้แก่ แรงจูงใจ ความพึงพอใจ ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม และประสบการณ์นั้นทนทานการที่คาดหวัง การจัดประเภทของกลุ่มตัวแปรต่างๆที่ส่งผลต่อประสบการณ์นั้นทนทานการ ต้องทำความเข้าใจในเรื่องของแรงจูงใจการเข้าร่วมกิจกรรมนั้นทนทานการเป็นอันดับแรก ทั้งนี้เพราะแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนั้นทนทานการ ส่งผลโดยตรงต่อประสบการณ์นั้นทนทานการของนักท่องเที่ยว โดยแรงจูงใจนั้นเกี่ยวข้องกับแนวคิดหลักในเรื่องของความคาดหวังด้วย ซึ่งเป็นส่วนที่ชี้ให้เห็นว่าเพราะอะไรนักท่องเที่ยวจึงได้รับประสบการณ์นั้นทนทานการที่มีคุณภาพแตกต่างกัน (Kuss *et al.*, 1990; Manning, 1999)

บุคคลจะเข้าร่วมกิจกรรมนั้นทนทานการใดนั้นย่อมคาดหวังว่าการประกอบกิจกรรมนั้นๆ จะนำไปสู่สิ่งที่คุณค่าเหล่านี้ต้องการได้รับ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นประสบการณ์นั้นทนทานการนั่นเอง ซึ่งความคาดหวังนั้นจะแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ในกิจกรรมประเภทเดียวกัน นักท่องเที่ยวอาจมีความคาดหวังที่จะได้รับประสบการณ์นั้นทนทานการจากกิจกรรมนั้นแตกต่างกัน หรือในระดับที่ต่างกัน จึงส่งผลให้เมื่อประกอบกิจกรรมแล้ว นักท่องเที่ยวแต่ละคนพึงพอใจต่อสิ่งที่ได้รับแตกต่างกันด้วย

ในเรื่องความคาดหวังนั้นกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าเป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลเลือกกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นเสมือนการผลักดันให้เกิดแรงจูงใจในการกระทำในสิ่งที่ต้องการหรือคาดหวังว่าจะได้รับ เพื่อให้สามารถสนองตอบต่อความคาดหวังของบุคคล นับได้ว่า เมื่อบุคคลเกิดความคาดหวังในเรื่องของการใช้เวลาว่างในรูปของนั้นทนทานการแล้ว ความคาดหวังดังกล่าวจะเป็นตัวผลักดันให้บุคคล

เกิดแรงจูงใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว จึงเป็นการกระตุ้นหรือเร้าให้บุคคลแสดงออกซึ่ง พฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ โดยภายหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการนั้นๆ หากสิ่งทีบุคคลได้รับจากการประกอบกิจกรรมนั้นตรงกับความคาดหวังในตอนแรก ก็จะนำไปสู่ ความพึงพอใจและได้รับประสบการณ์นันทนาการที่ดีกลับไปด้วย

การจัดการให้นักท่องเที่ยวได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ เริ่มจากตัว นักท่องเที่ยวและฐานทรัพยากรนันทนาการ ซึ่งทั้งสองส่วนจะนำไปสู่การสร้างโอกาสด้าน นันทนาการ โดยผู้ใช้ประโยชน์เมื่อเข้าไปในพื้นที่นันทนาการแล้วย่อมมีทั้งประสบการณ์ นันทนาการที่ผ่านมา ความรู้ ทักษะ อุปกรณ์ เวลาว่างในการประกอบกิจกรรมที่แตกต่างกัน จึงเป็น หน้าที่ของนักจัดการด้านนันทนาการที่ต้องจัดหาสถานที่รองรับการใช้ประโยชน์ให้หลากหลาย ภายใต้อุปเขตศักยภาพของพื้นที่ เพื่อเป็นทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยวได้เลือกแหล่งนันทนาการ ตามความชอบ ความคาดหวัง และความสนใจของแต่ละคน ในการใช้ออกาสด้านนันทนาการนั้น นักท่องเที่ยวจะได้รับประสบการณ์นันทนาการ และประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม นันทนาการที่แตกต่างกันออกไป

โดยสรุปกล่าวได้ว่า ฐานทรัพยากรและการจัดการเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดพื้นที่นันทนาการ และนักท่องเที่ยวเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ อันเนื่องมาจากแรงจูงใจที่เป็น ตัวกระตุ้นให้เกิดการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ ซึ่งส่งผลนำไปสู่การได้รับประสบการณ์ นันทนาการและประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ ทั้งนี้คุณภาพของ ประสบการณ์นันทนาการนั้นอาจเป็นผลมาจากปัจจัยด้านการจัดการนันทนาการและปัจจัยด้าน ทรัพยากรนันทนาการที่มีในพื้นที่ โดยปัจจัยเหล่านี้ต่างส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกแหล่ง นันทนาการด้วยเช่นกัน ประกอบกับความคาดหวังของนักท่องเที่ยวที่พึงประสงค์จะได้รับการ ประกอบกิจกรรม การจัดการและวางแผนนันทนาการจึงต้องพิจารณาให้ครอบคลุมปัจจัยดังที่กล่าว มา เพื่อให้การจัดการนั้นสามารถให้ประสบการณ์นันทนาการที่มีคุณภาพและมีความหลากหลายแก่ นักท่องเที่ยวที่ต่างก็มีทั้งแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ ความคาดหวัง ความชอบและ ความสนใจต่อกิจกรรมนันทนาการที่แตกต่างกัน อันจะนำไปสู่การใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนต่อไป ในอนาคต

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาใน 3 ส่วนหลักๆ คือ กิจกรรมนันทนาการ แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ และประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการมาเยือนแหล่งนันทนาการ

ส่วนที่ 1

ศึกษากิจกรรมนันทนาการที่เกิดขึ้นในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติทั้ง 9 ประเภท ประกอบด้วย 26 กิจกรรม คือ 1) เดินป่า 2) ดูนก 3) ส่องสัตว์ 4) ขับรถชมวิว 5) เดินชมทัศนียภาพ 6) ขี่จักรยาน 7) ตั้งแคมป์พักแรม 8) ปิกนิก 9) ศึกษาธรรมชาติ 10) ถ่ายภาพ 11) พักผ่อนในบรรยากาศที่สงบ 12) ปีนเขา / ไต่หน้าผา 13) เล่นน้ำตก 14) เทียวชมถ้ำ 15) แช่น้ำร้อน 16) พายเรือ 17) ล่องแก่ง 18) ตกปลา 19) เล่นเรือ 20) เล่นกีฬาทางน้ำ 21) เล่นน้ำทะเล 22) อาบแดด 23) ดำน้ำดูปะการังน้ำลึก 24) ดำน้ำดูปะการังน้ำตื้น 25) เล่นกีฬาชายหาด / กิจกรรมชายหาด และ 26) ว่ายน้ำ

ส่วนที่ 2

ศึกษาแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติทั้ง 9 ประเภท ประกอบด้วย 51 ประเด็น คือ 1) การแสดงออกซึ่งความเป็นตัวของตัวเอง 2) การชดเชยในสิ่งที่ต้องการ 3) ความรู้สึกปลอดภัย 4) การบริการ / ความสะดวกในการประกอบกิจกรรม 5) ความรื่นรมย์ 6) ความสันโดษ 7) การได้สำรวจหรือบุกเบิกพื้นที่ใหม่ๆ 8) การได้หลีกเลี่ยงจากภาระหน้าที่การงาน 9) การได้หลีกเลี่ยงสิ่งที่รบกวน 10) ความแข็งแกร่งทางร่างกาย 11) การได้เรียนรู้ธรรมชาติ 12) การใช้เวลาร่วมกับคนที่มึรสนิยมใกล้เคียงกัน หรือคนที่มีความชอบใกล้เคียงกัน 13) ความเป็นอิสระ / ปราศจากการควบคุม 14) การใช้เวลาร่วมกับสมาชิกในครอบครัว 15) การลดความเครียด / การได้พักผ่อนสมอง 16) การได้ใกล้ชิดคนสำคัญ 17) การทบทวนความคิดตนเอง 18) ความสำเร็จในสิ่งที่ได้รับการกระตุ้น หรือการได้กระทำในสิ่งที่ตนเองต้องการ 19) การได้สอนหรือนำผู้อื่นในการประกอบกิจกรรม 20) การได้เสี่ยง / ผจญภัย 21) การได้พบปะผู้คนใหม่ๆ 22) การได้ใกล้ชิดธรรมชาติ 23) การได้พบเห็นสิ่งแปลกใหม่ตามธรรมชาติ 24) การได้เปลี่ยนบรรยากาศ 25) การพัฒนาทักษะในการประกอบกิจกรรม 26) การได้ทดสอบ

สมรรถภาพทางร่างกาย 27) การได้มาเยือนสถานที่ตามคำแนะนำ / ประชาสัมพันธ์ 28) การได้
 หลีกหนีจากผู้คนในครอบครัว 29) การได้รำลึกถึงสิ่งที่ตกทอดจากบรรพบุรุษ 30) การได้ใช้
 จ่ายเงิน 31) การได้เรียนรู้บุคคลอื่น 32) การได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น 33) การได้ชื่นชม
 ธรรมชาติ 34) การควบคุมสิ่งต่างๆ 35) การพัฒนาจิตวิญญาณ / จิตใจ 36) ความเป็นส่วนตัว
 37) การได้รับอากาศที่ดี 38) การรักษาสุขภาพร่างกาย (รักษาโรค) 39) การได้สังสรรค์ในหมู่เพื่อน
 หรือญาติพี่น้อง 40) การหลีกหนีจากความเบื่อหน่าย 41) การได้มาเยือนแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ
 42) การได้มาเยือนสถานที่ที่ประทับใจ 43) การได้มาสัมผัสประเพณี วัฒนธรรมหรืออาหาร
 ท้องถิ่น 44) การได้ร่วมกิจกรรมกลุ่ม 45) ธรรมชาติที่งดงาม / ความสวยงามที่โดดเด่นของพื้นที่
 46) ต้องการพักผ่อน 47) การได้รับความรู้ ความเข้าใจธรรมชาติ 48) การได้เปิดโลกทัศน์ /
 มุมมองใหม่ให้ชีวิต 49) การได้กระชับสายสัมพันธ์ภายในกลุ่มครอบครัว / กลุ่มเพื่อน 50) ต้องการ
 ความสนุกสนาน และ 51) การเดินทางที่สะดวก

ส่วนที่ 3

ศึกษาประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการไปเยือนแหล่งนันทนาการทาง
 ธรรมชาติทั้ง 9 ประเภทประกอบด้วย 53 ประเด็น คือ 1) ความสำเร็จที่ได้ทำในสิ่งที่ต้องการ
 2) ความเป็นผู้นำของกลุ่ม 3) ความเป็นอิสระ / ปราศจากการควบคุม 4) ความเสี่ยง / ความท้าทาย
 5) การเพิ่มทักษะในการใช้อุปกรณ์ 6) ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว / เพื่อน 7) การมีปฏิสัมพันธ์
 ทางสังคม 8) การได้พบปะผู้คนใหม่ๆ 9) การเรียนรู้ธรรมชาติหรือสิ่งใหม่ๆ ที่ได้พบเห็น 10) การ
 สำรวจสถานที่ใหม่ๆ หรือสถานที่ที่ไม่เคยไปเยือน 11) การได้ใกล้ชิดธรรมชาติ 12) การสะท้อน
 ค่านิยมหรือความชอบส่วนบุคคล 13) ความคิดสร้างสรรค์ / ความคิดริเริ่ม 14) การรำลึกความหลัง
 15) การออกกำลังกาย 16) การพัฒนาความแข็งแรงทางร่างกาย 17) การพักผ่อน 18) การหลีกหนี
 ผู้คนและความตึงเครียดทางสังคม 19) การลดความเครียดทางร่างกาย 20) ความรู้สึกปลอดภัย
 21) การได้หลีกหนีคนในครอบครัว 22) การสัมผัสบรรยากาศใหม่ๆ 23) การรวมกลุ่มกับบุคคลที่
 มีความชอบเดียวกัน 24) ความสงบ 25) ความสันโดษ 26) การได้พบเห็นสิ่งแปลกใหม่ตาม
 ธรรมชาติ 27) ความรื่นรมย์ 28) การบริการ / ความสะดวกในการประกอบกิจกรรม 29) ความเป็น
 ตัวของตัวเอง 30) การเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม 31) ความเหนียวแน่นของกลุ่ม 32) ความรัก
 33) การแสดงอำนาจ / บารมี 34) ความสนุกสนาน 35) ความประทับใจ 36) ความสบายใจ
 37) การได้รับมิตรภาพ 38) การได้รับการต้อนรับที่ดีจากเจ้าของพื้นที่ 39) การได้ใช้เวลาทบทวน
 ตัวเอง 40) การได้พบเห็นสิ่งที่สวยงามตามธรรมชาติ 41) การเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ

42) การได้รับอากาศบริสุทธิ์ 43) การได้เรียนรู้บุคคลอื่น 44) การได้ทำในสิ่งที่ไม่เคยทำ 45) การได้พึ่งพาตัวเอง / ทดสอบความสามารถของตนเอง 46) การได้ใช้พลังกำลังในการประกอบกิจกรรม 47) ความทรงจำที่ดี 48) การได้เห็นคุณค่าของธรรมชาติและคุณค่าการอนุรักษ์ 49) การได้เรียนรู้การใช้ชีวิตกับธรรมชาติ 50) ความเป็นส่วนตัว 51) การได้รู้จักการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น 52) การได้เห็นการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ / พื้นที่ และ 53) การได้เห็นวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น / พื้นเมือง

จากนั้น นำผลที่ได้จากการศึกษาในส่วนของ 1 ส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 มาจัดกลุ่มของแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการและกลุ่มของประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับ ประกอบกับการหาความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมนันทนาการ แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ และประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับกับประเภทแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ

อุปกรณ์และวิธีการ

อุปกรณ์

1. เอกสาร ข้อมูลและแผนที่ แผนที่ของพื้นที่ศึกษาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. คอมพิวเตอร์ และโปรแกรมวิเคราะห์ทางสถิติ เครื่องพิมพ์ อุปกรณ์ประกอบสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล และอุปกรณ์สำนักงาน
3. กล้องถ่ายภาพหรืออุปกรณ์บันทึกภาพ
4. แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากกรอบแนวคิด และวัตถุประสงค์ในการศึกษาครั้งนี้

วิธีการ

การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ

ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางนันทนาการ ทั้ง 3 องค์ประกอบ อันได้แก่ กิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติ แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรม และประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับ จากเอกสาร งานวิจัยและแหล่งข้อมูลทุติยภูมิที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

การคัดเลือกพื้นที่ตัวแทนในการศึกษา

1. คัดเลือกพื้นที่เป้าหมายโดยใช้การสุ่มตัวอย่างหลายขั้นตอนแบบแบ่งชั้นภูมิ (Multi-stage Stratified Random Sampling) โดยจำแนกแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติทั้ง 1,389 แห่ง ออกตามระบบนิเวศหลัก ได้ 9 ประเภทอันได้แก่ 1) น้ำตก 2) ถ้ำ 3) ลำน้ำ 4) น้ำพุร้อน 5) เส้นทางศึกษาธรรมชาติ 6) ธรณีสัญลักษณ์ 7) จุดชมวิว 8) เกาะ และ 9) ชายหาด โดยแต่ละประเภทจะเลือกพื้นที่ศึกษาประเภทละ 2 แห่ง เพื่อให้มีความหลากหลายของพื้นที่นันทนาการ

2. คัดเลือกพื้นที่ตัวแทนได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่นักท่องเที่ยวให้ความนิยมมากที่สุดในแต่ละประเภท โดยการตั้งกระทู้คำถามความคิดเห็นตามเว็บไซต์ต่างๆ ระหว่างเดือนมกราคม ถึง พฤษภาคม 2547 โดยพยายามใช้ระบบอินเทอร์เน็ตให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายต่างๆ เช่น ตั้งกระทู้ในเว็บไซต์เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทั่วไป เว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย เว็บไซต์ของบริษัทเอกชน เว็บไซต์ของหน่วยงานราชการ เว็บไซต์สาธารณะ เว็บไซต์สมาคม / ชมรมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว เว็บไซต์บริษัททัวร์ เว็บไซต์ของจังหวัด เว็บไซต์ของสถานบันการศึกษาระดับมัธยม เว็บไซต์ของวัยรุ่น เป็นต้น เพราะในแต่ละเว็บไซต์จะมีผู้ที่เข้าไปใช้ประโยชน์ที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไป ถ้าเป็นเว็บไซต์เกี่ยวกับสถานบันการศึกษาก็จะได้ความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยวกลุ่มเยาวชน / วัยรุ่น เว็บไซต์ของบริษัทเอกชนหรือหน่วยงานราชการจะได้ความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยวกลุ่มวัยทำงาน เว็บไซต์ของจังหวัดจะได้ความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยวท้องถิ่น

2. จำแนกความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเป็นความถี่ว่าในแต่ละแหล่งนันทนาการประเภทต่างมีผู้เสนอรายชื่อแหล่งท่องเที่ยวอะไรบ้างที่เขาสนใจหรือชื่นชอบ จากนั้นนำบัญชีรายชื่อเหล่านั้นมาจัดทำความถี่ ดังตารางที่ 2 เพื่อพิจารณาจัดอันดับรายชื่อแหล่งท่องเที่ยว 5 อันดับแรกที่มีคนเสนอชื่อมากที่สุด

ตารางที่ 2 จำนวนความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติที่ได้รับความนิยมในแต่ละประเภท

แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ	จำนวน
<u>ประเภทน้ำตก</u>	
1. น้ำตกทีลอซู	95
2. น้ำตกแม่ยะ	56
3. น้ำตกเอราวัณ	51
4. น้ำตกพลิ้ว	39
5. น้ำตกห้วยแม่ขมิ้น	32
6. น้ำตกโตนงาช้าง	32

ตารางที่ 2 (ต่อ)

แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ	จำนวน
<u>ประเภทถ้ำ^{1/}</u>	
1. ถ้ำมรกต	36
2. ถ้ำเล	29
3. ถ้ำเขียงดาว	18
4. ถ้ำลอด	5
<u>ประเภทลำน้ำ</u>	
1. ลำน้ำแควน้อย	42
2. ลำน้ำแจ็ก	37
3. ลำน้ำว้า	35
4. ลำน้ำกก	22
5. แก่งหินเพิง	18
<u>ประเภทน้ำพุร้อน^{1/}</u>	
1. น้ำพุร้อนแจ้ซ้อน	55
2. น้ำพุร้อนสันกำแพง	26
3. น้ำพุร้อนฝาง	23
4. โป่งเดือดป่าแป๋	14
<u>ประเภทเส้นทางศึกษาธรรมชาติ^{1/}</u>	
1. เส้นทางศึกษาธรรมชาติกิ่วแม่ปาน	33
2. เส้นทางศึกษาธรรมชาติกม. 33 – หนองผักชี	22
3. เส้นทางศึกษาธรรมชาติเขาหลวง	18
4. เส้นทางศึกษาธรรมชาติป่าชายเลนคู้งกระเบน	7

ตารางที่ 2 (ต่อ)

แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ	จำนวน
<u>ประเภทธรณีสถาน^{1/}</u>	
1. แพะเมืองผี	25
2. เสาเฉลียง	13
3. อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า (ลานหินปุ่ม หรือลานหินแตก)	9
4. ออบหลวง	7
<u>ประเภทจุดชมวิว</u>	
1. ผาหล่มสัก	57
2. ภูชี้ฟ้า	49
3. คอยกั้วลม	36
4. พระเนินทุ่ง	25
5. แหลมพรหมเทพ	19
<u>ประเภทเกาะ</u>	
1. สิมิลัน	62
2. หมู่เกาะสุรินทร์	45
3. สมุย	29
4. เกาะช้าง	25
5. หมู่เกาะลันตา	18
<u>ประเภทชายหาด</u>	
1. พัทยา	42
2. หัวหิน	38
3. บางแสน	25
4. อ่าวนาง	25
5. ชะอำ	23
6. ในยาง	12

หมายเหตุ ^{1/} มีผู้เสนอรายชื่อแหล่งท่องเที่ยวในลำดับที่ 5 มากกว่า 3 แหล่งขึ้นไป

จากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (simple random sampling) โดยวิธีจับฉลาก ซึ่งในแหล่งนันทนาการแต่ละประเภทได้จัดทำฉลากเป็นสัญลักษณ์แทนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติแต่ละแห่ง แล้วทำการสุ่มจับฉลาก 2 ใบ จากการผลการสุ่มตัวอย่างเลือกพื้นที่ได้พื้นที่ตัวแทนของแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติทั้ง 9 ประเภท เป็นจำนวน 18 แห่ง ดังนี้

แหล่งนันทนาการประเภทน้ำตก คือ น้ำตกเอราวัณ อุทยานแห่งชาติเอราวัณ จังหวัดกาญจนบุรี และน้ำตกห้วยแม่ขมิ้น อุทยานแห่งชาติเขื่อนศรีนครินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี

แหล่งนันทนาการประเภทถ้ำ คือ ถ้ำเชียงดาว เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ และถ้ำเลเขากอบ จังหวัดตรัง

แหล่งนันทนาการประเภทลำน้ำ คือ ลำน้ำแควน้อย อุทยานแห่งชาติไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี และลำน้ำว้า อุทยานแห่งชาติแม่จริม จังหวัดน่าน

แหล่งนันทนาการประเภทน้ำพุร้อน คือ น้ำพุร้อนแจ้ซ้อน อุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน จังหวัดลำปาง และน้ำพุร้อนฝาง อุทยานแห่งชาติแม่ฝาง จังหวัดเชียงใหม่

แหล่งนันทนาการประเภทเส้นทางศึกษาธรรมชาติ คือ เส้นทางศึกษาธรรมชาติ กม.33-หนองผักชี อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา และเส้นทางศึกษาป่าชายเลนกุ่มกระเบน จังหวัดจันทบุรี

แหล่งนันทนาการประเภทธรณีสัณฐาน คือ ลานหินปุ่ม อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า จังหวัดพิษณุโลก และออบหลวง อุทยานแห่งชาติออบหลวง จังหวัดเชียงใหม่

แหล่งนันทนาการประเภทจุดชมวิว คือ ดอยกิ่วลม อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง จังหวัดเชียงใหม่ และแหลมพรหมเทพ จังหวัดภูเก็ต

แหล่งนันทนาการประเภทเกาะ คือ หมู่เกาะสิมิลัน อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา และหมู่เกาะลันตา อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

แหล่งนันทนาการประเภทชายหาด คือ ชายหาดหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และหาดในยาง อุทยานแห่งชาติสิรินาถ จังหวัดภูเก็ต

กลุ่มประชากรและขนาดตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้กำหนดให้นักท่องเที่ยวชาวไทย อายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ทั้งชายและหญิงที่เดินทางมาเพื่อประกอบกิจกรรมนันทนาการบริเวณพื้นที่ศึกษา เป็นประชากรเป้าหมายและหน่วยในการวิเคราะห์สำหรับงานวิจัยครั้งนี้คือ ปัจเจกบุคคล

การกำหนดขนาดตัวอย่างประชากรในลักษณะโควต้า แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทละไม่ต่ำกว่า 100 ตัวอย่าง (โดยแต่ละประเภทมี 2 พื้นที่ พื้นที่ละไม่ต่ำกว่า 50 ตัวอย่าง) รวม 9 แหล่ง จำนวนทั้งสิ้นไม่ต่ำกว่า 900 ตัวอย่าง และทำการสุ่มตัวอย่างประชากรโดยวิธีการสุ่มอย่างเป็นระบบ (systematic sampling) โดยผู้วิจัยจะทำการแจกแบบสอบถามซึ่งเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้นักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม กลุ่มละ 1 คน และชี้แจงวัตถุประสงค์ รวมทั้งทำความเข้าใจในการตอบแบบสอบถาม จนครบตามขนาดตัวอย่างที่กำหนด

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด (close-ended-question) และคำถามปลายเปิด (open-ended-question) โดยการสร้างแบบสอบถามจะเป็นไปตามกรอบแนวคิด ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการตรวจเอกสาร รวมทั้งการตั้งกระทู้สอบถามแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ ประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับ และกิจกรรมนันทนาการที่นักท่องเที่ยวเลือกประกอบจากเว็บไซต์ทางอินเทอร์เน็ต เพื่อนำมาพิจารณาในการสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ ประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับ และกิจกรรมนันทนาการที่นักท่องเที่ยวเลือกกระทำโดยภาพรวม

แบบสอบถามนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง คำชี้แจง วัตถุประสงค์ และข้อคำถาม แบ่งออกได้เป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปเกี่ยวกับการเดินทางและการประกอบกิจกรรม นันทนาการของนักท่องเที่ยว มีประเด็นคำถามทั้งหมด 7 ข้อ ซึ่งมีทั้งคำถามปลายปิด และคำถามปลายเปิด

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ ทั้ง 51 ประเด็น โดยลักษณะของข้อคำถามเป็นการให้ค่าคะแนน ระดับความสำคัญของแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ระดับคือ ระดับความสำคัญมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และไม่มีผลต่อการตัดสินใจ

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับ ทั้ง 53 ประเด็น โดยลักษณะของข้อคำถามเป็นการให้ค่าคะแนน (rating scale) ระดับความมากน้อยของประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับ ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ระดับคือ ระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และไม่ได้รับ

ตอนที่ 4 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของนักท่องเที่ยว ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ งานอดิเรกหรือกิจกรรมยามว่าง ที่อยู่ปัจจุบัน มีประเด็นคำถามทั้งหมด 7 ข้อ ซึ่งมีทั้งคำถามปลายปิด และคำถามปลายเปิด

การทดสอบเครื่องมือ

ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปเสนอขอคำปรึกษาจากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม ให้ตรงตามเนื้อหาและครอบคลุมวัตถุประสงค์ในการวิจัย ตลอดจนการใช้ข้อความที่ง่ายต่อการเข้าใจ แล้วทำการปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องและเหมาะสม

จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับแก้แล้วไปทำการทดลองใช้ (pretest) กับนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนและประกอบกิจกรรมนันทนาการในพื้นที่ชายหาดหัวหิน และอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี บริเวณจุดชมวิวยะเนินทุ่งและน้ำตกป่าละอู จำนวน 48 ตัวอย่าง จากนั้นนำผลการทดสอบมาปรับปรุงข้อความในแบบสอบถามเพื่อให้สอดคล้องกับความเข้าใจ และวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วนำผลการทดสอบมาหาค่าความน่าเชื่อถือได้ (reliability) ของเครื่องมือ โดยใช้วิธีการวัดความสอดคล้องภายในแบบครอนบาค (Cronbach) ซึ่งค่าอัลฟาที่ได้จากการคำนวณนั้นขึ้นอยู่กับค่าเฉลี่ยของความสัมพันธ์ระหว่างรายการและจำนวนรายการในมาตรวัด เมื่อค่าเฉลี่ยของความสัมพันธ์สูงขึ้น และจำนวนรายการมากขึ้น ค่าอัลฟาจะมากขึ้นตามไปด้วย หากค่าอัลฟาต่ำกว่า .50 ถือว่าเชื่อถือได้น้อย ค่าอัลฟาอยู่ระหว่าง .50 ถึง .65 ถือได้ว่าเชื่อถือได้ปานกลาง หากมีค่าตั้งแต่ .70 ขึ้นไป มีความน่าเชื่อถือได้ค่อนข้างสูง (สุชาติ, 2546) โดยการนำแบบสอบถามไปทำการทดลองใช้ในครั้งนี้ ความน่าเชื่อถือได้ของแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการทั้ง 51 ประเด็น มีค่าอัลฟาเท่ากับ .9419 ส่วนค่าความน่าเชื่อถือได้ของประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับทั้ง 53 ประเด็น มีค่าอัลฟาเท่ากับ .9555 ถือได้ว่าประเด็นคำถามทั้งในส่วน of แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการและประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับมีความน่าเชื่อถือได้สูง ดังรายละเอียดในภาคผนวก ข

การเก็บข้อมูลในภาคสนาม

ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลในพื้นที่ตัวแทนทั้ง 18 แห่ง ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2547 ถึง มีนาคม 2548 ในช่วงระยะเวลาที่มีกิจกรรมการใช้ประโยชน์หรือมีการประกอบกิจกรรมนันทนาการ โดยกำหนดเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่องกระจายตามช่วงเวลา ซึ่งแบ่งเป็นช่วงวันธรรมดา และวันหยุดสุดสัปดาห์ เพื่อให้ได้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของนักท่องเที่ยวมากที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การให้ค่าคะแนนตัวแปรและการจัดกระทำกับข้อมูล

1.1 กิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติที่นักท่องเที่ยวประกอบ โดยนักท่องเที่ยวสามารถเลือกตอบได้ทุกข้อตามที่ได้ประกอบจริงในแหล่งนันทนาการ ทั้งนี้ได้กำหนดจำนวนตัวแปรเท่ากับจำนวนทางเลือก จากนั้นได้จัดกระทำกับข้อมูลแต่ละข้อออกมาในรูปของตัวแปรหุ่น โดยกำหนดค่าคะแนนดังนี้

ไม่ได้ประกอบกิจกรรมนั้นๆ	ให้ค่าคะแนนเป็น 0
ประกอบกิจกรรมนั้นๆ	ให้ค่าคะแนนเป็น 1

1.2 แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ ใช้ค่าคะแนนจริงที่นักท่องเที่ยวตอบ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 51 ประเด็น โดยให้ค่าคะแนนในแต่ละข้อตามระดับความสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมาเยือนแหล่งนันทนาการ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดไว้ดังนี้

ไม่มีผลต่อการตัดสินใจ	ให้ค่าคะแนนเป็น 0
ระดับความสำคัญน้อยที่สุด	ให้ค่าคะแนนเป็น 1
ระดับความสำคัญน้อย	ให้ค่าคะแนนเป็น 2
ระดับความสำคัญปานกลาง	ให้ค่าคะแนนเป็น 3
ระดับความสำคัญมาก	ให้ค่าคะแนนเป็น 4
ระดับความสำคัญมากที่สุด	ให้ค่าคะแนนเป็น 5

1.3 ประสพการณ์นันทนาการที่ได้รับ ใช้ค่าคะแนนจริงที่นักท่องเที่ยวตอบ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 53 ประเด็น โดยให้ค่าคะแนนในแต่ละข้อตามระดับมากน้อยของประสพการณ์นันทนาการที่ได้รับ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดไว้ดังนี้

ไม่ได้รับประสพการณ์นันทนาการ	ให้ค่าคะแนนเป็น 0
ได้รับระดับน้อยที่สุด	ให้ค่าคะแนนเป็น 1
ได้รับระดับน้อย	ให้ค่าคะแนนเป็น 2
ได้รับระดับปานกลาง	ให้ค่าคะแนนเป็น 3
ได้รับระดับมาก	ให้ค่าคะแนนเป็น 4
ได้รับระดับมากที่สุด	ให้ค่าคะแนนเป็น 5

2. การใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในส่วนของกาวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistic) ซึ่งเป็นสถิติที่ใช้สรุปบรรยายคุณสมบัติที่ละตัวแปรทุกตัวแปรที่สำคัญของประชากรหรือตัวอย่างตามลักษณะข้อมูลหรือระดับการวัดของตัวแปรที่เก็บรวบรวมมา โดยการศึกษาครั้งนี้ใช้ค่าสถิติพื้นฐาน คือ อัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประกอบกับการใช้สถิติวิเคราะห์ (analytical statistics) ซึ่งเป็นวิธีการทางสถิติที่ผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อพิสูจน์หรือทดสอบสมมติฐาน (สุชาติ, 2546) โดยการศึกษาครั้งนี้ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) และ การวิเคราะห์จำแนกกลุ่ม (Discriminant Analysis)

2.1 การวิเคราะห์ปัจจัย เป็นเทคนิคที่จะจัดกลุ่มหรือรวมตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันไว้ในกลุ่มหรือ Factor เดียวกัน ตัวแปรที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันจะมีความสัมพันธ์กันมาก โดยความสัมพันธ์นั้นอาจจะเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือไปในทางตรงกันข้ามก็ได้ ส่วนตัวแปรที่อยู่นอกกลุ่มจะไม่มีความสัมพันธ์กัน หรือมีความสัมพันธ์กันน้อยมากในเทคนิคนี้จะใช้ค่า

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (correlation) วัดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ดังนั้นตัวแปรที่ใช้ควรเป็นตัวแปรเชิงปริมาณ ระดับการวัดแบบสเกลอันตรภาค (interval scales) หรือแบบสเกลอัตราส่วน (ratio scales) โดยการศึกษาครั้งนี้ได้ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ปัจจัยในการจัดกลุ่มแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการและกลุ่มประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับ โดยใช้ค่าสถิติดังต่อไปนี้ในการอธิบายผลการวิเคราะห์ข้อมูล (กัลยา, 2546)

2.1.1 Eigenvalues หมายถึง ค่าความผันแปรหรือความแปรปรวนทั้งหมดในตัวแปรเดิมที่สามารถอธิบายได้ โดยหาได้จากผลบวกค่า Factor loading ยกกำลังสองของแต่ละตัวแปรในกลุ่มหนึ่งๆ

2.1.2 เปอร์เซ็นต์ของความผันแปร (% of Variance) หมายถึง เปอร์เซ็นต์ของแต่ละกลุ่ม สามารถอธิบายความผันแปรได้ หาได้จากสัดส่วนของค่า Eigenvalues ของกลุ่มหนึ่งๆ กับจำนวนตัวแปรทั้งหมดคูณ 100

2.1.3 Cumulative % หมายถึง ผลบวกสะสมของเปอร์เซ็นต์ของความผันแปร ซึ่งสามารถบอกได้ว่าการจำแนกกลุ่มในครั้งนี้ จำนวนกลุ่มที่จัดใหม่ทั้งหมดสามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรทั้งหมดได้ที่เปอร์เซ็นต์

2.1.4 Factor loading หมายถึง ค่าที่แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรกับกลุ่มแต่ละกลุ่มถ้าค่า Factor loading ของตัวแปรกลุ่มใดมีค่ามาก (เข้าสู่ +1 หรือ -1) และของ Factor อื่นๆ มีค่า Factor loading ต่ำ (เข้าใกล้ศูนย์) จะจัดตัวแปรให้อยู่ในกลุ่ม ที่มีค่า Factor loading สูง

2.2 การวิเคราะห์จำแนกกลุ่ม เป็นเทคนิคที่ทำการแบ่งกลุ่มข้อมูลออกเป็นกลุ่มย่อยๆ หลายๆ กลุ่ม ซึ่งใช้หลักเกณฑ์ของการวิเคราะห์ความถดถอยพหุที่ความสัมพันธ์อยู่ในรูปเชิงเส้น โดยที่ตัวแปรตามเป็นตัวแปรเชิงกลุ่ม ระดับการวัดแบบสเกลนามกำหนด (nominal scales) หรือแบบสเกลอันดับ (ordinal scales) ส่วนตัวแปรอิสระควรเป็นตัวแปรเชิงปริมาณ ระดับการวัดแบบสเกลอันตรภาค (interval scales) หรือแบบสเกลอัตราส่วน (ratio scales) โดยหน่วยที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันจะมีความคล้ายคลึงกันในตัวแปรที่ศึกษา ซึ่งเทคนิคนี้จะต้องทราบมาก่อนว่าแต่ละหน่วยอยู่กลุ่มใด และมีจำนวนกี่กลุ่ม ในการศึกษาครั้งนี้จึงใช้เทคนิคนี้ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างประเภทกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติ แรงจูงใจในการเข้าร่วม

กิจกรรมนันทนาการ และประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับจากการไปเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติกับประเภทแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ โดยใช้ค่าสถิติดังต่อไปนี้ในการอธิบายผลการวิเคราะห์ข้อมูล (กัลยา, 2546)

2.2.1 ไคสแควร์ (Chi-square) หมายถึง ค่าของการทดสอบเกี่ยวกับข้อมูลที่อยู่ในรูปความถี่ โดยเป็นการทดสอบเกี่ยวกับลักษณะต่างๆ ของประชากรและทดสอบเกี่ยวกับการแจกแจงของประชากรว่าเป็นไปตามที่คาดหวังหรือไม่ จะใช้สำหรับตัวแปรเชิงกลุ่ม ซึ่งเรียกว่าการทดสอบความสอดคล้อง (Goodness of Fit Test) และเป็นการทดสอบความเป็นอิสระกันของลักษณะ 2 ลักษณะ

2.2.2 Significant หมายถึง ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งกำหนดไว้ที่น้อยกว่า .05 โดยถ้าหากค่า Significant ที่ได้จากการทดสอบมีค่าน้อยกว่า .05 แสดงว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือสมมติฐานหลัก

2.2.3 ค่าสัมประสิทธิ์ Canonical ที่อยู่ในรูปมาตรฐาน (Standardized Canonical Discriminant Function Coefficients) หมายถึง ค่าที่ใช้ในการพิจารณาว่าตัวแปรอิสระใดมีอิทธิพลต่อการแบ่งกลุ่มมากที่สุด

2.2.4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ Canonical หมายถึง ค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการจำแนกกลุ่มกับกลุ่ม

ผลและวิจารณ์

การวิเคราะห์ความหลากหลายทางนันทนาการในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของนักท่องเที่ยว

ตอนที่ 2 กิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติที่นักท่องเที่ยวประกอบ

ตอนที่ 3 การจำแนกกลุ่มแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติ

ตอนที่ 4 การจำแนกกลุ่มประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับ

ตอนที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติ แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ และประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับจากการไปเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติกับประเภทแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ

ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของนักท่องเที่ยว

จากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 1,062 คน โดยแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทธรณีสัณฐานมีนักท่องเที่ยวให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามมากที่สุด ซึ่งมีจำนวนถึง 152 คน รองลงมาเป็นประเภทถ้ำและน้ำพุร้อน ประเภทละ 125 คน ประเภทลำน้ำและจุดชมวิว ประเภทละ 113 คน ประเภทน้ำตก 111 คน ประเภทชายหาด 109 คน ประเภทเส้นทางศึกษาธรรมชาติ 108 คน และประเภทเกาะ 106 คน ทั้งนี้นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามมีสัดส่วนระหว่างเพศหญิงและเพศชายที่ใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 51.0 และ 49.0 ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามประเภทแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติพบว่า แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทน้ำตก ลำน้ำ จุดชมวิว และชายหาด นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 53.2 55.8 50.4 และ 56.9 ตามลำดับ ส่วนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทถ้ำ น้ำพุร้อน เส้นทางศึกษาธรรมชาติ และเกาะ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 67.2 51.2 50.9 และ 54.7 ตามลำดับ โดย

แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทธรณีสัณฐานมีส่วนของนักท่องเที่ยวเพศชายและเพศหญิงเท่ากันคือ ร้อยละ 50.0 ดังตารางที่ 3

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 53.5 รองลงมามีอายุระหว่าง 31 -40 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.7 มีอายุเฉลี่ยประมาณ 31 ปี เช่นเดียวกันเมื่อจำแนกตามประเภทแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติพบว่า แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทน้ำตก ถ้ำ ลำน้ำ น้ำพุร้อน เส้นทางศึกษาธรรมชาติ ธรณีสัณฐาน เกาะ และชายหาด นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 52.8 52.8 50.0 54.5 76.9 58.6 53.8 และ 49.5 ตามลำดับ รองลงมามีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.6 30.4 33.0 19.0 19.4 25.7 25.5 และ 33.9 ตามลำดับ โดยแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทน้ำตก ถ้ำ ลำน้ำ และน้ำพุร้อน นักท่องเที่ยวมีอายุเฉลี่ยประมาณ 31 ปีเท่ากัน ประเภทธรณีสัณฐาน เกาะ และชายหาด นักท่องเที่ยวมีอายุเฉลี่ยประมาณ 30 ปี ส่วนเส้นทางศึกษาธรรมชาติ นักท่องเที่ยวมีอายุเฉลี่ยประมาณ 28 ปี ซึ่งถือได้ว่ามีอายุเฉลี่ยน้อยที่สุดในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติทั้ง 9 ประเภท ในขณะที่แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทจุดชมวิวจะแตกต่างจากแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทอื่น โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.9 รองลงมามีอายุระหว่าง 20 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.3 และมีอายุเฉลี่ยมากที่สุดคือประมาณ 35 ปี ดังตารางที่ 4

จากข้อมูลเกี่ยวกับอายุของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามนั้น พบว่าสอดคล้องกับระดับการศึกษาสูงสุดของนักท่องเที่ยวที่มากกว่าครึ่งหนึ่งจบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 60.7 รองลงมาจบการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 13.2 โดยแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นประเภทน้ำตก ถ้ำ ลำน้ำ น้ำพุร้อน เส้นทางศึกษาธรรมชาติ ธรณีสัณฐาน เกาะและชายหาด นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต่างก็จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 57.9 65.6 50.5 55.7 72.0 63.9 63.1 68.6 และ 48.6 ตามลำดับ โดยประเภทน้ำตก ถ้ำ น้ำพุร้อน จุดชมวิว และเกาะ ระดับการศึกษารองลงมาคือระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 15.0 23.2 16.4 17.1 และ 15.2 ตามลำดับ ส่วนประเภทลำน้ำ เส้นทางศึกษาธรรมชาติ และชายหาด ระดับการศึกษารองลงมาคืออนุปริญญาหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 19.8 7.5 และ 11.0 ตามลำดับ ในขณะที่ประเภทธรณีสัณฐานระดับการศึกษารองลงมาคืออนุปริญญาหรือเทียบเท่า และระดับสูงกว่าปริญญาตรีในสัดส่วนที่เท่ากันคือร้อยละ 8.3 ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามเพศ

เพศ	ประเภทแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ									รวม
	น้ำตก	ถ้ำ	ลำน้ำ	น้ำพุร้อน	เส้นทางศึกษาธรรมชาติ	ธรณีฐาน	จุดชมวิว	เกาะ	ชายหาด	
ชาย	53.2	32.8	55.8	48.8	49.1	50.0	50.4	45.3	56.9	49.0
	(59)	(41)	(63)	(61)	(53)	(76)	(57)	(48)	(62)	(520)
หญิง	46.8	67.2	44.2	51.2	50.9	50.0	49.6	54.7	43.1	51.0
	(52)	(84)	(50)	(64)	(55)	(76)	(56)	(58)	(47)	(542)
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
	(111)	(125)	(113)	(125)	(108)	(152)	(113)	(106)	(109)	(1062)

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามอายุ

อายุ	ประเภทแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ									รวม
	น้ำตก	ถ้ำ	ลำน้ำ	น้ำพุร้อน	เส้นทางศึกษา ธรรมชาติ	ธรณี สถาน	จุดชมวิว	เกาะ	ชายหาด	
น้อยกว่า 20 ปี	2.8 (3)	1.6 (2)	5.4 (6)	9.1 (11)	.9 (1)	5.3 (8)	3.6 (4)	9.4 (10)	5.5 (6)	4.8 (51)
20 - 30 ปี	52.8 (57)	52.8 (66)	50.0 (36)	54.5 (66)	76.9 (83)	58.6 (89)	31.3 (35)	53.8 (57)	49.5 (54)	53.5 (563)
31 - 40 ปี	29.6 (32)	30.4 (38)	33.0 (37)	19.0 (23)	19.4 (21)	25.7 (39)	33.9 (38)	25.5 (27)	33.9 (37)	27.7 (292)
41 - 50 ปี	13.0 (14)	14.4 (18)	8.9 (10)	12.4 (15)	2.8 (3)	6.6 (10)	25.9 (29)	1.9 (2)	9.2 (10)	10.5 (111)
51 - 60 ปี	1.9 (2)	.8 (1)	2.7 (3)	5.0 (6)	-	2.0 (3)	5.4 (6)	9.4 (10)	-	2.9 (31)
มากกว่า 60 ปี	-	-	-	-	-	2.0 (3)	-	-	1.8 (2)	.5 (5)
รวม	100.0 (108)	100.0 (125)	100.0 (112)	100.0 (121)	100.0 (108)	100.0 (152)	100.0 (112)	100.0 (106)	100.0 (109)	100.0 (1053)
ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	31.4630	31.4560	31.1518	30.7686	27.8704	29.9211	35.2500	30.4340	29.9174	30.8974
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	8.3648	7.4341	8.7829	10.0497	5.7178	9.1720	9.5422	9.5059	9.4840	8.9357

หมายเหตุ มีผู้ไม่ตอบแบบสอบถาม 9 คน

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด

ระดับการศึกษาสูงสุด	ประเภทแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ									รวม
	น้ำตก	ถ้ำ	ลำน้ำ	น้ำพุร้อน	เส้นทางศึกษา ธรรมชาติ	ธรณี สถาน	จุดชมวิว	เกาะ	ชายหาด	
ประถมศึกษาตอนปลาย	.9 (1)	-	-	.8 (1)	2.8 (3)	1.4 (2)	-	-	.9 (1)	.8 (8)
มัธยมศึกษาตอนต้น	-	.8 (1)	.9 (1)	4.1 (5)	1.9 (2)	.7 (1)	-	-	6.4 (7)	1.6 (17)
มัธยมศึกษาตอนปลาย	8.4 (9)	3.2 (4)	12.6 (14)	5.7 (7)	9.3 (10)	12.5 (18)	8.1 (9)	9.5 (10)	23.9 (26)	10.3 (107)
อาชีวศึกษาหรือเทียบเท่า	5.6 (6)	4.8 (6)	3.6 (4)	4.1 (5)	-	4.9 (7)	1.8 (2)	4.8 (5)	5.5 (6)	3.9 (41)
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	12.1 (13)	2.4 (3)	19.8 (22)	13.1 (16)	7.5 (8)	8.3 (12)	9.9 (11)	1.9 (2)	11.0 (12)	9.5 (99)
ปริญญาตรี	57.9 (62)	65.6 (82)	50.5 (56)	55.7 (68)	72.0 (77)	63.9 (92)	63.1 (70)	68.6 (72)	48.6 (53)	60.7 (632)
สูงกว่าปริญญาตรี	15.0 (16)	23.2 (29)	12.6 (14)	16.4 (20)	6.5 (7)	8.3 (12)	17.1 (19)	15.2 (16)	3.7 (4)	13.2 (137)
รวม	100.0 (107)	100.0 (125)	100.0 (111)	100.0 (122)	100.0 (107)	100.0 (144)	100.0 (111)	100.0 (105)	100.0 (109)	100.0 (1041)

หมายเหตุ มีผู้ไม่ตอบแบบสอบถาม 21 คน

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติทั้ง 9 ประเภทประกอบ
 อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 36.0 รองลงมาคืออาชีพรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ
 คิดเป็นร้อยละ 24.6 ในส่วนของประเภทน้ำตก ถ้ำ ลำน้ำ และธรณีสัณฐาน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 37.6 36.8 41.6 และ 27.6 ตามลำดับ
 รองลงมาคืออาชีพรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 31.2 36.0 23.0 และ 26.3 ตามลำดับ
 ในขณะที่นักท่องเที่ยวที่มาเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทน้ำพุร้อนส่วนใหญ่ร้อยละ
 31.5 ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน รองลงมาคือนักเรียนหรือนักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 21.8
 ประเภทเส้นทางศึกษาธรรมชาติ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน
 เช่นเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 33.3 แต่อาชีพรองลงมาคือรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 20.4 ประเภท
 จุดชมวิวนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ และอาชีพพนักงาน
 บริษัทเอกชนในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 37.2 และ 36.3 ส่วนประเภทเกาะนักท่องเที่ยว
 มากกว่าครึ่งหนึ่งคือ ร้อยละ 56.6 ประกอบอาชีพอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน รองลงมาคือ
 นักเรียนหรือนักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 16.0 ในขณะที่ประเภทชายหาดค่อนข้างจะแตกต่างจาก
 ประเภทอื่นๆ คือนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 33.0 เป็นนักเรียนหรือนักศึกษา รองลงมาร้อยละ
 26.2 ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ดังตารางที่ 6 ส่วนรายได้ของนักท่องเที่ยวพบว่า ส่วน
 ใหญ่มากกว่าครึ่งหนึ่งคือร้อยละ 57.4 มีรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท รองลงมามีรายได้ 20,000 –
 40,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 31.6 และมีรายได้เฉลี่ยประมาณ 23,936 บาท เมื่อจำแนกตามประเภท
 แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ พบว่านักท่องเที่ยวที่มาเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติทั้ง 9
 ประเภท มีรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท และรองลงมามีรายได้ 20,000 – 40,000 บาทด้วยกันทั้งสิ้น
 โดยประเภทน้ำตกมีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 65.7 และ 26.3 ตามลำดับ รายได้เฉลี่ยประมาณ 19,517
 บาท ประเภทถ้ำมีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 48.7 และ 8 ตามลำดับ รายได้เฉลี่ยประมาณ 26,001 บาท
 ประเภทลำน้ำมีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 45.7 และ 38.3 ตามลำดับ รายได้เฉลี่ยประมาณ 28,394 บาท
 ประเภทน้ำพุร้อนมีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 57.3 และ 26.2 ตามลำดับ รายได้เฉลี่ยประมาณ 33,718
 บาท ประเภทเส้นทางศึกษาธรรมชาติ มีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 63.2 และ 33.7 ตามลำดับ รายได้
 เฉลี่ยประมาณ 16,240 บาท ประเภทธรณีสัณฐาน มีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 67.7 และ 27.8 ตามลำดับ
 รายได้เฉลี่ยประมาณ 16,088 บาท ประเภทจุดชมวิวนักท่องเที่ยวมีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 52.9 และ 35.3
 ตามลำดับ รายได้เฉลี่ยประมาณ 24,618 บาท ประเภทเกาะ มีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 47.5 และ 27.8
 ตามลำดับ รายได้เฉลี่ยประมาณ 36,802 บาท ซึ่งถือว่ามีรายได้เฉลี่ยมากที่สุด และ ประเภทชายหาด
 มีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 65.3 และ 32.7 ตามลำดับ รายได้เฉลี่ยประมาณ 16,277 บาท ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	ประเภทแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ									รวม
	น้ำตก	ถ้ำ	ลำน้ำ	น้ำพุร้อน	เส้นทางศึกษา ธรรมชาติ	ธรณี สถาน	จุดชมวิว	เกาะ	ชายหาด	
รับราชการ /รัฐวิสาหกิจ	31.2 (34)	36.0 (45)	23.0 (26)	19.4 (24)	19.4 (21)	26.3 (40)	37.2 (42)	10.4 (11)	15.6 (17)	24.6 (260)
พนักงานบริษัทเอกชน	37.6 (41)	36.8 (46)	41.6 (47)	31.5 (39)	33.3 (36)	27.6 (42)	36.3 (41)	56.6 (60)	26.6 (29)	36.0 (381)
นักธุรกิจ/เจ้าของกิจการ	11.0 (12)	10.4 (13)	11.5 (13)	16.1 (20)	5.6 (6)	11.2 (17)	14.2 (16)	11.3 (12)	15.6 (17)	11.9 (126)
เกษตรกร	-	2.4 (3)	-	2.4 (3)	2.8 (3)	-	-	.9 (1)	-	.9 (10)
รับจ้าง	5.5 (6)	1.6 (2)	2.7 (3)	5.6 (7)	20.4 (22)	7.9 (12)	2.7 (3)	1.9 (2)	5.5 (6)	5.9 (63)
นักเรียน/นักศึกษา	13.8 (15)	12.0 (15)	20.4 (23)	21.8 (27)	17.6 (19)	21.7 (33)	5.3 (6)	16.0 (17)	33.0 (36)	18.0 (191)
อื่นๆ	.9 (1)	.8 (1)	.9 (1)	3.2 (4)	.9 (4)	5.3 (8)	4.4 (5)	2.8 (3)	3.7 (4)	2.6 (28)
รวม	100.0 (109)	100.0 (125)	100.0 (113)	100.0 (124)	100.0 (108)	100.0 (152)	100.0 (113)	100.0 (106)	100.0 (109)	100.0 (1059)

หมายเหตุ มีผู้ไม่ตอบแบบสอบถาม 3 คน

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามรายได้

รายได้	ประเภทแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ									รวม
	น้ำตก	ถ้ำ	ลำน้ำ	น้ำพุร้อน	เส้นทางศึกษา ธรรมชาติ	ธรณี สถาน	จุดชมวิว	เกาะ	ชายหาด	
ต่ำกว่า 20,000 บาท	65.7 (65)	48.7 (57)	45.7 (43)	57.3 (59)	63.2 (60)	67.7 (90)	52.9 (54)	47.5 (46)	65.3 (66)	57.4 (540)
20,000 – 40,000 บาท	26.3 (26)	36.8 (43)	38.3 (36)	26.2 (27)	33.7 (32)	27.8 (37)	35.3 (36)	27.8 (27)	32.7 (33)	31.6 (297)
40,001 – 60,000 บาท	4.0 (4)	11.1 (13)	11.7 (11)	6.8 (7)	2.1 (2)	3.8 (5)	4.9 (5)	8.2 (8)	-	5.8 (55)
60,001 – 80,000 บาท	3.0 (3)	1.7 (2)	-	1.0 (1)	-	-	2.9 (3)	8.2 (8)	-	1.8 (17)
80,001 - 100,000 บาท	-	-	-	3.9 (4)	1.1 (1)	.8 (1)	2.9 (3)	6.2 (6)	2.0 (2)	1.8 (17)
สูงกว่า 100,000 บาท	1.0 (1)	1.7 (2)	4.3 (4)	4.9 (5)	-	-	1.0 (1)	2.1 (2)	-	1.6 (15)
รวม	100.0 (99)	100.0 (117)	100.0 (94)	100.0 (103)	100.0 (95)	100.0 (133)	100.0 (102)	100.0 (97)	100.0 (101)	100.0 (941)
ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	19517.17	26001.20	28394.32	33718.11	16240.53	16088.18	24618.43	36802.06	16277.23	23936.06
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	19374.68	27276.73	34799.39	79384.94	13385.16	13143.48	26063.51	53244.69	15514.75	37657.53

หมายเหตุ มีผู้ไม่ตอบแบบสอบถาม 121 คน

จากการสอบถามเกี่ยวกับงานอดิเรกของนักท่องเที่ยว ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามเป็นคำถามปลายเปิด จากนั้นนำข้อมูลที่ได้อาจจัดกลุ่มของประเภทงานอดิเรก โดยมีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจร่วมมือตอบคำถามในส่วนนี้ คิดเป็นร้อยละ 89.4 ซึ่งงานอดิเรกของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 24.0 คือการฟังเพลงหรือชมภาพยนตร์ รองลงมาร้อยละ 20.0 คือการเดินทางท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวที่มาเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทน้ำตกส่วนใหญ่งานอดิเรกคือ การฟังเพลงหรือชมภาพยนตร์ คิดเป็นร้อยละ 28.9 รองลงมาคือการเล่นกีฬา คิดเป็นร้อยละ 19.6 ประเภทน้ำพุร้อนส่วนใหญ่งานอดิเรกคือการฟังเพลงหรือชมภาพยนตร์ คิดเป็นร้อยละ 23.0 รองลงมาคือการเดินทางท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 21.2 ประเภทลำน้ำส่วนใหญ่งานอดิเรกคือ การเดินทางท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 32.4 รองลงมาคือการฟังเพลงหรือชมภาพยนตร์ คิดเป็นร้อยละ 26.5 ประเภทน้ำพุร้อนส่วนใหญ่งานอดิเรกคือการเดินทางท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 28.3 รองลงมาคือ การฟังเพลงหรือชมภาพยนตร์ คิดเป็นร้อยละ 20.8 ประเภทเส้นทางศึกษาธรรมชาติส่วนใหญ่งานอดิเรกคือการอ่านหนังสือ คิดเป็นร้อยละ 25.5 รองลงมาคือการเดินทางท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 21.4 ประเภทธรณีสันฐานส่วนใหญ่งานอดิเรกคือการฟังเพลงหรือชมภาพยนตร์ คิดเป็นร้อยละ 26.2 รองลงมาคือการเดินทางท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 24.6 ประเภทจุดชมวิวส่วนใหญ่งานอดิเรกคือการฟังเพลงหรือชมภาพยนตร์และการเดินทางท่องเที่ยวในสัดส่วนที่เท่ากันคือ ร้อยละ 20.2 รองลงมาคือการถ่ายภาพและการอ่านหนังสือในสัดส่วนที่เท่ากันคือ ร้อยละ 15.4 ประเภทเกาะส่วนใหญ่งานอดิเรกคือการเล่นกีฬา คิดเป็นร้อยละ 22.5 รองลงมาคือการฟังเพลงหรือชมภาพยนตร์ คิดเป็นร้อยละ 21.6 และประเภทชายหาด ส่วนใหญ่งานอดิเรกคือการฟังเพลงหรือชมภาพยนตร์ คิดเป็นร้อยละ 33.7 รองลงมาคือการเล่นกีฬา คิดเป็นร้อยละ 32.7 ดังตารางที่ 8

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 48.0 พักอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร รองลงมาอยู่ในจังหวัดทางภาคกลาง คิดเป็นร้อยละ 20.6 โดยนักท่องเที่ยวที่มาเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติทั้ง 9 ประเภท ไม่ว่าจะเป็นประเภทน้ำตก ถ้ำ ลำน้ำ น้ำพุร้อน เส้นทางศึกษาธรรมชาติ ธรณีสันฐาน เกาะและชายหาด นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 57.3 57.4 49.1 41.1 50.0 38.4 42.5 56.3 และ 44.0 ตามลำดับ โดยที่อยู่อาศัยรองลงมาที่มาเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทน้ำตก ถ้ำ ลำน้ำ เส้นทางศึกษาธรรมชาติ และ ธรณีสันฐาน คือจังหวัดในภาคกลาง คิดเป็นร้อยละ 10.9 14.8 30.0 25.9 และ 37.1 ตามลำดับ ประเภทจุดชมวิว เกาะ และชายหาด ที่อยู่อาศัยรองลงมาคือจังหวัดในภาคใต้ คิดเป็นร้อยละ 21.2 26.2 และ 22.9 ตามลำดับ ส่วนประเภทน้ำพุร้อนนักท่องเที่ยวรองลงมามีที่อยู่อาศัยอยู่ในจังหวัดในเขตภาคเหนือ คิดเป็นร้อยละ 37.9 ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามงานอดิเรก

งานอดิเรก	ประเภทแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ									รวม
	น้ำตก	ถ้ำ	ลำน้ำ	น้ำพุร้อน	เส้นทางศึกษา ธรรมชาติ	ธรณี สถาน	จุดชมวิว	เกาะ	ชายหาด	
เล่นกีฬา	19.6 (19)	20.4 (23)	7.8 (8)	19.8 (21)	12.2 (12)	12.7 (16)	11.5 (12)	22.5 (23)	32.7 (33)	17.6 (167)
ถ่ายภาพ	3.1 (3)	8.8 (10)	6.9 (7)	5.7 (6)	18.4 (18)	6.3 (8)	15.4 (16)	19.6 (20)	4.0 (4)	9.7 (92)
ท่องเที่ยว	15.5 (15)	21.2 (24)	32.4 (33)	28.3 (30)	21.4 (21)	24.6 (31)	20.2 (21)	6.9 (7)	7.9 (8)	20.0 (190)
อ่านหนังสือ	18.6 (18)	17.7 (20)	19.6 (20)	17.9 (19)	25.5 (25)	20.6 (26)	15.4 (16)	8.8 (9)	9.9 (10)	17.2 (163)
ฟังเพลง / ชมภาพยนตร์	28.9 (28)	23.0 (26)	26.5 (27)	20.8 (22)	16.3 (16)	26.2 (33)	20.2 (21)	21.6 (22)	33.7 (34)	24.1 (229)
สะสมของต่างๆ	5.2 (5)	1.8 (2)	5.9 (6)	-	3.1 (3)	2.4 (3)	4.8 (5)	14.7 (15)	2.0 (2)	4.3 (41)
ปลูกต้นไม้	9.3 (9)	7.1 (8)	1.0 (1)	7.5 (8)	3.1 (3)	7.1 (9)	12.5 (13)	5.9 (6)	9.9 (10)	7.1 (67)
รวม	100.0 (97)	100.0 (113)	100.0 (102)	100.0 (106)	100.0 (98)	100.0 (126)	100.0 (104)	100.0 (102)	100.0 (101)	100.0 (949)

หมายเหตุ มีผู้ไม่ตอบแบบสอบถาม 113 คน

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามที่อยู่ปัจจุบัน

ที่อยู่ปัจจุบัน	ประเภทแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ									รวม
	น้ำตก	ถ้ำ	ลำน้ำ	น้ำพุร้อน	เส้นทางศึกษาธรรมชาติ	ธรณีสถาน	จุดชมวิว	เกาะ	ชายหาด	
กรุงเทพมหานคร	57.3 (63)	57.4 (70)	49.1 (54)	41.1 (51)	50.0 (54)	38.4 (58)	42.5 (48)	56.3 (58)	44.0 (48)	48.0 (504)
จังหวัดในเขตปริมณฑล	10.9 (12)	12.3 (15)	8.2 (9)	8.1 (10)	10.2 (11)	4.6 (7)	15.0 (17)	5.8 (6)	2.8 (3)	8.6 (90)
จังหวัดในภาคกลาง	27.3 (30)	14.8 (18)	30.0 (33)	10.5 (13)	25.9 (28)	37.1 (56)	8.0 (9)	10.7 (11)	16.5 (18)	20.6 (216)
จังหวัดในภาคเหนือ	-	8.2 (10)	10.0 (11)	37.9 (47)	-	11.3 (17)	13.3 (15)	1.0 (1)	5.5 (6)	10.2 (107)
จังหวัดในภาคใต้	1.8 (2)	4.1 (5)	-	.8 (1)	.9 (1)	6.0 (9)	21.2 (24)	26.2 (27)	22.9 (25)	9.0 (94)
จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	2.7 (3)	3.3 (4)	2.7 (3)	1.6 (2)	13.0 (14)	2.6 (4)	-	-	8.3 (9)	3.7 (39)
รวม	100.0 (110)	100.0 (122)	100.0 (110)	100.0 (124)	100.0 (108)	100.0 (151)	100.0 (113)	100.0 (103)	100.0 (109)	100.0 (1050)

หมายเหตุ มีผู้ไม่ตอบแบบสอบถาม 12 คน

รูปแบบการเดินทางของนักท่องเที่ยวในส่วนของประสบการณ์ในการมาเยือน พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มากกว่าครึ่งหนึ่งคือ ร้อยละ 57.8 ไม่เคยมาเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติแห่งนั้นมาก่อน รองลงมานักท่องเที่ยวเคยมาเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติแล้ว 2-3 ครั้ง และ 1 ครั้งในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 16.0 และ 15.9 ตามลำดับ โดยมีจำนวนครั้งเฉลี่ยประมาณ 4 ครั้งเช่นเดียวกันเมื่อจำแนกตามประเภทแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทน้ำตก ถ้ำ ลำน้ำ น้ำพุร้อน เส้นทางศึกษาธรรมชาติ ธรณีสัณฐาน เกาะ และชายหาดต่างไม่เคยมาเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติแห่งนั้นมาก่อน คิดเป็นร้อยละ 47.7 78.4 51.3 54.4 59.3 52.0 57.5 77.4 และ 43.1 โดยแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทน้ำตกนักท่องเที่ยวรองลงมาเคยมีประสบการณ์ในการมาเยือน 2-3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 20.7 และมีจำนวนครั้งในการมาเยือนเฉลี่ยประมาณ 5 ครั้ง ประเภทถ้ำนักท่องเที่ยวรองลงมาเคยมีประสบการณ์ในการมาเยือน 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 12.8 และมีจำนวนครั้งในการมาเยือนเฉลี่ยประมาณ 2 ครั้ง ประเภทลำน้ำนักท่องเที่ยวรองลงมาเคยมีประสบการณ์ในการมาเยือน 2-3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 22.1 และมีจำนวนครั้งในการมาเยือนเฉลี่ยประมาณ 3 ครั้ง ประเภทน้ำพุร้อนนักท่องเที่ยวรองลงมาเคยมีประสบการณ์ในการมาเยือนมากกว่า 3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 25.6 และมีจำนวนครั้งในการมาเยือนเฉลี่ยประมาณ 11 ครั้ง ซึ่งมากที่สุดใดในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติทั้ง 9 ประเภท ประเภทเส้นทางศึกษาธรรมชาติ นักท่องเที่ยวรองลงมาเคยมีประสบการณ์ในการมาเยือน 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 17.6 และมีจำนวนครั้งในการมาเยือนเฉลี่ยประมาณ 3 ครั้ง ประเภทธรณีสัณฐานนักท่องเที่ยวรองลงมาเคยมีประสบการณ์ในการมาเยือน 2-3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 21.1 และมีจำนวนครั้งในการมาเยือนเฉลี่ยประมาณ 3 ครั้ง ประเภทจุดชมวิวนักท่องเที่ยวรองลงมาเคยมีประสบการณ์ในการมาเยือน 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 23.9 และมีจำนวนครั้งในการมาเยือนเฉลี่ยประมาณ 2 ครั้ง ประเภทเกาะ นักท่องเที่ยวรองลงมาเคยมีประสบการณ์ในการมาเยือน 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 14.2 และมีจำนวนครั้งในการมาเยือนเฉลี่ยประมาณ 2 ครั้ง ประเภทชายหาดนักท่องเที่ยวรองลงมาเคยมีประสบการณ์ในการมาเยือน 2-3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 27.5 และมีจำนวนครั้งในการมาเยือนเฉลี่ยประมาณ 4 ครั้ง ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามประสบการณ์ในการมาเยือน

ประสบการณ์ในการมาเยือน	ประเภทแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ									รวม
	น้ำตก	ถ้ำ	ลำน้ำ	น้ำพุร้อน	เส้นทางศึกษาธรรมชาติ	ธรณีสถาน	จุดชมวิว	เกาะ	ชายหาด	
ไม่เคย	47.7 (53)	78.4 (98)	51.3 (58)	54.4 (68)	59.3 (64)	52.0 (79)	57.5 (65)	77.4 (82)	43.1 (47)	57.8 (614)
1 ครั้ง	17.1 (19)	12.8 (16)	19.5 (22)	12.0 (15)	17.6 (19)	14.5 (22)	23.9 (27)	14.2 (15)	12.8 (14)	15.9 (169)
2-3 ครั้ง	20.7 (23)	5.6 (7)	22.1 (25)	8.0 (10)	13.0 (14)	21.1 (32)	17.7 (20)	8.5 (9)	27.5 (30)	16.0 (170)
มากกว่า 3 ครั้ง	14.4 (16)	3.2 (4)	7.1 (8)	25.6 (32)	10.2 (11)	12.5 (19)	.9 (1)	-	16.5 (18)	10.3 (109)
รวม	100.0 (111)	100.0 (125)	100.0 (113)	100.0 (125)	100.0 (108)	100.0 (152)	100.0 (113)	100.0 (106)	100.0 (109)	100.0 (1062)
ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	4.5000	2.4074	2.5091	10.5789	2.7045	2.9452	1.6667	1.5000	3.9516	3.9330
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	12.9605	3.7237	2.3164	19.3353	2.4550	2.4203	.9070	.7223	6.4259	9.1773

จำนวนบุคคลในกลุ่มเดินทางในครั้งนี้นับว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีบุคคลร่วมในการเดินทาง 4 – 6 คนและมากกว่า 9 คนในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 32.6 และ 31.5 ตามลำดับ โดยแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทน้ำตก ลำน้ำ และน้ำพุร้อน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีบุคคลร่วมในการเดินทางมากกว่า 9 คน คิดเป็นร้อยละ 46.8 41.6 และ 33.6 ตามลำดับ รองลงมา มีจำนวน 4 – 6 คน คิดเป็นร้อยละ 28.8 35.4 และ 29.6 ตามลำดับ และมีจำนวนบุคคลเฉลี่ยประมาณ 16 คน 10 คนและ 11 คน ตามลำดับ ซึ่งถือได้ว่าเป็นกลุ่มที่มีบุคคลร่วมในการเดินทางมากที่สุด ในขณะที่ประเภทถ้ำ เส้นทางศึกษาธรรมชาติ และเกาะ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีบุคคลร่วมในการเดินทางจำนวน 4 – 6 คน คิดเป็นร้อยละ 31.2 35.2 และ 43.4 ตามลำดับ รองลงมา มีจำนวนมากกว่า 9 คน คิดเป็นร้อยละ 27.2 28.7 และ 34.0 ตามลำดับ และมีจำนวนบุคคลเฉลี่ยประมาณ 9 คนเท่ากัน ส่วนประเภทจุดชมวิว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีบุคคลร่วมในการเดินทางมากกว่า 9 คน คิดเป็นร้อยละ 44.2 รองลงมา มีจำนวน 1 – 3 คน คิดเป็นร้อยละ 30.1 โดยมีจำนวนบุคคลเฉลี่ยประมาณ 12 คน ประเภทชายหาด นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีบุคคลร่วมในการเดินทางจำนวน 4 – 6 คน คิดเป็นร้อยละ 35.8 รองลงมา มีจำนวน 1 – 3 คน คิดเป็นร้อยละ 27.5 โดยมีจำนวนบุคคลเฉลี่ยประมาณ 6 คน ดังตารางที่ 11

ทั้งนี้ในส่วน of ประเภทกลุ่มเดินทางนั้น นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มากกว่าครึ่งหนึ่ง คือร้อยละ 52.9 เดินทางมากับกลุ่มเพื่อน รองลงมา ร้อยละ 23.4 เดินทางมากับกลุ่มครอบครัว เมื่อจำแนกตามประเภทแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นประเภทน้ำตก ถ้ำ ลำน้ำ น้ำพุร้อน เส้นทางศึกษาธรรมชาติ ธรณีทัศน์ฐาน เกาะและชายหาดต่างเดินทางมากับกลุ่มเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 37.8 52.8 62.8 48.8 59.3 59.9 41.6 70.8 และ 41.3 ตามลำดับ โดยแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทถ้ำ น้ำพุร้อน เส้นทางศึกษาธรรมชาติ ธรณีทัศน์ฐาน เกาะ และชายหาด นักท่องเที่ยว รองลงมา เดินทางมากับกลุ่มครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 31.2 22.4 24.1 14.5 28.3 14.2 และ 39.4 ตามลำดับ ในขณะที่แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทน้ำตกและลำน้ำ นักท่องเที่ยว รองลงมา เดินทางมากับกลุ่มเพื่อนและครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 29.7 และ 18.6 ตามลำดับ ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามจำนวนบุคคลในกลุ่มเดินทาง

จำนวนบุคคลในกลุ่มเดินทาง	ประเภทแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ									รวม
	น้ำตก	ถ้ำ	ลำน้ำ	น้ำพุร้อน	เส้นทางศึกษาธรรมชาติ	ธรณีฐาน	จุดชมวิว	เกาะ	ชายหาด	
1 – 3 คน	14.4 (16)	20.0 (25)	8.0 (9)	18.4 (23)	16.7 (18)	25.0 (38)	30.1 (34)	13.2 (14)	27.5 (30)	19.5 (207)
4 – 6 คน	28.8 (32)	31.2 (39)	35.4 (40)	29.6 (37)	35.2 (38)	38.8 (59)	14.2 (16)	43.4 (46)	35.8 (39)	32.6 (346)
6 – 9 คน	9.9 (11)	21.6 (27)	15.0 (17)	18.4 (23)	19.4 (21)	17.1 (26)	11.5 (13)	9.4 (10)	24.8 (27)	16.5 (175)
มากกว่า 9 คน	46.8 (52)	27.2 (34)	41.6 (47)	33.6 (42)	28.7 (31)	19.1 (29)	44.2 (50)	34.0 (36)	11.9 (13)	31.5 (334)
รวม	100.0 (111)	100.0 (125)	100.0 (113)	100.0 (125)	100.0 (108)	100.0 (152)	100.0 (113)	100.0 (106)	100.0 (109)	100.0 (1062)
ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	16.4865	9.2720	9.7522	10.8800	8.9167	7.4605	12.4513	8.7642	5.5413	9.8757
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	22.4377	8.8913	6.4442	18.6200	10.7678	8.1662	14.4698	6.7097	3.5317	12.7974

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามประเภทกลุ่มเดินทาง

ประเภทกลุ่มเดินทาง	ประเภทแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ									รวม
	น้ำตก	ถ้ำ	ลำน้ำ	น้ำพุร้อน	เส้นทางศึกษาธรรมชาติ	ธรณีฐาน	จุดชมวิว	เกาะ	ชายหาด	
เดินทางมาคนเดียว	.9	1.6	-	-	-	3.9	-	-	10.1	1.9
	(1)	(2)				(6)			(11)	(20)
กลุ่มเพื่อน	37.8	52.8	62.8	48.8	59.3	59.9	41.6	70.8	41.3	52.9
	(42)	(66)	(71)	(61)	(64)	(91)	(47)	(75)	(45)	(562)
กลุ่มครอบครัว	24.3	31.2	15.0	22.4	24.1	14.5	28.3	14.2	39.4	23.4
	(27)	(39)	(17)	(28)	(26)	(22)	(32)	(15)	(43)	(249)
กลุ่มเพื่อนและครอบครัว	29.7	8.0	18.6	16.0	1.9	15.1	19.5	13.2	3.7	14.0
	(33)	(10)	(21)	(20)	(2)	(23)	(22)	(14)	(4)	(149)
เดินทางมากับบริษัทนำเที่ยว	2.7	4.8	.9	7.2	6.5	2.6	8.8	1.9	-	4.0
	(3)	(6)	(1)	(9)	(7)	(4)	(10)	(2)		(42)
อื่นๆ	4.5	1.6	2.7	5.6	8.3	3.9	1.8	-	5.5	3.8
	(5)	(2)	(3)	(7)	(9)	(6)	(2)		(6)	(40)
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
	(111)	(125)	(113)	(125)	(108)	(152)	(113)	(106)	(109)	(1062)

ยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทางของนักท่องเที่ยวในครั้งนี้ ส่วนใหญ่เกินกว่าครึ่งหนึ่งคือ ร้อยละ 62.1 เดินทางโดยใช้รถยนต์ส่วนตัว รองลงมาคือรถรับจ้างไม่ประจำทาง คิดเป็นร้อยละ 20.7 เมื่อจำแนกตามประเภทแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เกินกว่า ครึ่งหนึ่งที่มาเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทน้ำตก ถ้ำ ลำน้ำ น้ำพุร้อน เส้นทางศึกษาธรรมชาติ ธรณีศึกษา และชายหาดต่างเดินทางมาแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติโดยใช้ รถยนต์ส่วนตัวเช่นกัน คิดเป็นร้อยละ 79.3 58.4 61.9 65.6 78.7 74.3 68.1 และ65.1 ตามลำดับ รองลงมาคือรถรับจ้างไม่ประจำทาง คิดเป็นร้อยละ 12.6 36.0 30.1 25.6 14.8 16.4 30.1 และ 18.3 ตามลำดับ ในขณะที่ประเภทเกาะจะแตกต่างจากแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทอื่น ที่นักท่องเที่ยวทั้งหมดเดินทางโดยใช้บริการเรือโดยสารประจำทาง ดังตารางที่ 13

สำหรับสื่อที่ให้ข้อมูลในการเดินทางแก่นักท่องเที่ยว พบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 48.8 ได้รับ ข้อมูลจากการที่เพื่อนชักชวนหรือแนะนำ รองลงมาคือ ได้รับข้อมูลจากนิตยสารและวารสาร คิด เป็นร้อยละ 17.6 โดยแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติทั้ง 9 ประเภท มีเพียงประเภทถ้ำประเภทเดียว เท่านั้นที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 34.4 ได้รับข้อมูลจากนิตยสารและวารสาร รองลงมา ร้อยละ 29.2 ได้รับข้อมูลจากการที่เพื่อนชักชวนหรือแนะนำ ทั้งนี้แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ อีก 8 ประเภท ไม่ว่าจะเป็นประเภทน้ำตก ลำน้ำ น้ำพุร้อน เส้นทางศึกษาธรรมชาติ ธรณีศึกษา จุดชมวิว เกาะ และชายหาด นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต่างได้รับได้รับข้อมูลจากการที่เพื่อนชักชวน หรือแนะนำ คิดเป็นร้อยละ 56.8 62.8 54.4 57.4 50.7 35.4 56.6 และ36.7 ตามลำดับ โดย ประเภทน้ำตกและน้ำพุร้อน ประเภทสื่อรองลงมาที่นักท่องเที่ยวได้รับคือ ญาติชักชวนหรือแนะนำ คิดเป็นร้อยละ 15.3 และ20.8 ตามลำดับ ประเภทลำน้ำประเภทสื่อรองลงมาที่นักท่องเที่ยวได้รับ คือได้รับข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 13.3 ประเภทเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ธรณีศึกษา และจุดชมวิวประเภทสื่อรองลงมาที่นักท่องเที่ยวได้รับคือได้รับข้อมูลจากนิตยสารและวารสาร คิด เป็นร้อยละ 13.9 25.0 และ26.5 ตามลำดับ ส่วนประเภทเกาะและชายหาดประเภทสื่อรองลงมาที่ นักท่องเที่ยวได้รับคือได้รับข้อมูลจากโทรทัศน์ คิดเป็นร้อยละ 17.0 และ23.9 ตามลำดับ ดังตาราง ที่ 14

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง

ยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง	ประเภทแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ									รวม
	น้ำตก	ถ้ำ	ลำน้ำ	น้ำพุร้อน	เส้นทางศึกษาธรรมชาติ	ธรณีฐาน	จุดชมวิว	เกาะ	ชายหาด	
เดินเท้า	.9 (1)	-	1.8 (2)	1.6 (2)	1.9 (2)	.7 (1)	-	-	-	.8 (8)
จักรยาน	.9 (1)	-	-	.8 (1)	-	-	-	-	3.7 (4)	.6 (6)
จักรยานยนต์	.9 (1)	4.0 (5)	-	4.8 (6)	4.6 (5)	2.6 (4)	.9 (1)	-	8.3 (9)	3.0 (32)
รถรับจ้างประจำทาง	5.4 (6)	1.6 (2)	6.2 (7)	1.6 (2)	-	5.9 (9)	.9 (1)	-	4.6 (5)	3.0 (32)
รถรับจ้างไม่ประจำทาง	12.6 (14)	36.0 (45)	30.1 (34)	25.6 (32)	14.8 (16)	16.4 (25)	30.1 (34)	-	18.3 (20)	20.7 (220)
รถยนต์ส่วนตัว	79.3 (88)	58.4 (73)	61.9 (70)	65.6 (82)	78.7 (84)	74.3 (113)	68.1 (77)	-	65.1 (71)	62.1 (660)
เรือโดยสารประจำทาง	-	-	-	-	-	-	-	100.0 (106)	-	9.7 (103)
รวม	100.0 (111)	100.0 (125)	100.0 (113)	100.0 (125)	100.0 (108)	100.0 (152)	100.0 (113)	100.0 (106)	100.0 (109)	100.0 (1062)

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามสื่อที่ให้ข้อมูลในการเดินทาง

สื่อที่ให้ข้อมูลในการเดินทาง	ประเภทแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ									รวม
	น้ำตก	ถ้ำ	ลำน้ำ	น้ำพุร้อน	เส้นทางศึกษาธรรมชาติ	ธรณีฐาน	จุดชมวิว	เกาะ	ชายหาด	
เพื่อนชักชวน / แนะนำ	56.8	29.6	62.8	54.4	57.4	50.7	35.4	56.6	36.7	48.8
	(63)	(37)	(71)	(68)	(62)	(77)	(40)	(60)	(40)	(518)
ญาติชักชวน / แนะนำ	15.3	16.0	10.6	20.8	13.0	10.5	16.8	14.2	13.8	14.5
	(17)	(20)	(12)	(26)	(14)	(16)	(19)	(15)	(15)	(154)
ได้รับข้อมูลจากโทรทัศน์	.9	7.2	3.5	1.6	10.2	3.9	2.7	17.0	23.9	7.5
	(1)	(9)	(4)	(2)	(11)	(6)	(3)	(18)	(26)	(80)
ได้รับข้อมูลจากนิตยสารและวารสาร	13.5	34.4	9.7	8.8	13.9	25.0	26.5	7.5	14.7	17.6
	(15)	(43)	(11)	(11)	(15)	(38)	(30)	(8)	(16)	(187)
ได้รับข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต	9.9	10.4	13.3	9.6	4.6	7.9	18.6	4.7	4.6	9.3
	(11)	(13)	(15)	(12)	(5)	(12)	(21)	(5)	(5)	(99)
อื่นๆ	3.6	2.4	-	4.8	.9	2.0	-	-	6.4	2.3
	(4)	(3)		(6)	(1)	(3)			(7)	(24)
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
	(111)	(125)	(113)	(125)	(108)	(152)	(113)	(106)	(109)	(1062)

ในส่วนของการพักผ่อนในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มากกว่าครึ่งหนึ่งคือร้อยละ 58.1 ไม่พักผ่อนในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาตินั้นๆ รองลงมาร้อยละ 27.2 มีการพักผ่อนเป็นเวลา 1 คืน และมีจำนวนคืนที่พักผ่อนเฉลี่ยประมาณ 1 คืน เมื่อจำแนกตามประเภทแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติพบว่า ประเภทน้ำตก น้ำพุร้อน เส้นทางศึกษาธรรมชาติ ธรณีสัณฐาน จุดชมวิว และชายหาด นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่พักผ่อนในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 44.1 64.8 61.1 55.9 78.8 และ 44.0 ตามลำดับ รองลงมามีการพักผ่อนเป็นเวลา 1 คืน คิดเป็นร้อยละ 28.8 23.2 28.7 32.2 15.0 และ 41.3 ตามลำดับ และมีจำนวนคืนที่พักผ่อนเฉลี่ยประมาณ 1 คืนเท่ากัน ในขณะที่ประเภทลำน้ำนักท่องเที่ยวร้อยละ 57.5 พักผ่อนเป็นเวลา 1 คืน รองลงมาร้อยละ 31.0 ไม่พักผ่อนในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ และมีจำนวนคืนที่พักผ่อนเฉลี่ยประมาณ 1 คืน ประเภทเกาะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่พักผ่อนในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 36.8 รองลงมามีการพักผ่อนเป็นเวลา 2 คืน คิดเป็นร้อยละ 30.2 และมีจำนวนคืนที่พักผ่อนเฉลี่ยประมาณ 2 คืน ซึ่งถือได้ว่าการพักผ่อนในพื้นที่มากที่สุด ส่วนประเภทถ้าจะแตกต่างจากแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทอื่นที่นักท่องเที่ยวทั้งหมดไม่มีการพักผ่อนในพื้นที่ ดังตารางที่ 15

การเดินทางมาเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติในครั้งนี้ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 46.8 มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมามีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลางและมากที่สุดในส่วนใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 24.8 และ 23.7 ตามลำดับ เช่นเดียวกันแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทลำน้ำ เส้นทางศึกษาธรรมชาติ และชายหาด นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 41.6 50.4 64.8 และ 41.3 ตามลำดับ รองลงมามีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 31.2 24.8 19.4 และ 28.4 ตามลำดับ ประเภทน้ำพุร้อน จุดชมวิว และเกาะ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 49.6 47.8 และ 61.3 ตามลำดับ รองลงมามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 24.8 29.2 และ 26.4 ตามลำดับ ประเภทน้ำตกนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.2 รองลงมามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 31.5 ส่วนประเภทธรณีสัณฐานนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับปานกลางและระดับมากในส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 38.8 และ 37.5 ดังตารางที่ 16

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามการพักค้างแรมในพื้นที่

การพักค้างแรมในพื้นที่	ประเภทแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ									รวม
	น้ำตก	ถ้ำ	ลำน้ำ	น้ำพุร้อน	เส้นทางศึกษาธรรมชาติ	ธรณีฐาน	จุดชมวิว	เกาะ	ชายหาด	
ไม่พักค้าง	44.1 (49)	100.0 (125)	31.0 (35)	64.8 (81)	61.1 (66)	55.9 (85)	78.8 (89)	36.8 (39)	44.0 (48)	58.1 (617)
1 คืน	28.8 (32)	-	57.5 (65)	23.2 (29)	28.7 (31)	32.2 (49)	15.0 (17)	19.8 (17)	41.3 (45)	27.2 (289)
2 คืน	24.3 (27)	-	8.0 (9)	11.2 (14)	9.3 (10)	11.8 (18)	4.4 (5)	30.2 (32)	14.7 (16)	12.3 (131)
มากกว่า 2 คืน	2.7 (3)	-	3.5 (4)	.8 (1)	.9 (1)	-	1.8 (2)	13.2 (14)	-	2.4 (25)
รวม	100.0 (111)	100.0 (125)	100.0 (113)	100.0 (125)	100.0 (108)	100.0 (152)	100.0 (113)	100.0 (106)	100.0 (109)	100.0 (1062)
ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	1.3484	-	1.2179	1.3636	1.2857	1.2687	1.3750	1.8955	1.2623	1.4090
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	.6447		.5259	.5323	.5078	.4466	.6469	.7206	.4435	.6032

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามความพึงพอใจโดยรวม

ความพึงพอใจโดยรวม	ประเภทแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติทางธรรมชาติ									รวม
	น้ำตก	ถ้ำ	ลำน้ำ	น้ำพุร้อน	เส้นทางศึกษาธรรมชาติ	ธรณีฐาน	จุดชมวิว	เกาะ	ชายหาด	
ไม่พึงพอใจ	-	3.2	-	1.6	-	-	-	-	1.8	.8
		(4)		(2)					(2)	(8)
พึงพอใจน้อยที่สุด	1.8	4.0	-	.8	-	-	-	3.8	1.8	1.3
	(2)	(5)		(1)				(4)	(2)	(14)
พึงพอใจน้อย	.9	7.2	1.8	-	-	5.3	2.7	.9	3.7	2.6
	(1)	(9)	(2)			(8)	(3)	(1)	(4)	(28)
พึงพอใจปานกลาง	22.5	31.2	24.8	23.2	19.4	38.8	20.4	7.5	28.4	24.8
	(25)	(39)	(28)	(29)	(21)	(59)	(23)	(8)	(31)	(263)
พึงพอใจมาก	31.5	41.6	50.4	49.6	64.8	37.5	47.8	61.3	41.3	46.8
	(35)	(52)	(57)	(62)	(70)	(57)	(54)	(65)	(45)	(497)
พึงพอใจมากที่สุด	43.2	12.8	23.0	24.8	15.7	18.4	29.2	26.4	22.9	23.7
	(48)	(16)	(26)	(31)	(17)	(28)	(33)	(28)	(25)	(252)
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
	(111)	(125)	(113)	(125)	(108)	(152)	(113)	(106)	(109)	(1062)
ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	4.1351	3.4240	3.9469	3.9280	3.9630	3.6908	4.0354	4.0566	3.7431	3.8672
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	.9194	1.1307	.7421	.8996	.5948	.8318	.7784	.8489	1.0310	.9015

ตอนที่ 2 กิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติที่นักท่องเที่ยวประกอบ

สำหรับกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติที่นักท่องเที่ยวประกอบในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติทั้ง 9 ประเภทพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มากกว่าครึ่งหนึ่งนิยมประกอบกิจกรรมเดินชมทัศนียภาพ ถ่ายภาพ และพักผ่อนในบรรยากาศที่สงบ คิดเป็นร้อยละ 69.5 65.3 และ 52.2 ตามลำดับ โดยมีจำนวนกิจกรรมเฉลี่ยประมาณ 4 กิจกรรม

เมื่อจำแนกกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติตามประเภทแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติพบว่า ประเภทน้ำตักนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมประกอบกิจกรรมเล่นน้ำตก คิดเป็นร้อยละ 80.2 รองลงมาประกอบกิจกรรมเดินชมทัศนียภาพ ถ่ายภาพ และพักผ่อนในบรรยากาศที่สงบ คิดเป็นร้อยละ 65.8 59.5 และ 58.6 ตามลำดับ โดยมีจำนวนกิจกรรมเฉลี่ยประมาณ 5 กิจกรรม

ประเภทลำน้ำนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมประกอบกิจกรรมเที่ยวชมถ้ำ คิดเป็นร้อยละ 79.2 รองลงมาประกอบกิจกรรมเดินชมทัศนียภาพและถ่ายภาพในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 59.2 และ 58.4 ตามลำดับ โดยมีจำนวนกิจกรรมเฉลี่ยประมาณ 3 กิจกรรม ซึ่งถือว่ามีจำนวนกิจกรรมเฉลี่ยน้อยที่สุด

ประเภทลำน้ำนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมประกอบกิจกรรมถ่ายภาพ คิดเป็นร้อยละ 53.1 รองลงมาประกอบกิจกรรมเดินชมทัศนียภาพ และพักผ่อนในบรรยากาศที่สงบ คิดเป็นร้อยละ 51.3 และ 50.4 ตามลำดับ โดยมีจำนวนกิจกรรมเฉลี่ยประมาณ 4 กิจกรรม

ประเภทน้ำพุร้อนนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมประกอบกิจกรรมเดินชมทัศนียภาพ คิดเป็นร้อยละ 72.0 รองลงมาประกอบกิจกรรมถ่ายภาพ และแช่น้ำร้อน คิดเป็นร้อยละ 65.6 และ 58.4 ตามลำดับ โดยมีจำนวนกิจกรรมเฉลี่ยประมาณ 4 กิจกรรม

ประเภทเส้นทางศึกษาธรรมชาตินักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมประกอบกิจกรรมศึกษาธรรมชาติและเดินชมทัศนียภาพในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 75.0 และ 73.1 ตามลำดับ รองลงมาประกอบกิจกรรมถ่ายภาพและเดินป่า คิดเป็นร้อยละ 66.7 และ 63.9 ตามลำดับ โดยมีจำนวนกิจกรรมเฉลี่ยประมาณ 5 กิจกรรม

ประเภทธรณีสำนักร่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมประกอบกิจกรรมเดินชมทัศนียภาพ และถ่ายภาพในสัดส่วนที่เท่ากันคือ ร้อยละ 71.1 รองลงมาประกอบกิจกรรมพักผ่อนในบรรยากาศที่สงบ คิดเป็นร้อยละ 50.7 โดยมีจำนวนกิจกรรมเฉลี่ยประมาณ 4 กิจกรรม

ประเภทจุดชมวิวนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมประกอบกิจกรรมเดินชมทัศนียภาพ คิดเป็นร้อยละ 92.0 รองลงมาประกอบกิจกรรมถ่ายภาพและพักผ่อนในบรรยากาศที่สงบ คิดเป็นร้อยละ 76.1 และ 63.7 ตามลำดับ โดยมีจำนวนกิจกรรมเฉลี่ยประมาณ 4 กิจกรรม

ประเภทเกาะนักท่องเที่ยวนิยมประกอบกิจกรรมถ่ายภาพและเดินชมทัศนียภาพ ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 66.0 และ 65.1 ตามลำดับ รองลงมาประกอบกิจกรรมดำน้ำดูปะการังน้ำตื้น ศึกษาธรรมชาติและพักผ่อนในบรรยากาศที่สงบ คิดเป็นร้อยละ 55.7 50.9 และ 46.2 ตามลำดับ โดยมีจำนวนกิจกรรมเฉลี่ยประมาณ 5 กิจกรรม

ประเภทชายหาดนักท่องเที่ยวนิยมประกอบกิจกรรมพักผ่อนในบรรยากาศที่สงบ และเดินชมทัศนียภาพในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 78.9 และ 76.1 ตามลำดับ รองลงมาประกอบกิจกรรมถ่ายภาพและเล่นน้ำทะเล คิดเป็นร้อยละ 69.7 และ 51.4 ตามลำดับ โดยมีจำนวนกิจกรรมเฉลี่ยประมาณ 5 กิจกรรม ดังตารางที่ 17 และ 18

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติที่นักท่องเที่ยวประกอบ

กิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติที่ นักท่องเที่ยวประกอบ	ประเภทแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ									รวม
	น้ำตก	ถ้ำ	ลำน้ำ	น้ำพุร้อน	เส้นทาง ศึกษา ธรรมชาติ	ธรณี สถาน	จุดชมวิว	เกาะ	ชายหาด	
เดินป่า	27.9 (31)	.8 (1)	20.4 (23)	16.0 (20)	63.9 (69)	32.9 (50)	.9 (1)	9.4 (10)	-	19.3 (205)
ดูนก	16.2 (18)	.8 (1)	8.8 (10)	3.2 (4)	48.1 (52)	13.8 (21)	5.3 (6)	5.7 (6)	-	11.1 (118)
ส่องสัตว์	1.8 (2)	-	3.5 (4)	2.4 (3)	28.7 (31)	-	.9 (1)	.9 (1)	-	4.0 (42)
ขึ้นรถชมวิว	25.2 (28)	14.4 (18)	18.6 (21)	36.0 (45)	31.5 (34)	40.1 (61)	71.7 (81)	20.8 (22)	45.0 (49)	33.8 (359)
เดินชมทัศนียภาพ	65.8 (73)	59.2 (74)	51.3 (58)	72.0 (90)	73.1 (79)	71.1 (108)	92.0 (104)	65.1 (69)	76.1 (83)	69.5 (738)
ขี่จักรยาน	2.7 (3)	-	3.5 (4)	1.6 (2)	6.5 (7)	3.3 (5)	4.4 (5)	3.8 (4)	.9 (1)	2.9 (31)
ตั้งแคมป์พักแรม	45.0 (50)	-	1.8 (20)	13.6 (17)	24.1 (26)	38.8 (59)	20.4 (23)	35.8 (38)	8.3 (9)	21.1 (224)

ตารางที่ 17 (ต่อ)

กิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติที่ นักท่องเที่ยวประกอบ	ประเภทแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ									รวม
	น้ำตก	ถ้ำ	ลำน้ำ	น้ำพุร้อน	เส้นทาง ศึกษา ธรรมชาติ	ธรณี สถาน	จุดชมวิว	เกาะ	ชายหาด	
ปิกนิก	50.5 (56)	-	11.5 (13)	22.4 (28)	6.5 (7)	23.0 (35)	24.8 (28)	31.1 (33)	44.0 (48)	23.4 (248)
ศึกษาธรรมชาติ	37.8 (42)	20.0 (25)	27.4 (31)	33.6 (42)	75.0 (81)	32.2 (49)	17.7 (20)	50.9 (54)	26.6 (29)	35.1 (373)
ถ่ายภาพ	59.5 (66)	58.4 (73)	53.1 (60)	65.6 (82)	66.7 (72)	71.1 (108)	76.1 (86)	66.0 (70)	69.7 (76)	65.3 (693)
พักผ่อนในบรรยากาศที่สงบ	58.6 (65)	31.2 (39)	50.4 (57)	40.8 (51)	53.7 (58)	50.7 (77)	63.7 (72)	46.2 (49)	78.9 (86)	52.2 (554)
ปีนเขา/ไต่หน้าผา	1.8 (2)	-	2.7 (3)	2.4 (3)	-	9.9 (15)	-	.9 (1)	.9 (1)	2.4 (25)
เล่นน้ำตก	80.2 (89)	.8 (1)	20.4 (23)	22.4 (28)	-	13.8 (21)	-	1.9 (2)	-	15.4 (164)
เที่ยวชมถ้ำ	7.2 (8)	79.2 (99)	16.8 (19)	.8 (1)	-	.7 (1)	-	-	-	12.1 (128)

ตารางที่ 17 (ต่อ)

กิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติ ที่นักท่องเที่ยวประกอบ	ประเภทแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ									รวม
	น้ำตก	ถ้ำ	ลำน้ำ	น้ำพุร้อน	เส้นทาง ศึกษา ธรรมชาติ	ธรณี สถาน	จุดชมวิว	เกาะ	ชายหาด	
แช่น้ำร้อน	-	-	-	58.4 (73)	-	-	-	-	-	6.9 (73)
พายเรือ	2.7 (3)	-	12.4 (14)	.8 (1)	-	-	-	15.1 (16)	-	3.2 (34)
ล่องแก่ง	.9 (1)	-	33.6 (38)	-	-	-	-	-	-	3.7 (39)
ตกปลา	-	-	2.7 (3)	-	-	2.6 (4)	-	2.8 (3)	-	.9 (10)
เล่นเรือ	1.8 (2)	-	11.5 (13)	-	-	-	-	2.8 (3)	-	1.7 (18)
เล่นกีฬาทางน้ำ	-	-	2.7 (3)	-	-	-	-	.9 (1)	25.7 (28)	3.0 (32)
เล่นน้ำทะเล	-	-	-	-	-	-	-	49.1 (52)	51.4 (56)	10.2 (108)
อาบแดด	.9 (1)	-	-	2.4 (3)	-	-	-	1.9 (2)	4.6 (5)	1.0 (11)

ตารางที่ 17 (ต่อ)

กิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติ ที่นักท่องเที่ยวประกอบ	ประเภทแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ									รวม
	น้ำตก	ถ้ำ	ลำน้ำ	น้ำพุร้อน	เส้นทาง ศึกษา ธรรมชาติ	ธรณี สถาน	จุดชมวิว	เกาะ	ชายหาด	
ดำน้ำดูปะการังน้ำลึก	-	-	-	-	-	-	-	9.4 (10)	-	.9 (10)
ดำน้ำดูปะการังน้ำตื้น	-	-	-	-	-	-	-	55.7 (59)	5.5 (6)	6.1 (65)
เล่นกีฬาชายหาด / กิจกรรมชายหาด	-	-	-	-	-	-	-	9.4 (10)	34.9 (38)	4.5 (48)
ว่ายน้ำ	5.4 (6)	-	15.9 (18)	-	-	-	-	35.8 (38)	33.0 (36)	9.2 (98)
นวดแผนโบราณ	-	-	-	10.4 (13)	-	-	-	-	-	1.2 (13)
ดื่มไข่	-	-	-	30.4 (38)	-	-	-	-	-	3.6 (38)
ล่องแพ	-	-	19.5 (22)	-	-	-	-	-	-	2.1 (22)

หมายเหตุ นักท่องเที่ยวแต่ละคนประกอบกิจกรรมมากกว่า 1 ประเภท

ตารางที่ 18 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวประกอบใน
แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติแต่ละประเภท

ประเภทแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
น้ำตก	4.9189	1.9265
ถ้ำ	2.6480	1.2905
ลำน้ำ	3.8850	1.9537
น้ำพุร้อน	4.3520	2.2298
เส้นทางศึกษาธรรมชาติ	4.7778	2.0248
ธรณีสถาน	4.0395	2.1496
จุดชมวิว	3.7788	1.6297
เกาะ	5.2170	2.8553
ชายหาด	5.0550	2.7143

จากข้อมูลกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติส่วนใหญ่ที่นักท่องเที่ยวนิยมประกอบในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติแต่ละประเภท ซึ่งส่วนมากจะนิยมประกอบกิจกรรมเดินชมทัศนียภาพ ถ่ายภาพ และพักผ่อนในบรรยากาศที่สงบ ส่วนกิจกรรมนันทนาการที่ได้รับความนิยมรองลงมาคือ ปิกนิก และศึกษาธรรมชาติ เช่นเดียวกันในประเทศสหรัฐอเมริกา กิจกรรมพักผ่อนในบรรยากาศที่สงบและชมทัศนียภาพเป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมมากที่สุด ส่วนกิจกรรมนันทนาการที่ได้รับความนิยมรองลงมาในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันคือ ว่ายน้ำ เดินป่า ขี่จักรยาน พายเรือ (Cordell *et al.*, 2004) ถึงแม้ว่ากิจกรรมนันทนาการที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวอเมริกันส่วนใหญ่นิยมประกอบในแหล่งนันทนาการจะเหมือนกัน ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวถือได้ว่าเป็นกิจกรรมนันทนาการพื้นฐานทั่วไปที่สามารถประกอบได้ในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติทุกประเภท จำนวนของผู้เข้าร่วมจึงมีมากกว่ากิจกรรมนันทนาการประเภทอื่น แต่หากพิจารณา กิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติที่นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันให้ความนิยมนรองลงมา จะเห็นว่านักท่องเที่ยวชาวอเมริกันให้ความสำคัญกับกิจกรรมนันทนาการเฉพาะที่แตกต่างจากกิจกรรมนันทนาการพื้นฐานทั่วไปมากกว่านักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งกิจกรรมนันทนาการที่นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันนิยมประกอบ ไม่ว่าจะเป็นการว่ายน้ำ เดินป่า ขี่จักรยาน พายเรือ ล้วนแต่เป็นกิจกรรมนันทนาการที่ต้องใช้ทักษะและอุปกรณ์ในการประกอบกิจกรรม การเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวจึงเกิดจากการเตรียมตัวและความตั้งใจที่จะประกอบกิจกรรมอย่างแท้จริง ซึ่งนักท่องเที่ยวชาว

อเมริกันใช้จ่ายเงินมากกว่า 3 แสนเหรียญสหรัฐต่อปี ในการซื้ออุปกรณ์ในการประกอบกิจกรรม นันทนาการ (Ibrahim and Cordes, 1993; Roper Starch Worldwide, 1996; The Ecotourism Society, 1999; Gartner and Lime, 2000)

ถึงแม้ว่ากิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติส่วนใหญ่ที่นักท่องเที่ยวชาวไทยนิยม ประกอบ จะเป็นกิจกรรมเดินชมทัศนียภาพ ถ่ายภาพ และพักผ่อนในบรรยากาศที่สงบ แต่ แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทน้ำตก ถ้ำ และเส้นทางศึกษาธรรมชาติเท่านั้น มีความแตกต่างจากแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทอื่น โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ประกอบ กิจกรรมหลักสอดคล้องกับฐานทรัพยากรที่สามารถบ่งชี้ว่าเป็นกิจกรรมเฉพาะแหล่งนันทนาการ ทางธรรมชาติประเภทนั้นได้ กล่าวคือประเภทน้ำตกซึ่งถือได้ว่ามีน้ำตกเป็นฐานทรัพยากรหลัก ที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทนี้ประกอบ กิจกรรมเล่นน้ำตก ส่วนประเภทถ้ำนั้นนักท่องเที่ยวที่มาเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ ประเภทนี้ย่อมต้องการเข้าไปสัมผัสหรือชื่นชมธรรมชาติภายในถ้ำ ซึ่งเป็นฐานทรัพยากรจึงทำ ให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ประกอบกิจกรรมเที่ยวถ้ำเป็นส่วนมาก เช่นเดียวกันเส้นทางศึกษา ธรรมชาติที่มีฐานทรัพยากรหลักคือธรรมชาติหรือระบบนิเวศบริเวณนั้น ประกอบกับ วัตถุประสงค์ของการจัดสร้างเส้นทางที่ต้องการให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาและเรียนรู้ธรรมชาติ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทนี้ส่วนใหญ่จึงมีกิจกรรมหลัก คือการศึกษาธรรมชาติและเดินป่า

ทั้งนี้แม้ว่าจะมีเพียงแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทน้ำตก ถ้ำและเส้นทางศึกษา ธรรมชาติเท่านั้นที่สามารถบ่งชี้กิจกรรมเฉพาะที่แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทนั้นได้ แต่ แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทน้ำพุร้อน เกาะ และชายหาดต่างก็มีกิจกรรมรองลงมาที่ เป็นกิจกรรมเฉพาะของแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทนั้น โดยน้ำพุร้อนมีกิจกรรม รองลงมาคือการแช่น้ำร้อน ซึ่งน่าจะเป็นกิจกรรมหลักของแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภท นี้ได้ แต่อาจจะมีเหตุผลเนื่องมาจากการจัดการของพื้นที่ศึกษาทั้ง 2 แห่งคือน้ำพุร้อนแจ้ซ้อนและ ผาง ซึ่งการจัดการที่น้ำพุร้อนแจ้ซ้อนมีการจัดกิจกรรมการแช่น้ำร้อนที่ชัดเจนมากกว่าที่น้ำพุร้อน ผาง ซึ่งยังอยู่ในช่วงการพัฒนาห้องแช่น้ำร้อนส่วนตัว จึงทำให้นักท่องเที่ยวที่มาเยือนน้ำพุร้อนผาง ไม่ค่อยนิยมการแช่น้ำร้อนเท่าที่ควร เมื่อนำข้อมูลมารวมกันส่งผลให้สัดส่วนของกิจกรรมการแช่ น้ำร้อนมีสัดส่วนน้อยกว่ากิจกรรมเดินชมทัศนียภาพ ส่วนเกาะและชายหาดมีกิจกรรมรองลงมาคือ การดำน้ำดูปะการังน้ำตื้นและการเล่นน้ำทะเลตามลำดับ ซึ่งแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติทั้งสอง

ประเภทนี้มีฐานทรัพยากรหลักคือน้ำ แต่เมื่อพิจารณาพร้อมกับข้อมูลการพักค้างแรมในพื้นที่ซึ่งแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติทั้งสองประเภทนี้มีกนิยมพักค้างแรมในพื้นที่มากกว่าแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทอื่น ประกอบกับแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติทั้งสองประเภทยังเอื้อให้เกิดกิจกรรมบนบกได้อีกด้วย จึงทำให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสประกอบกิจกรรมทางน้ำและกิจกรรมบนบกได้ ส่งผลให้สัดส่วนของกิจกรรมทางน้ำนั้นไม่เด่นชัดเท่าที่ควร ส่วนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทธรณีฐานและจุดชมวิวมีฐานทรัพยากรหลักที่อาจไม่เอื้อให้เกิดกิจกรรมเฉพาะของแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทนี้ได้ ประกอบกับการจัดการที่ไม่สามารถจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้แก่นักท่องเที่ยว ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนกิจกรรมเฉลี่ยนั้น แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติทุกประเภทยกเว้นถ้ำ มีจำนวนกิจกรรมเฉลี่ยอยู่ในกลุ่มใกล้เคียงกันคือ 4-5 กิจกรรม ส่วนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทถ้ำ มีจำนวนกิจกรรมเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ 3 กิจกรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะด้วยตัวฐานทรัพยากรหลักเอื้อให้เกิดกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติที่นักท่องเที่ยวประกอบได้น้อยกว่าแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทอื่น

ตอนที่ 3 การจำแนกกลุ่มแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติ

จากตัวแปรด้านแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการทั้ง 51 ตัวแปรที่ผู้วิจัยทำการศึกษาในครั้งนี้ พบว่านักท่องเที่ยวให้ค่าระดับความสำคัญเฉลี่ยของแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการคือการได้รับอากาศที่ดี มีค่าระดับความสำคัญเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.2994 รองลงมาคือ การได้เปลี่ยนบรรยากาศและการได้ใกล้ชิดธรรมชาติ ด้วยระดับความสำคัญเฉลี่ยเท่ากับ 4.2938 และ 4.2090 ตามลำดับ ส่วนแรงจูงใจในเรื่องการหลีกเลี่ยงจากผู้คนในครอบครัวมีค่าระดับความสำคัญเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ 2.0866

เมื่อจำแนกตามประเภทแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติพบว่า ประเภทน้ำตกนักท่องเที่ยวให้ค่าระดับความสำคัญเฉลี่ยของแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการคือการได้รับอากาศที่ดี มีค่าระดับความสำคัญเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.2162 รองลงมาคือ การได้เปลี่ยนบรรยากาศและการลดความเครียดหรือการได้พักผ่อนสมอง ด้วยระดับความสำคัญเฉลี่ยเท่ากับ 4.1892 และ 4.1622 ตามลำดับ ส่วนแรงจูงใจในเรื่องการหลีกเลี่ยงจากผู้คนในครอบครัวมีค่าระดับความสำคัญเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ 2.1351

ประเภทถ้านักท่องเที่ยวให้ค่าระดับความสำคัญเฉลี่ยของแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมนั้นพบว่าการที่ค่าระดับความสำคัญเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.3360 รองลงมาคือการลดความเครียดหรือการได้พักผ่อนสมองและการได้มาเยือนสถานที่ๆ ประทับใจ ด้วยระดับความสำคัญเฉลี่ยเท่ากับ 4.2000 และ 4.1920 ตามลำดับ ส่วนแรงจูงใจในในเรื่องการหลีกเลี่ยงหนีจากผู้คนในครอบครัวมีค่าระดับความสำคัญเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ 1.4400

ประเภทถ้านักท่องเที่ยวให้ค่าระดับความสำคัญเฉลี่ยของแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมนั้นพบว่าการที่ค่าระดับความสำคัญเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.3270 รองลงมาคือการได้รับอากาศที่ดีและการได้ใกล้ชิดธรรมชาติ ด้วยระดับความสำคัญเฉลี่ยเท่ากับ 4.2478 และ 4.1416 ตามลำดับ ส่วนแรงจูงใจในในเรื่องการได้รำลึกถึงสิ่งที่ตกทอดจากบรรพบุรุษมีค่าระดับความสำคัญเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ 2.3186

ประเภทน้ำพุร้อนนักท่องเที่ยวให้ค่าระดับความสำคัญเฉลี่ยของแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมนั้นพบว่าการที่ค่าระดับความสำคัญเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.4566 รองลงมาคือการได้เปลี่ยนบรรยากาศและการได้ชื่นชมธรรมชาติ ด้วยระดับความสำคัญเฉลี่ยเท่ากับ 4.3200 และ 4.3040 ตามลำดับ ส่วนแรงจูงใจในในเรื่องการหลีกเลี่ยงหนีจากผู้คนในครอบครัวมีค่าระดับความสำคัญเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ 1.9680

ประเภทเส้นทางศึกษาธรรมชาตินักท่องเที่ยวให้ค่าระดับความสำคัญเฉลี่ยของแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมนั้นพบว่าการที่ค่าระดับความสำคัญเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.4352 รองลงมาคือธรรมชาติที่งดงามหรือความสวยงามที่โดดเด่นของพื้นที่และการได้ชื่นชมธรรมชาติ ด้วยระดับความสำคัญเฉลี่ยเท่ากับ 4.3426 และ 4.3241 ตามลำดับ ส่วนแรงจูงใจในในเรื่องการได้ใช้จ่ายเงินมีค่าระดับความสำคัญเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ 1.8519

ประเภทธรณีศึกษานักท่องเที่ยวให้ค่าระดับความสำคัญเฉลี่ยของแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมนั้นพบว่าการที่ค่าระดับความสำคัญเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.4145 รองลงมาคือการได้เปลี่ยนบรรยากาศและการได้ใกล้ชิดธรรมชาติ ด้วยระดับ

ความสำคัญเฉลี่ยเท่ากับ 4.3947 และ 4.2303 ตามลำดับ ส่วนแรงจูงใจในเรื่องการหลีกเลี่ยงจากผู้คนในครอบครัวมีค่าระดับความสำคัญเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ 2.0855

ประเภทชุมชนวิชนาท้องเที่ยวให้ค่าระดับความสำคัญเฉลี่ยของแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการคือ การได้เปลี่ยนบรรยากาศ มีค่าระดับความสำคัญเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 4.4690 รองลงมาคือ การได้รับอากาศที่ดีและการได้ชื่นชมธรรมชาติ ด้วยระดับความสำคัญเฉลี่ยเท่ากับ 4.4425 และ 4.4159 ตามลำดับ ส่วนแรงจูงใจในเรื่องการหลีกเลี่ยงจากผู้คนในครอบครัวมีค่าระดับความสำคัญเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ 2.1062

ประเภทเกาะนักท่องเที่ยวให้ค่าระดับความสำคัญเฉลี่ยของแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการคือ การได้มาเยือนแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ มีค่าระดับความสำคัญเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 4.3113 รองลงมาคือ การได้ใกล้ชิดธรรมชาติและ การได้รับความรื่นรมย์ ด้วยระดับความสำคัญเฉลี่ยเท่ากับ 4.2075 และ 4.1981 ตามลำดับ ส่วนแรงจูงใจในเรื่องการได้รำลึกถึงสิ่งที่ตกทอดจากบรรพบุรุษมีค่าระดับความสำคัญเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ 1.8491

ประเภทชายหาดนักท่องเที่ยวให้ค่าระดับความสำคัญเฉลี่ยของแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการคือ การได้เปลี่ยนบรรยากาศ มีค่าระดับความสำคัญเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 4.4954 รองลงมาคือ การได้รับอากาศที่ดีและการได้ชื่นชมธรรมชาติ ด้วยระดับความสำคัญเฉลี่ยเท่ากับ 4.4587 และ 4.4312 ตามลำดับ ส่วนแรงจูงใจในเรื่องการได้เลี้ยงหรือผจญภัยมีค่าระดับความสำคัญเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ 1.9266 ดังตารางที่ 19

ทั้งนี้เมื่อจำแนกกลุ่มตัวแปรแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการด้วยการวิเคราะห์ปัจจัย พบว่าสามารถจัดกลุ่มแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติได้ทั้งหมด 6 กลุ่มด้วยกันคือ

กลุ่มที่ 1 (factor 1) แรงจูงใจในการพัฒนาตนเองและจิตวิญญาณ

กลุ่มที่ 2 (factor 2) แรงจูงใจในการสัมผัสเรียนรู้ธรรมชาติ

กลุ่มที่ 3 (factor 3) แรงจูงใจในการพัฒนาสมรรถภาพทางร่างกาย

กลุ่มที่ 4 (factor 4) แรงจูงใจในการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

กลุ่มที่ 5 (factor 5) แรงจูงใจในการหลีกเลี่ยงหนีจากสิ่งที่จำเจ และ

กลุ่มที่ 6 (factor 6) แรงจูงใจที่จะได้รับความสะดวกและปลอดภัย

โดยการจำแนกกลุ่มในครั้งนี้สามารถอธิบายค่าความแปรปรวนของตัวแปรทั้ง 51 ตัวได้ ร้อยละ 52.35 (Cumulative % of Variance = 52.35) ซึ่งกลุ่มที่ 1 สามารถอธิบายค่าความแปรปรวนดังกล่าวได้มากที่สุด คือ ร้อยละ 25.17 (% of Variance = 25.17) ดังตารางที่ 20

ตารางที่ 19 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ

(n=1062)

แรงจูงใจ	ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)									รวม
	นำตก	ถ้า	ถ้าไม่	นำพร้อม	เส้นทาง ศึกษา ธรรมชาติ	ธรรมเนียมฐาน	จุดชมวิว	เกาะ	ชายหาด	
1. การแสดงออกซึ่งความเป็นตัวของตัวเอง	3.6937 (1.1345)	3.0800 (1.3356)	3.8673 (.9497)	3.6400 (1.1317)	3.5370 (1.0888)	3.7237 (.9149)	3.7080 (.9791)	3.4434 (.8628)	3.7706 (.9587)	3.6064 (1.0694)
2. การชดเชยในสิ่งที่ต้องการ	4.0270 (.9859)	3.6480 (1.1306)	4.0177 (.6679)	4.1040 (.6936)	3.7685 (.8158)	3.9013 (.8199)	4.0442 (.8493)	3.7830 (.8048)	4.2936 (.7366)	3.9510 (.8637)
3. ความรู้สึกปลอดภัย	3.7207 (.8110)	3.4160 (1.2127)	3.4956 (.6285)	3.6560 (.8899)	3.4167 (.7987)	3.6579 (.8465)	3.5398 (.7444)	3.2830 (.9437)	3.5505 (1.0496)	3.5330 (.9036)
4. การบริการ/ความสะดวกในการประกอบ กิจกรรม	3.4144 (.8030)	3.4480 (1.0117)	3.4425 (.8550)	3.4560 (.9114)	3.2222 (.8354)	3.2829 (1.0191)	3.4248 (.8324)	2.9906 (.9206)	3.1743 (1.1291)	3.3220 (.9422)
5. ความรื่นรมย์	3.9279 (.7829)	3.7680 (1.1082)	3.9735 (.8069)	4.0720 (.7949)	3.9630 (.7225)	3.9803 (.7321)	4.1150 (.6912)	4.1981 (.6082)	4.3761 (.6911)	4.0348 (.8004)
6. ความสันโดษ	3.1802 (1.0634)	3.0800 (1.1402)	3.2566 (.9708)	3.3120 (.9953)	3.4722 (1.1312)	3.3750 (1.0967)	3.8673 (.8609)	3.8302 (.7742)	3.4312 (.9658)	3.4134 (1.0391)
7. การได้สำรวจหรือบุกเบิกพื้นที่ใหม่ๆ	2.9640 (1.2716)	3.2400 (1.3100)	3.1239 (1.0302)	3.0320 (1.2885)	3.0556 (1.2958)	3.0921 (1.2414)	3.3540 (1.0767)	3.6887 (1.1821)	3.1101 (1.1812)	3.1780 (1.2278)

ตารางที่ 19 (ต่อ)

(n=1062)

แรงจูงใจ	ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)									รวม
	นำตก	ถ้า	ล้ำนำ	นำพร้อม	เส้นทาง ศึกษา ธรรมชาติ	ธรรมเนียมฐาน	จุดชมวิว	เกาะ	ชายหาด	
8. การได้หลีกเลี่ยงจากภาระหน้าที่การงาน	3.3784 (1.3688)	3.4960 (1.3715)	3.5398 (1.2323)	3.6640 (1.3557)	3.5370 (1.4688)	3.4737 (1.5566)	3.6460 (1.2242)	3.8491 (1.0216)	3.4312 (1.4296)	3.5537 (1.3558)
9. การได้หลีกเลี่ยงจากสิ่งที่ยึดติด	3.4144 (1.2896)	3.5360 (1.3353)	4.0442 (.9003)	3.7200 (1.1115)	3.6574 (1.3337)	3.6711 (1.3060)	3.7965 (1.2186)	4.0566 (.6299)	3.4587 (1.1590)	3.7024 (1.1874)
10. ความแข็งแกร่งทางร่างกาย	3.2432 (.9555)	2.9120 (1.2444)	3.3982 (.9594)	3.2240 (1.1768)	3.3148 (1.2726)	3.3684 (1.0401)	2.8761 (1.6590)	3.1698 (1.2981)	2.6514 (1.5237)	3.1365 (1.2663)
11. การได้เรียนรู้ธรรมชาติ	3.6486 (1.0149)	3.7200 (.9211)	3.8496 (.8886)	3.5920 (1.1437)	4.2685 (.8158)	3.6974 (1.0296)	3.7788 (.8209)	3.5943 (.8370)	3.3394 (.9351)	3.7185 (.9703)
12. การใช้เวลาร่วมกับคนที่มีความสนใจหรือ คนที่มีความชอบใกล้เคียงกัน	3.8018 (.9892)	3.5360 (1.0667)	3.6283 (1.0281)	4.0320 (.9750)	3.6852 (.8163)	3.7500 (1.0994)	3.6106 (1.0973)	3.4340 (1.0956)	3.5229 (1.3095)	3.6742 (1.0702)
13. ความเป็นอิสระ / ปราศจากการควบคุม	3.7297 (.9337)	3.4880 (1.1332)	3.9027 (.9060)	3.9280 (1.0094)	3.9444 (.7341)	3.8092 (1.3007)	4.0708 (.9610)	3.9151 (.6636)	4.2018 (.9792)	3.8795 (1.0082)
14. การใช้เวลาร่วมกับสมาชิกในครอบครัว	3.6036 (1.2452)	3.4560 (1.5888)	3.4071 (1.1622)	3.7520 (1.4955)	3.3148 (1.2872)	3.4408 (1.4726)	3.2389 (1.4594)	3.3396 (1.4533)	3.5505 (1.5244)	3.4595 (1.4241)

ตารางที่ 19 (ต่อ)

(n=1062)

แรงจูงใจ	ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)									รวม
	น้ำตก	ถ้ำ	ลำน้ำ	น้ำพุร้อน	เส้นทาง ศึกษา ธรรมชาติ	ธรณีสัณฐาน	จุดชมวิว	เกาะ	ชายหาด	
15.การลดความเครียด/การได้พักผ่อนสมอง	4.1622 (.8151)	4.2000 (.8032)	4.0973 (.7902)	4.2640 (.8993)	4.1944 (.7164)	4.1447 (.8332)	4.2389 (.7353)	4.0472 (.7089)	4.1927 (.4807)	4.1723 (.7678)
16. การได้ใกล้ชิดคนสำคัญ	3.5315 (1.2345)	3.7920 (1.0947)	3.3982 (1.2855)	3.7366 (1.3329)	3.3426 (1.4153)	3.6053 (1.3029)	3.8407 (1.2142)	3.1698 (1.3765)	3.8532 (1.6149)	3.5932 (1.3348)
17. การทบทวนความคิดตนเอง	3.1892 (1.2099)	2.9200 (1.1042)	3.2389 (.9935)	3.3680 (1.1882)	3.3704 (1.1073)	3.4145 (1.1361)	3.4690 (.9550)	3.0943 (1.0648)	3.5413 (.8979)	3.2910 (1.0937)
18. ความสำเร็จในสิ่งที่ได้รับการกระตุ้น หรือการได้กระทำในสิ่งที่ตัวเองต้องการ	3.2072 (1.1371)	3.2560 (1.3790)	3.4336 (.9625)	3.5200 (1.2611)	3.2593 (1.0265)	3.5395 (.9757)	3.6460 (.9721)	3.2075 (1.0754)	3.8440 (.8297)	3.4388 (1.0999)
19. การได้สอนหรือนำผู้อื่นในการประกอบ กิจกรรม	2.8919 (1.1310)	2.4080 (1.3860)	2.8584 (1.2017)	2.6960 (1.3212)	2.5185 (1.5913)	2.5921 (1.4391)	2.7080 (1.3003)	2.3491 (1.1876)	2.3578 (1.3913)	2.5989 (1.3470)
20. การได้เสี่ยง / ผจญภัย	2.8198 (1.0287)	2.8400 (1.2142)	3.0973 (1.0935)	2.6720 (1.2298)	3.0648 (1.3758)	2.9342 (1.2270)	2.6460 (1.2459)	2.9245 (1.0207)	1.9266 (1.5197)	2.7759 (1.2631)
21. การได้พบปะผู้คนใหม่ๆ	2.9820 (1.1831)	2.7520 (1.0900)	3.1947 (.9898)	3.2080 (1.2719)	3.2593 (1.0265)	2.8618 (1.3175)	3.0708 (1.0064)	2.8868 (1.2522)	3.2844 (1.0723)	3.0461 (1.1588)

ตารางที่ 19 (ต่อ)

(n=1062)

แรงจูงใจ	ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)									รวม
	นำตก	ถ้า	ลำนํ้า	นำพ้ร้อน	เส้นทาง ศึกษา ธรรมชาติ	ธรรมเนียมฐาน	จุดชมวิว	เกาะ	ชายหาด	
22. การได้ใกล้ชิดธรรมชาติ	4.0991 (.8940)	4.1840 (.8925)	4.1416 (.7891)	4.2240 (.7917)	4.4352 (.6156)	4.2303 (.6854)	4.2035 (.8677)	4.2075 (.7266)	4.1560 (.6262)	4.2090 (.7740)
23. การได้พบเห็นสิ่งแปลกใหม่ตาม ธรรมชาติ	3.9730 (.7682)	4.1920 (.6803)	4.0354 (.8857)	4.0320 (.9327)	4.2037 (.6939)	4.1184 (.7541)	4.3009 (.7893)	4.0666 (.7840)	4.0917 (.6603)	4.1130 (.7806)
24. การได้เปลี่ยนบรรยากาศ	4.1892 (.7073)	4.3360 (.6592)	4.0885 (.9118)	4.3200 (.7788)	4.2407 (.5939)	4.3947 (.6320)	4.4690 (.6134)	4.0566 (.7663)	4.4954 (.6180)	4.2938 (.7150)
25. การพัฒนาทักษะในการประกอบ กิจกรรม	3.2432 (1.1218)	2.9040 (1.3163)	3.4248 (1.0590)	3.2400 (1.1388)	3.0741 (1.2129)	3.0592 (1.2930)	3.0442 (1.4844)	3.1415 (1.0640)	2.6147 (1.3670)	3.0829 (1.2526)
26. การได้ทดสอบสมรรถภาพทางร่างกาย	3.1892 (1.0314)	2.9360 (1.2427)	3.2124 (1.0040)	3.1280 (1.2246)	3.2407 (1.0926)	3.2237 (1.2722)	2.7257 (1.5712)	3.3679 (1.1069)	2.3303 (1.4597)	3.0452 (1.2695)
27. การได้มาเยือนสถานที่ตามคำแนะนำ/ ประชาสัมพันธ์	3.2072 (1.2440)	3.5040 (1.1189)	3.3274 (1.1055)	3.2080 (1.1798)	3.2685 (1.1730)	3.3487 (1.1054)	3.5752 (.9525)	3.2235 (1.3205)	3.3761 (1.0697)	3.3409 (1.1448)
28. การได้หลีกเลี่ยงจากผู้คนในครอบครัว	2.1351 (1.4984)	1.4400 (1.3100)	2.3894 (1.4543)	1.9680 (1.5706)	2.0000 (1.5648)	2.0855 (1.5566)	2.1062 (1.5944)	2.5472 (1.1640)	2.2202 (1.4296)	2.0866 (1.4939)

ตารางที่ 19 (ต่อ)

(n=1062)

แรงจูงใจ	ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)									รวม
	น้ำตก	ถ้ำ	ลำน้ำ	น้ำพุร้อน	เส้นทาง ศึกษา ธรรมชาติ	ธรณีสัณฐาน	จุดชมวิว	เกาะ	ชายหาด	
29. การได้รำลึกถึงสิ่งที่ตกทอดจากบรรพบุรุษ	2.3604 (1.4572)	2.1440 (1.3542)	2.3186 (1.3968)	2.2800 (1.5377)	2.5278 (1.4040)	2.5987 (1.6846)	2.5487 (1.4267)	1.8491 (1.4787)	2.4220 (1.5414)	2.3475 (1.4967)
30. การได้ใช้จ่ายเงิน	2.4955 (1.3610)	1.9520 (1.3189)	2.7257 (1.3380)	2.6080 (1.6159)	1.8519 (1.2591)	2.5132 (1.3617)	2.2301 (1.3229)	2.2642 (1.2213)	2.0459 (1.6632)	2.3089 (1.4178)
31. การได้เรียนรู้บุคคลอื่น	2.9099 (1.0917)	2.6240 (1.2486)	3.0885 (1.1692)	2.8000 (1.2700)	2.8241 (1.5397)	2.9934 (1.2261)	3.1062 (1.1367)	2.7736 (1.0804)	3.1468 (1.0258)	2.9171 (1.2159)
32. การได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น	2.5766 (1.2472)	2.2320 (1.3449)	2.8319 (1.3556)	2.6800 (1.4346)	2.9722 (1.4880)	2.8421 (1.3525)	2.9027 (1.2245)	2.8774 (1.1187)	2.6330 (1.3988)	2.7241 (1.3488)
33. การได้ชื่นชมธรรมชาติ	4.1171 (.7715)	4.1680 (.9566)	3.9027 (1.1950)	4.3040 (.7320)	4.3241 (.5932)	4.1316 (.9039)	4.4159 (.6084)	4.0849 (.9771)	4.4312 (.5832)	4.2062 (.8529)
34. การควบคุมสิ่งต่างๆ	2.6036 (1.3835)	2.0400 (1.2469)	3.0354 (1.0258)	2.8560 (1.3241)	2.6574 (1.3751)	2.6053 (1.4289)	2.5575 (1.2243)	2.8491 (1.1109)	2.3670 (1.3099)	2.6139 (1.3075)
35. การพัฒนาจิตวิญญาณ / จิตใจ	3.1532 (1.2591)	2.7600 (1.2404)	3.0885 (1.3333)	3.4320 (1.2137)	3.2778 (1.3030)	3.2763 (1.2722)	3.5310 (1.1266)	3.2170 (1.2267)	3.5138 (1.1596)	3.2467 (1.2558)

ตารางที่ 19 (ต่อ)

(n=1062)

แรงจูงใจ	ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)									รวม
	นำตก	ถ้า	ล้ำนำ	นำพร้อม	เส้นทาง ศึกษา ธรรมชาติ	ธรรมเนียมฐาน	จุดชมวิว	เกาะ	ชายหาด	
36. ความเป็นส่วนตัว	3.4505 (1.0157)	3.4480 (1.1032)	3.6991 (.9900)	3.8640 (1.0950)	3.7222 (1.0663)	3.9408 (.9152)	3.8496 (.8580)	3.8302 (.7234)	4.3853 (.6927)	3.7994 (.9864)
37. การได้รับอากาศที่ดี	4.2162 (.8247)	4.1760 (1.0930)	4.2478 (.9405)	4.4566 (.7881)	4.3148 (.7318)	4.4145 (.6656)	4.4425 (.6936)	3.9057 (.8677)	4.4587 (.5188)	4.2994 (.8208)
38. การรักษาสุขภาพร่างกาย (รักษาโรค)	2.9640 (1.3207)	2.7600 (1.5314)	2.8850 (1.4063)	3.4320 (1.3158)	2.5185 (1.6319)	3.0461 (1.3731)	3.0885 (1.4114)	2.7547 (1.4594)	2.4037 (1.6450)	2.8879 (1.4780)
39. การได้สังสรรค์ในหมู่เพื่อนหรือญาติพี่น้อง	3.7027 (1.2548)	3.8080 (1.1479)	3.6460 (1.1946)	3.9600 (1.0954)	3.5648 (1.3894)	3.7434 (1.2043)	3.4071 (1.2792)	3.3585 (1.2738)	3.8257 (1.4392)	3.6780 (1.2598)
40. การหลีกเลี่ยงจากความเบื่อหน่าย	3.6306 (1.3275)	3.8400 (.9367)	3.6814 (1.2120)	4.0480 (1.0462)	3.8056 (.9013)	3.8026 (1.1962)	3.7345 (.9821)	3.5377 (1.1056)	3.8073 (.9177)	3.7721 (1.0867)
41. การได้มาเยือนแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ	3.8919 (1.0122)	4.1920 (.7693)	3.7434 (1.1861)	3.9680 (1.1841)	3.8704 (.8657)	3.8750 (1.1057)	3.8407 (1.0738)	4.3113 (.7605)	3.8532 (1.2607)	3.9482 (1.0520)
42. การได้มาเยือนสถานที่ๆประทับใจ	3.9189 (1.0281)	3.6480 (1.0870)	3.7434 (1.3937)	4.0000 (1.0549)	3.6852 (1.0107)	3.9934 (.9171)	4.0619 (.8792)	3.8962 (.9251)	3.8257 (.7309)	3.8682 (1.0226)

ตารางที่ 19 (ต่อ)

(n=1062)

แรงจูงใจ	ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)									รวม
	น้ำตก	ถ้ำ	ลำน้ำ	น้ำพุร้อน	เส้นทาง ศึกษา ธรรมชาติ	ธรณีสัณฐาน	จุดชมวิว	เกาะ	ชายหาด	
43. การได้มาสัมผัสสระประเพณี วัฒนธรรม หรืออาหารท้องถิ่น	3.1622 (1.1642)	3.3040 (1.2840)	2.9823 (1.2025)	3.3920 (1.2566)	2.9444 (1.2368)	3.2303 (1.1536)	3.5221 (1.0530)	2.7736 (1.3041)	3.2936 (.8955)	3.1874 (1.1952)
44. การได้ร่วมกิจกรรมกลุ่ม	3.2973 (1.2905)	3.2480 (1.1822)	3.2212 (1.4062)	3.2400 (1.4613)	3.1852 (1.3545)	3.0658 (1.3256)	3.2035 (1.2113)	3.2264 (1.0716)	3.1927 (1.3504)	3.2043 (1.2991)
45. ธรรมชาติที่งดงาม / ความสวยงามที่โดดเด่น ของพื้นที่	4.0450 (.7184)	4.1760 (.7303)	4.0973 (.8448)	4.2400 (.7449)	4.3426 (.5826)	4.1974 (.6715)	4.2655 (.7073)	4.1038 (.6463)	4.2385 (.6070)	4.1902 (.7025)
46. ต้องการพักผ่อน	3.7477 (.8143)	3.7680 (.8719)	3.9292 (.7874)	3.9920 (.7777)	3.8704 (.7623)	3.8947 (.8624)	4.0177 (.7194)	3.9340 (.5899)	3.9083 (.8665)	3.8955 (.7943)
47. การได้รับความรู้ ความเข้าใจธรรมชาติ	3.2342 (.9240)	3.0080 (.8660)	3.3540 (.9629)	3.2720 (.9620)	3.4352 (1.0072)	3.2697 (.8986)	3.4248 (.8743)	3.2264 (.8868)	3.4587 (.7762)	3.2928 (.9148)
48. การได้เปิดโลกทัศน์ / มุมมองใหม่ให้ ชีวิต	3.2342 (.9240)	3.0080 (.8660)	3.3982 (.9629)	3.2720 (.9620)	3.4352 (1.0072)	3.2697 (.8986)	3.4248 (.8743)	3.2264 (.8868)	3.5596 (.7762)	3.3079 (.9201)
49. การได้กระชับสายสัมพันธ์ภายในกลุ่ม ครอบครัว / กลุ่มเพื่อน	3.5856 (1.0042)	3.6560 (.9927)	3.5752 (.8945)	3.8000 (1.0701)	3.4907 (1.0808)	3.6579 (.9636)	3.4159 (.8735)	3.2642 (.9691)	3.6422 (1.3846)	3.5744 (1.0382)

ตารางที่ 19 (ต่อ)

(n=1062)

แรงจูงใจ	ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)									รวม
	น้ำตก	ถ้ำ	ลำน้ำ	น้ำพุร้อน	เส้นทาง ศึกษา ธรรมชาติ	ธรรมิสถาน	จุดชมวิว	เกาะ	ชายหาด	
50.ต้องการความสนุกสนาน เพลิดเพลิน	4.0000 (.8634)	4.0480 (.9826)	4.3270 (.8915)	4.2480 (.7476)	3.9815 (.8314)	4.0789 (.7326)	3.9735 (.7253)	3.9906 (.7867)	4.3119 (.7290)	4.0866 (.8181)
51.การเดินทางที่สะดวก	3.7117 (.7310)	3.5520 (1.0196)	3.6726 (.8498)	3.7840 (.8091)	3.6019 (.6689)	3.6645 (.8453)	3.6460 (.7783)	3.4245 (.6611)	3.4862 (1.0329)	3.6205 (.8386)

ตารางที่ 20 ค่า Factor loading ของแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการแต่ละกลุ่ม

แรงจูงใจ	Factor loading ของแต่ละกลุ่มแรงจูงใจ					
	1	2	3	4	5	6
1. การได้เปิดโลกทัศน์ / มุมมองใหม่ให้ชีวิต	.841					
2. การได้รับความรู้ ความเข้าใจธรรมชาติ	.839					
3. การได้เรียนรู้บุคคลอื่น	.786					
4. การพัฒนาจิตวิญญาณ / จิตใจ	.753					
5. การได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น	.733					
6. การควบคุมสิ่งต่างๆ	.627					
7. การได้รำลึกถึงสิ่งที่ตกทอดจากบรรพบุรุษ	.561					
8. การได้หลีกเลี่ยงหนีจากผู้คนในครอบครัว	.505					
9. การได้ใช้จ่ายเงิน	.445					
10.การได้พบปะผู้คนใหม่ๆ	.442					
11.การทบทวนความคิดตนเอง	.420					
12.ความเป็นส่วนตัว	.390					
13.ความสำเร็จในสิ่งที่ได้รับการกระตุ้น หรือการกระทำในสิ่งที่ตนเองต้องการ	.386					
14.การรักษาสุขภาพร่างกาย (รักษาโรค)	.377					
15.ธรรมชาติที่งดงาม		.871				
16.การได้ใกล้ชิดธรรมชาติ		.750				
17.การได้พบเห็นสิ่งแปลกใหม่ตามธรรมชาติ		.729				
18.การได้ชื่นชมธรรมชาติ		.691				
19.การได้เปลี่ยนบรรยากาศ		.670				
20.การได้รับอากาศที่ดี		.509				
21.การได้มาเยือนสถานที่ที่ประทับใจ		.447				
22.การได้มาเยือนแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ		.418				
23.การได้ทดสอบสมรรถภาพทางร่างกาย			.786			
24.ความแข็งแรงทางร่างกาย			.764			
25.การได้เสี่ยง / ผจญภัย			.737			

ตารางที่ 20 (ต่อ)

แรงจูงใจ	Factor loading ของแต่ละกลุ่มแรงจูงใจ					
	1	2	3	4	5	6
26.การพัฒนาทักษะในการประกอบ กิจกรรม			.690			
27.การได้สอนหรือนำผู้อื่นในการ ประกอบกิจกรรม			.587			
28.การได้เรียนรู้ธรรมชาติ			.462			
29.การใช้เวลาร่วมกับคนที่มีความสนใจ ใกล้เคียงกัน หรือคนที่มีความชอบ ใกล้เคียงกัน			.308			
30.การได้มาเยือนสถานที่ตามคำแนะนำ/ ประชาสัมพันธ์			.297			
31.การได้สำรวจหรือบุกเบิกพื้นที่ใหม่ๆ			.274			
32.การได้กระชับสายสัมพันธ์ภายในกลุ่ม ครอบครัว / กลุ่มเพื่อน				.864		
33.การได้สังสรรค์ในหมู่เพื่อนหรือญาติ				.725		
34.การได้ใกล้ชิดคนสำคัญ				.616		
35.การใช้เวลาร่วมกับสมาชิกในครอบครัว				.611		
36.ต้องการความสนุกสนาน				.575		
37.การได้ร่วมกิจกรรมกลุ่ม				.493		
38.การได้มาสัมผัสประเพณี วัฒนธรรม หรืออาหารท้องถิ่น				.395		
39.ต้องการพักผ่อน					.822	
40.การได้หลีกเลี่ยงสิ่งที่รบกวน					.798	
41.การได้หลีกเลี่ยงภาระหน้าที่การงาน					.782	
42.การหลีกเลี่ยงจากความเบื่อหน่าย					.597	
43.ความเป็นอิสระ / ปราศจากการควบคุม					.511	
44.การลดความเครียด / การได้พักผ่อน สมอง					.438	
45.ความสันโดษ					.421	

ตารางที่ 20 (ต่อ)

แรงจูงใจ	Factor loading ของแต่ละกลุ่มแรงจูงใจ					
	1	2	3	4	5	6
46.การเดินทางที่สะดวก						.789
47.ความรู้สึกลดoky						.706
49.ความรื่นรมย์						.447
50.การแสดงออกซึ่งความเป็นตัวของ ตัวเอง						.446
51.การชดเชยในสิ่งที่ต้องการ						.400

หมายเหตุ Eigenvalues ของ factor 1 เท่ากับ 12.837

Eigenvalues ของ factor 2 เท่ากับ 4.085

Eigenvalues ของ factor 3 เท่ากับ 3.049

Eigenvalues ของ factor 4 เท่ากับ 2.613

Eigenvalues ของ factor 5 เท่ากับ 2.207

Eigenvalues ของ factor 6 เท่ากับ 1.908

จากข้อมูลในส่วนของแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติแต่ละประเภทที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ จะเห็นได้ว่าแรงจูงใจที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญมากที่สุดในระดับแรกจะเป็นแรงจูงใจในเรื่องของการได้รับอากาศที่ดี การได้เปลี่ยนบรรยากาศ การได้ใกล้ชิดธรรมชาติ และการได้ชื่นชมธรรมชาติ ซึ่งในส่วนนี้จะแตกต่างจากการสำรวจของประเทศสหรัฐอเมริกาที่ว่านักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีอายุระหว่าง 20 – 40 ปี ส่วนใหญ่มีแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการในเรื่องของการแสดงออกซึ่งความเป็นตัวของตัวเอง การพัฒนาจิตวิญญาณ และการพัฒนาความแข็งแกร่งทางร่างกาย (Woodruff, 1997; Higham *et al.*, 1999) ในขณะที่นักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามในครั้งนี้มีอายุระหว่าง 20-30 ปีมีแรงจูงใจในเรื่องของการได้รับอากาศที่ดี การได้เปลี่ยนบรรยากาศ การได้ใกล้ชิดธรรมชาติ และการได้ชื่นชมธรรมชาติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันมีความเชื่อว่าการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติ ไม่เพียงแต่ให้ความสนุกสนานเพียงอย่างเดียว แต่การเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติยังส่งผลให้เกิดประโยชน์ในด้านการพัฒนาจิตใจ สามารถช่วยพัฒนาความแข็งแกร่งทางร่างกาย และเพิ่มความตระหนักรู้ในการอนุรักษ์

ให้แก่บุตรหลานได้ (Roper Starch Worldwide, 1996; The Ecotourism Society, 1999) จากความเชื่อดังกล่าวส่งผลให้นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันมีแรงจูงใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการเพื่อยกระดับความคิดและจิตใจ ประกอบกับนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันส่วนใหญ่ 2 ใน 3 มีบุคลิกภาพประเภทที (type T personality) ซึ่งมีลักษณะชอบความท้าทาย การได้เสี่ยง ผจญภัย ชอบทดลองสิ่งแปลกใหม่ และมีความคิดสร้างสรรค์ จึงส่งผลให้นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันมีแรงจูงใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการเพื่อพัฒนาสมรรถภาพทางร่างกายร่วมด้วย (Ibrahim and Cordes, 1993)

หากพิจารณาแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการของนักท่องเที่ยวชาวไทยจำแนกตามประเภทแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ พบว่าแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทลำน้ำและเกาะมีแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการแตกต่างไปจากแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทอื่น โดยประเภทลำน้ำแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการที่นักท่องเที่ยวให้ระดับความสำคัญมากที่สุดในอันดับแรกคือความต้องการสนุกสนาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักท่องเที่ยวที่มาเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทนี้ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มเพื่อนและเดินทางมาเป็นกลุ่มขนาดใหญ่ ประกอบกับมีกิจกรรมยามว่างที่ค่อนข้างแสวงหาความรื่นเริงให้กับตนเอง เช่น การเดินทางท่องเที่ยวและการฟังเพลง ชมภาพยนตร์ จึงส่งผลให้การมาเยือนในครั้งนี้ออกมาในรูปของความต้องการในการได้รับความสนุกสนานจากกลุ่มเพื่อนๆ ส่วนประเภทเกาะแรงจูงใจที่นักท่องเที่ยวให้ระดับความสำคัญมากที่สุดในอันดับแรกคือการได้มาเยือนสถานที่ใหม่ๆ อาจเป็นเพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 77.4 ไม่เคยมีประสบการณ์ในการมาเยือนมาก่อน จึงทำให้แรงจูงใจที่จะได้พบเห็นสถานที่ใหม่ๆ มีมากกว่าแรงจูงใจอื่น เมื่อพิจารณาจากการศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกาของ O' Leary and Dottavio (1981) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติที่มีน้ำเป็นฐานทรัพยากรหลัก นักท่องเที่ยวมีแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติที่แตกต่างไปจากนักท่องเที่ยวชาวไทยในเรื่องของการพัฒนาทักษะในการใช้อุปกรณ์และการพัฒนาความแข็งแรงทางร่างกาย ทั้งนี้อาจเป็นผลสืบเนื่องมาจากการจัดการที่ในต่างประเทศมีการจัดกิจกรรมทางน้ำค่อนข้างชัดเจน รวมทั้งสิ้นประมาณ 8 กิจกรรม เช่น พายเรือแคนู แล่นเรือใบ สกีนน้ำ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมแต่ละประเภทต่างมีอุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบกิจกรรม ทำให้นักท่องเที่ยวที่ไปเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทนี้มีแรงจูงใจในด้านการพัฒนาทักษะในการใช้อุปกรณ์และการพัฒนาความแข็งแรงทางร่างกายมากกว่านักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งถึงแม้ฐานทรัพยากรเป็นน้ำเช่นเดียวกัน แต่การจัดการในเรื่องกิจกรรมนันทนาการทางน้ำไม่เด่นชัด จึงทำให้นักท่องเที่ยวที่ไปเยือนแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติที่จะได้ใกล้ชิดหรือชื่นชมธรรมชาติเท่านั้น

ในส่วนของการจัดกลุ่มแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการในครั้งนี้ สามารถจัดกลุ่มของแรงจูงใจได้ทั้งหมด 6 กลุ่มด้วยกัน จากตัวแปรด้านแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการทั้งหมด 51 ตัวแปร ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาด้านนี้ในต่างประเทศ โดย Tinsley and Kass (1978) ซึ่งสามารถจัดกลุ่มของแรงจูงใจได้ทั้งหมด 8 กลุ่มด้วยกัน จากตัวแปรด้านแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการทั้งหมด 44 ตัวแปร เช่นเดียวกัน Rosenthal *et al.* (1982) สามารถจัดกลุ่มของแรงจูงใจได้ทั้งหมด 8 กลุ่มด้วยกัน จากตัวแปรด้านแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการทั้งหมด 19 ตัวแปร ในขณะที่ Driver *et al.* (1987) สามารถจัดกลุ่มของแรงจูงใจได้ทั้งหมด 16 กลุ่ม ส่วน Manning (1999) ได้ทำการรวบรวมกลุ่มของแรงจูงใจได้ทั้งหมด 21 กลุ่มด้วยกัน จากตัวแปรด้านแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการทั้งหมด 42 ตัวแปร

จากการศึกษาในต่างประเทศที่รวบรวมในครั้งนี้ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับกลุ่มแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติของนักท่องเที่ยวชาวไทย จะเห็นได้ว่ากลุ่มของแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยมีความหลากหลายต่ำกว่าในต่างประเทศ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในต่างประเทศมีการจัดการแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติที่สามารถก่อให้เกิดกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งผู้เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการยังมีความแตกต่างกันทั้งในเรื่องของอายุ รายได้ การศึกษา เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา 6 ใน 10 ของชาวอเมริกาทุกระดับไม่ว่าจะเป็นพวกที่มีรายได้และการศึกษาสูง หรือพวกที่มีรายได้และการศึกษาต่ำ ต่างเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติเฉลี่ยแล้วประมาณ 1 ครั้งต่อเดือน (Roper Starch Worldwide, 1996) แต่อาจมีการประกอบกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติที่แตกต่างกันออกไปตามความชอบและความเหมาะสมของแต่ละบุคคล จึงทำให้แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการมีความหลากหลายไปด้วย ซึ่งในส่วนนี้ชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างเพราะนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่มักเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติ ส่วนใหญ่มีลักษณะพื้นฐานใกล้เคียงกันคือ มีรายได้และการศึกษาค่อนข้างสูงด้วยเช่นกัน และมักเดินทางมากับกลุ่มคนสนิท เช่น กลุ่มครอบครัวและกลุ่มเพื่อน การตัดสินใจหรือของแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการมีความคล้ายคลึงกัน ประกอบกับลักษณะนิสัยของนักท่องเที่ยวทางประเทศตะวันตก และนักท่องเที่ยวทางประเทศตะวันออกที่แตกต่างกัน ในขณะที่นักท่องเที่ยวทางประเทศตะวันตกเดินทางท่องเที่ยวเพื่อแสวงหาความรู้ พัฒนาความคิดตนเอง สิ่งแปลกใหม่ และความสวยงามตามธรรมชาติ นักท่องเที่ยวทางประเทศตะวันออกกลับเดินทางท่องเที่ยว เพื่อแสวงหาแหล่งจับจ่ายซื้อของ (Woodruff, 1997) จึงอาจเป็นอีกหนึ่งเหตุผลที่ทำให้นักท่องเที่ยวชาวไทยไม่ได้ตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการทาง

ธรรมชาติอย่างแท้จริง โดยอาจได้รับการชักชวนจากผู้อื่น หรือเป็นการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มองค์กร สถาบัน ในขณะที่เดียวกันส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะในต่างประเทศมีความคุ้นเคยกับกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติตั้งแต่เด็ก ซึ่งกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติจะถูกถ่ายทอดมาจากพ่อแม่ที่มักนำสมาชิกในครอบครัวเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติที่ตนชื่นชอบอยู่เป็นประจำ เมื่อเติบโตจึงมีความคุ้นเคยกับการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติ จึงสามารถทราบว่าตนมีความชื่นชอบในด้านใด อันเป็นผลให้นักท่องเที่ยวมีความสามารถในการให้ระดับความสำคัญของแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการว่าตนเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการเพราะเหตุผลใด

ตอนที่ 4 การจำแนกกลุ่มประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับ

จากตัวแปรด้านประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับทั้ง 53 ตัวแปรที่ผู้วิจัยทำการศึกษาในครั้งนี้ พบว่านักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์นันทนาการเฉลี่ยในเรื่องของการได้รับอากาศบริสุทธิ์ มีค่าระดับของประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 4.3409 รองลงมาคือการได้ใกล้ชิดธรรมชาติและการพักผ่อน ด้วยระดับของประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับเฉลี่ยเท่ากับ 4.2938 และ 4.2589 ตามลำดับ ส่วนประสบการณ์นันทนาการในเรื่องของการเพิ่มทักษะในการใช้อุปกรณ์ มีค่าระดับของประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ 1.8249

เมื่อจำแนกประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับตามประเภทแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติทางธรรมชาติ ประเภทน้ำตก พบว่านักท่องเที่ยวได้รับระดับของประสบการณ์นันทนาการเฉลี่ยในเรื่องของการได้รับอากาศบริสุทธิ์ มีค่าระดับของประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 4.3874 รองลงมาคือความสบายใจและการได้เห็นคุณค่าของธรรมชาติและคุณค่าการอนุรักษ์ ด้วยระดับของประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับเฉลี่ยเท่ากับ 4.1712 และ 4.1532 ตามลำดับ ส่วนประสบการณ์นันทนาการในเรื่องของการเพิ่มทักษะในการใช้อุปกรณ์ มีค่าระดับของประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ 1.8468

ประเภทถ้ำ นักท่องเที่ยวได้รับระดับของประสบการณ์เฉลี่ยในเรื่องของการได้รับอากาศบริสุทธิ์ มีค่าระดับของประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 4.3440 รองลงมาคือ การได้ใกล้ชิดธรรมชาติ การได้พบเห็นสิ่งที่สวยงามตามธรรมชาติ และการได้เห็นคุณค่าของ

ธรรมชาติและคุณค่าการอนุรักษ์ ด้วยระดับของประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับเฉลี่ยเท่ากับ 4.2400 4.2400 และ 4.2000 ตามลำดับ ส่วนประสบการณ์นันทนาการในเรื่องของการเพิ่มทักษะในการใช้อุปกรณ์ มีค่าระดับของประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ 1.2720

ประเภทลำน้ำ นักท่องเที่ยวได้รับระดับของประสบการณ์เฉลี่ยในเรื่องของการได้รับอากาศบริสุทธิ์ มีค่าระดับของประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 4.5221 รองลงมาคือความสบายใจและความประทับใจ ด้วยระดับของประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับเฉลี่ยเท่ากับ 4.3274 และ 4.3009 ตามลำดับ ส่วนประสบการณ์นันทนาการในเรื่องของการได้เห็นวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น พื้นเมือง มีค่าระดับของประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ 1.7965

ประเภทน้ำพุร้อน นักท่องเที่ยวได้รับระดับของประสบการณ์เฉลี่ยในเรื่องของการได้รับอากาศบริสุทธิ์ มีค่าระดับของประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 4.3920 รองลงมาคือการได้ใกล้ชิดธรรมชาติและ การพักผ่อน ด้วยระดับของประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับเฉลี่ยเท่ากับ 4.3520 และ 4.3040 ตามลำดับ ส่วนประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับในเรื่องของการเพิ่มทักษะในการใช้อุปกรณ์ มีค่าระดับของประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ 1.6400

ประเภทเส้นทางศึกษาธรรมชาติ นักท่องเที่ยวได้รับระดับของประสบการณ์เฉลี่ยในเรื่องของการได้รับอากาศบริสุทธิ์ มีค่าระดับของประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 4.3981 รองลงมาคือการได้ใกล้ชิดธรรมชาติและ การได้เห็นสิ่งที่สวยงามตามธรรมชาติ ด้วยระดับของประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับเฉลี่ยเท่ากับ 4.3611 และ 4.2593 ตามลำดับ ส่วนประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับในเรื่องของการได้เห็นวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น / พื้นเมือง มีค่าระดับของประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ 2.0370

ประเภทธรณีศึกษา นักท่องเที่ยวได้รับระดับของประสบการณ์เฉลี่ยในเรื่องของการได้รับอากาศบริสุทธิ์ มีค่าระดับของประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 4.5263 รองลงมาคือการได้ใกล้ชิดธรรมชาติและ การพักผ่อน ด้วยระดับของประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับเฉลี่ยเท่ากับ 4.3026 และ 4.1974 ตามลำดับ ส่วนประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับในเรื่อง

ของการเพิ่มทักษะในการใช้อุปกรณ์ มีค่าระดับของประสพการณ์นั้นหนาการที่ ได้รับเฉลี่ยต่ำที่สุด เท่ากับ 1.6842

ประเภทจุดชมวิว นักท่องเที่ยวได้รับระดับของประสพการณ์เฉลี่ยในเรื่องของการได้ ใกล้เคียงธรรมชาติมากที่สุดที่ระดับ 4.4071 รองลงมาคือการพักผ่อนและการสัมผัสบรรยากาศใหม่ๆ ด้วยระดับของประสพการณ์เฉลี่ย 4.3982 และ 4.3628 ตามลำดับ ส่วนประสพการณ์เฉลี่ยในเรื่อง ของการเพิ่มทักษะในการใช้อุปกรณ์เป็นประสพการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับน้อยที่สุดที่ระดับ 1.5575

ประเภทเกาะ นักท่องเที่ยวได้รับระดับของประสพการณ์เฉลี่ยในเรื่องของการพักผ่อนมีค่า ระดับของประสพการณ์นั้นหนาการที่ ได้รับเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 4.3396 รองลงมาคือการได้พบ เห็นสิ่งที่สวยงามตามธรรมชาติและการได้ใกล้ชิดธรรมชาติ ด้วยระดับของประสพการณ์ นั้นหนาการที่ ได้รับเฉลี่ยเท่ากับ 4.3113 และ 4.2642 ตามลำดับ ส่วนประสพการณ์นั้นหนาการที่ ได้รับในเรื่องของการ ได้เห็นวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น พื้นเมือง มีค่าระดับของประสพการณ์ นั้นหนาการที่ ได้รับเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 1.8302

ประเภทชายหาด นักท่องเที่ยวได้รับระดับของประสพการณ์เฉลี่ยในเรื่องของการพักผ่อน มีค่าระดับของประสพการณ์นั้นหนาการที่ ได้รับเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 4.5046 รองลงมาคือการ สัมผัสบรรยากาศใหม่ๆและความสนุกสนาน ด้วยระดับของประสพการณ์นั้นหนาการที่ ได้รับเฉลี่ย เท่ากับ 4.4128 และ 4.3628 ตามลำดับ ส่วนประสพการณ์นั้นหนาการที่ ได้รับในเรื่องของการเพิ่ม ทักษะในการใช้อุปกรณ์ มีค่าระดับของประสพการณ์นั้นหนาการที่ ได้รับเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ 1.2202 ดังตารางที่ 21

ทั้งนี้เมื่อจำแนกกลุ่มตัวแปรประสพการณ์นั้นหนาการที่ ได้รับด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ ปัจจัย พบว่าสามารถจัดกลุ่มประสพการณ์ที่ ได้รับออกเป็น 5 กลุ่มด้วยกันคือ

กลุ่มที่ 1 (factor 1) ประสพการณ์ที่ได้สัมผัสใกล้ชิดธรรมชาติ

กลุ่มที่ 2 (factor 2) ประสพการณ์ที่ได้พัฒนาสมรรถภาพทางร่างกาย

กลุ่มที่ 3 (factor 3) ประสพการณ์ในการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

กลุ่มที่ 4 (factor 4) ประสบการณ์ที่ได้ความเป็นอิสระและการพัฒนาทางด้านจิตใจ และ

กลุ่มที่ 5 (factor 5) ประสบการณ์ในการปรับตัวเข้ากับสิ่งใหม่

โดยการจำแนกกลุ่มในครั้งนี้สามารถอธิบายค่าความแปรปรวนของตัวแปรทั้ง 53 ตัวได้ ร้อยละ 47.46 (Cumulative % of Variance = 47.46) ซึ่งกลุ่มที่ 1 สามารถอธิบายค่าความแปรปรวนดังกล่าวได้มากที่สุด คือ ร้อยละ 27.07 (% of Variance = 27.07) ดังตารางที่ 22

ตารางที่ 21 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับ

(n=1062)

ประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับ	ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)									รวม
	น้ำตก	ถ้ำ	ลำน้ำ	น้ำพุร้อน	เส้นทาง ศึกษา ธรรมชาติ	ธรณี สถาน	จุดชมวิว	เกาะ	ชายหาด	
1. ความสำเร็จที่ได้ทำในสิ่งที่ต้องการ	3.6036 (.8009)	3.1600 (.9016)	3.9204 (.7922)	3.8160 (.7555)	3.4815 (.8591)	3.6053 (.9640)	3.7522 (.7138)	3.4057 (.9835)	3.9450 (.6359)	3.6290 (.8661)
2. ความเป็นผู้นำของกลุ่ม เช่น กลุ่มเพื่อน ครอบครัว	3.2162 (1.0037)	2.8800 (1.1115)	3.4602 (.8868)	3.3600 (1.1458)	2.9444 (1.2443)	3.1447 (1.1532)	3.4690 (.7080)	2.9434 (1.0126)	3.0092 (1.1666)	3.1601 (1.0814)
3. ความเป็นอิสระ / ปราศจากการควบคุม	3.6396 (.9322)	3.5280 (.9032)	3.9204 (.9833)	3.9040 (.9107)	3.6296 (1.0102)	3.8750 (.8244)	3.9912 (.8291)	3.7170 (.7528)	4.1927 (.9475)	3.8220 (.9176)
4. ความเสี่ยง / ความท้าทาย	3.0721 (1.0244)	2.9120 (1.1145)	3.3274 (.8909)	2.9200 (1.2155)	3.1019 (.9758)	3.0855 (1.2864)	2.8673 (1.2713)	3.3113 (.8768)	2.4312 (1.3008)	3.0038 (1.1495)
5. การเพิ่มทักษะในการใช้อุปกรณ์ เช่น สามารถใช้อุปกรณ์ดำน้ำได้ดีขึ้น	1.8468 (1.4845)	1.2720 (1.4612)	2.3186 (1.5193)	1.6400 (1.7339)	2.0648 (1.4357)	1.6842 (1.6852)	1.5575 (1.8025)	3.0094 (1.5946)	1.2202 (1.3078)	1.8249 (1.6474)
6. ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว / เพื่อน	3.7658 (1.0353)	3.9120 (.7515)	3.8230 (1.1513)	3.9680 (1.0545)	3.6759 (.7713)	3.7895 (1.0334)	3.7788 (.9612)	3.8679 (.7181)	3.9083 (1.5003)	3.8333 (1.0217)
7. การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เช่น การได้ พูดคุยกับบุคคลอื่นๆ	3.5045 (.7963)	3.1360 (1.0422)	3.7168 (.8708)	3.5600 (1.0426)	3.4167 (.8552)	3.3816 (1.1035)	3.6018 (.8296)	3.5377 (.7828)	3.5321 (.8116)	3.4802 (.9338)

ตารางที่ 21 (ต่อ)

(n=1062)

ประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับ	ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)									รวม
	น้ำตก	ถ้ำ	ลำน้ำ	น้ำพุร้อน	เส้นทาง ศึกษา ธรรมชาติ	ธรณี สถาน	จุดชมวิว	เกาะ	ชายหาด	
8. การได้พบปะผู้คนใหม่ๆ	3.3333 (.9178)	2.9120 (1.1073)	3.4248 (.9336)	3.4880 (1.0672)	3.3333 (1.1520)	3.1776 (1.0985)	3.6460 (.8443)	3.3679 (1.0896)	3.5505 (.8659)	3.3484 (1.0361)
9. การเรียนรู้ธรรมชาติหรือสิ่งใหม่ๆที่ ได้พบเห็น	3.8180 (.8895)	3.9840 (.8031)	3.7168 (.9771)	3.8960 (.8407)	4.1944 (.7789)	3.7895 (.8428)	4.0354 (.7784)	3.9340 (.6938)	3.5321 (.8116)	3.8748 (.8443)
10. การสำรวจสถานที่ใหม่ๆ หรือสถานที่ๆ ไม่เคยไปเยือน	3.5586 (1.1011)	4.1200 (.6910)	3.7345 (1.0266)	3.7840 (.9553)	3.8148 (1.1286)	3.7829 (1.0543)	3.8496 (1.0625)	3.8113 (.8408)	3.2936 (1.2270)	3.7571 (1.0353)
11.การได้ใกล้ชิดธรรมชาติ	4.1261 (.7876)	4.2400 (.6768)	4.2478 (.7384)	4.3520 (.6986)	4.3611 (.6761)	4.3026 (.6615)	4.4071 (.7275)	4.2642 (.8200)	4.3394 (.5966)	4.2938 (.7110)
12. การสะท้อนคำนิยม หรือความชอบส่วน บุคคล	3.4054 (.9379)	2.9360 (1.2873)	3.4159 (1.0583)	3.5040 (1.0521)	3.3611 (1.0630)	3.4868 (.8534)	3.6726 (.8285)	3.1226 (1.0929)	3.3486 (.9267)	3.3644 (1.0347)
13. ความคิดสร้างสรรค์/ ความคิดริเริ่ม	3.1982 (1.0856)	2.8880 (1.1928)	3.3628 (1.0696)	3.4160 (1.1443)	3.2870 (.9864)	3.2697 (.9965)	3.5044 (1.2329)	2.8962 (1.0948)	3.5963 (.7591)	3.2674 (1.0915)
14. การรำลึกความหลัง	2.6036 (1.3835)	2.1920 (1.3241)	2.7168 (1.2988)	2.6160 (1.6003)	2.8519 (1.1982)	2.7368 (1.4270)	2.3717 (1.6966)	2.3962 (1.2849)	2.7615 (1.2686)	2.5838 (1.4102)

ตารางที่ 21 (ต่อ)

(n=1062)

ประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับ	ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)									รวม
	น้ำตก	ถ้ำ	ลำน้ำ	น้ำพุร้อน	เส้นทาง ศึกษา ธรรมชาติ	ธรณี สถาน	จุดชมวิว	เกาะ	ชายหาด	
15. การออกกำลังกาย	3.3243 (1.0459)	2.6800 (1.3596)	3.2389 (1.0879)	3.3360 (1.1068)	3.2963 (1.0345)	3.1250 (1.3729)	2.7168 (1.4297)	2.8962 (.9353)	2.3853 (1.4587)	3.0056 (1.2628)
16. การพัฒนาความแข็งแรงทางร่างกาย	3.3333 (1.0299)	2.7440 (1.4307)	3.3009 (1.0847)	3.2560 (1.2307)	3.2685 (1.0643)	3.1842 (1.3042)	2.7522 (1.6010)	2.8491 (.9739)	2.3028 (1.4240)	3.0075 (1.2981)
17. การพักผ่อน	4.1171 (.7715)	4.1360 (.9276)	4.1593 (.7626)	4.3040 (.8055)	4.2130 (.6978)	4.1974 (.7809)	4.3982 (.7966)	4.3396 (.6457)	4.5046 (.6328)	4.2589 (.7741)
18. การหลีกเลี่ยงผู้คนและความตึงเครียดทางสังคม	3.7658 (1.1278)	3.6720 (1.1831)	3.9115 (.9502)	3.8560 (1.0603)	3.6759 (1.0031)	3.8355 (1.1705)	3.4956 (1.4585)	3.7170 (.9336)	3.5138 (.8987)	3.7222 (1.1091)
19. การลดความเครียดทางร่างกาย	3.6757 (.9645)	3.6880 (1.2663)	3.9115 (.9595)	3.9520 (.8600)	3.6759 (.7952)	3.8618 (.8142)	3.7611 (.9754)	3.6226 (.8558)	3.9817 (.7451)	3.7966 (.9332)
20. ความรู้สึกลดอดภัย	3.4595 (.8611)	3.2080 (.9697)	3.2124 (.7843)	3.5520 (1.0117)	3.2407 (.8633)	3.4868 (.8534)	3.4513 (.7318)	2.6415 (1.1313)	3.1927 (1.0583)	3.2863 (.9547)
21. การได้หลีกเลี่ยงคนในครอบครัว	2.2523 (1.4676)	1.3440 (1.4318)	2.5487 (1.3692)	2.4880 (1.5995)	2.6574 (1.3953)	2.2829 (1.6088)	2.1416 (1.5345)	2.6226 (1.4829)	2.7064 (1.5049)	2.3220 (1.5435)

ตารางที่ 21 (ต่อ)

(n=1062)

ประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับ	ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)									รวม
	น้ำตก	ถ้ำ	ลำน้ำ	น้ำพุร้อน	เส้นทาง ศึกษา ธรรมชาติ	ธรณี สถาน	จุดชมวิว	เกาะ	ชายหาด	
22. การสัมผัสบรรยากาศใหม่ๆ	3.9369 (.8233)	3.9040 (.7872)	4.0000 (.6814)	4.1200 (.8386)	4.0741 (.7325)	4.0592 (.8707)	4.3628 (.7079)	4.0660 (.6938)	4.4312 (.6290)	4.1017 (.7773)
23. การรวมกลุ่มกับบุคคลที่มีความชอบ เดียวกัน	3.6306 (.9623)	3.2320 (1.1369)	3.7257 (1.2410)	3.7680 (1.0171)	3.5926 (.9073)	3.7303 (.9060)	3.8142 (.9117)	3.4717 (1.1145)	3.5046 (1.2955)	3.6111 (1.0690)
24. ความสงบ	3.7658 (.9625)	3.6000 (1.1914)	3.8850 (.9426)	3.7920 (1.0341)	4.0185 (.8314)	4.0132 (.8764)	3.9912 (1.0220)	3.7170 (.9336)	3.7706 (.8674)	3.8427 (.9760)
25. ความสันโดษ	3.3153 (.9722)	2.7840 (1.2926)	3.5575 (1.1175)	3.1760 (1.1918)	3.5463 (1.0266)	3.5789 (1.1710)	3.2832 (1.3328)	3.5377 (.9873)	3.6330 (.9781)	3.3748 (1.1588)
26. การได้พบเห็นสิ่งแปลกใหม่ตามธรรมชาติ	3.8739 (.8215)	3.9840 (.7182)	4.0177 (.9635)	3.8800 (.8191)	4.1574 (.7632)	3.9276 (.9069)	4.0619 (1.0461)	3.9151 (.7053)	3.7523 (.8515)	3.9510 (.8560)
27. ความรื่นรมย์	3.8649 (.7803)	3.8560 (.9976)	4.0531 (.8848)	4.0080 (.7672)	3.9815 (.8645)	4.0461 (.7400)	4.2743 (.7227)	3.9717 (.9508)	4.2110 (.8286)	4.0282 (.8459)
28. การบริการ/ความสะดวกในการประกอบ กิจกรรม	3.5225 (.8929)	3.3840 (.9737)	3.3982 (1.1303)	3.4160 (1.0254)	3.2870 (.8760)	3.4342 (.7946)	3.1416 (1.0165)	2.4151 (1.2863)	3.0367 (1.0709)	3.2429 (1.0507)

ตารางที่ 21 (ต่อ)

(n=1062)

ประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับ	ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)									รวม
	น้ำตก	ถ้ำ	ลำน้ำ	น้ำพุร้อน	เส้นทาง ศึกษา ธรรมชาติ	ธรณี สถาน	จุดชมวิว	เกาะ	ชายหาด	
29. ความเป็นตัวของตัวเอง	3.7207 (.7283)	3.2480 (1.0523)	3.8584 (.9437)	3.8160 (.8556)	3.7037 (.7395)	3.8421 (.8146)	3.9646 (.7551)	3.6226 (.7616)	4.3028 (.6872)	3.7825 (.8655)
30. การเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม	3.5676 (.9402)	3.2640 (1.0787)	3.8142 (.8919)	3.6800 (.9639)	3.4630 (1.0715)	3.5263 (1.0095)	3.6195 (.6024)	3.3491 (.9055)	3.7982 (1.3661)	3.5621 (1.0105)
31. ความเหนียวแน่นของกลุ่ม	3.5676 (.9688)	3.4880 (1.1613)	3.8230 (.8476)	3.7600 (.9788)	3.5741 (1.0340)	3.5921 (1.0252)	3.5044 (.7334)	3.4434 (.7443)	3.5596 (1.3432)	3.5923 (1.0044)
32. ความรัก	3.6757 (.9832)	3.7280 (1.1243)	3.7257 (1.0794)	3.7440 (1.1423)	3.6389 (1.2263)	3.6711 (1.2168)	3.6991 (.9990)	3.6038 (.8694)	4.0826 (1.1557)	3.7279 (1.1037)
33. การแสดงอำนาจ / บารมี	2.0721 (1.4691)	1.6240 (1.3239)	2.1239 (1.3636)	2.2480 (1.4349)	2.1944 (1.4238)	2.2039 (1.4573)	2.2566 (1.3010)	3.0849 (1.3601)	2.4954 (1.2738)	2.2411 (1.4236)
34. ความสนุกสนาน	3.9910 (.8257)	3.9600 (.9016)	4.0177 (1.0087)	4.1600 (.7662)	4.0741 (.7818)	3.8882 (.9318)	3.8319 (.9054)	4.1038 (.7423)	4.4128 (.5807)	4.0414 (.8531)
35. ความประทับใจ	4.0270 (.8682)	3.9760 (.8932)	4.3009 (.8439)	4.2080 (.7105)	4.1389 (.8255)	4.1579 (.7288)	4.2655 (.7442)	4.1792 (.6443)	4.1284 (.6818)	4.1525 (.7787)

ตารางที่ 21 (ต่อ)

(n=1062)

ประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับ	ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)									รวม
	น้ำตก	ถ้ำ	ลำน้ำ	น้ำพุร้อน	เส้นทาง ศึกษา ธรรมชาติ	ธรณี สถาน	จุดชมวิว	เกาะ	ชายหาด	
36. ความสบายใจ	4.1712 (.7848)	4.0400 (.8651)	4.3274 (.7728)	4.2080 (.7545)	4.1481 (.7832)	4.1711 (.6689)	4.2212 (.7408)	3.9245 (.5968)	4.1651 (.7878)	4.1544 (.7574)
37. การได้รับมิตรภาพ	3.9099 (.9395)	3.8080 (1.1122)	4.2124 (.8286)	4.0480 (.8216)	3.7963 (1.3379)	4.0000 (.7458)	3.9381 (.7107)	3.6321 (.6373)	3.7064 (1.1571)	3.9021 (.9511)
38. การได้รับการต้อนรับที่ดีจากเจ้าของพื้นที่	3.8018 (.9324)	3.6960 (.8446)	3.5575 (1.0172)	3.6320 (1.1111)	3.6296 (1.0988)	3.5066 (1.0988)	3.0619 (1.5369)	2.9434 (1.0495)	2.8716 (1.2255)	3.4237 (1.1558)
39. การได้ใช้เวลาทบทวนตัวเอง	2.9730 (1.3582)	2.6880 (1.1529)	3.2478 (1.0567)	3.1760 (1.2252)	3.2685 (1.2351)	3.2368 (1.2541)	3.3363 (.9875)	3.3302 (1.0302)	3.6055 (.9231)	3.1996 (1.1705)
40. การได้พบเห็นสิ่งที่สวยงามตามธรรมชาติ	4.1351 (.7445)	4.2400 (.7229)	3.9912 (.8711)	4.1360 (.6880)	4.2593 (.7513)	4.1316 (.7519)	4.1239 (.7807)	4.3113 (.7851)	4.2110 (.7081)	4.1685 (.7550)
41. การเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ	3.9550 (.8134)	3.9920 (.9546)	3.9292 (.9422)	3.9760 (.8657)	4.0556 (.6388)	3.8947 (.8701)	3.8407 (.7742)	3.8208 (.8023)	4.0917 (.6877)	3.9492 (.8291)
42. การได้รับอากาศบริสุทธิ์	4.3874 (.6491)	4.3440 (.8434)	4.5221 (.6560)	4.3920 (.7609)	4.3981 (.6256)	4.5263 (.5748)	4.2655 (.8662)	3.8585 (.8331)	4.2752 (.7438)	4.3409 (.7511)

ตารางที่ 21 (ต่อ)

(n=1062)

ประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับ	ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)									รวม
	น้ำตก	ถ้ำ	ลำน้ำ	น้ำพุร้อน	เส้นทาง ศึกษา ธรรมชาติ	ธรณี สถาน	จุดชมวิว	เกาะ	ชายหาด	
43. การได้เรียนรู้บุคคลอื่น เช่น จิตใจ พฤติกรรม	3.5586 (.9311)	3.2240 (1.2304)	3.7257 (.8372)	3.5680 (1.1454)	3.5185 (1.3076)	3.5263 (1.2499)	3.6195 (1.0549)	3.1887 (1.0521)	3.3486 (1.3008)	3.4774 (1.1475)
44. การได้ทำในสิ่งที่ไม่เคยทำ	3.4865 (.8828)	3.5040 (1.1189)	3.6814 (1.0374)	3.4640 (1.3413)	3.4722 (1.1955)	3.3816 (1.2812)	3.3982 (.9686)	3.1509 (1.2094)	2.7615 (1.5747)	3.3729 (1.2181)
45. การได้พึ่งพาตนเอง / ทดสอบ ความสามารถของตนเอง	3.5315 (1.0516)	3.1040 (1.2170)	3.5575 (1.0346)	3.4400 (1.0881)	3.4167 (1.1449)	3.5658 (1.0959)	3.4690 (.9456)	3.4623 (.7061)	2.6330 (1.6869)	3.3606 (1.1637)
46. การได้ใช้พลังกำลังในการประกอบ กิจกรรม	3.2793 (1.1295)	2.8960 (1.2752)	3.1416 (1.1942)	3.2240 (1.1972)	3.3704 (1.0903)	3.2237 (1.2565)	3.0000 (1.2247)	3.1887 (.9167)	2.2844 (1.4975)	3.0734 (1.2426)
47. ความทรงจำที่ดี	3.9279 (.7712)	3.8960 (.8964)	3.9027 (.7436)	3.9440 (.4803)	4.1204 (.6797)	3.9605 (.6797)	4.0619 (.6165)	3.9057 (.5261)	4.0092 (.7391)	3.9680 (.6939)
48. การได้เห็นคุณค่าของธรรมชาติและคุณค่า การอนุรักษ์	4.1532 (.7286)	4.2000 (.6839)	4.0973 (.8125)	4.1680 (.9625)	4.2222 (.6604)	4.1579 (.5992)	4.1327 (.7259)	4.1792 (.7144)	4.0183 (.8496)	4.1488 (.7164)
49. การได้เรียนรู้การใช้ชีวิตกับธรรมชาติ	3.7748 (.9014)	3.3760 (1.0213)	3.3451 (1.4191)	3.5360 (.7355)	3.7870 (.8652)	3.7566 (.9278)	3.7434 (.8104)	3.5377 (.8415)	3.0917 (1.4564)	3.5556 (1.0421)

ตารางที่ 21 (ต่อ)

(n=1062)

ประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับ	ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)									รวม
	น้ำตก	ถ้ำ	ลำน้ำ	น้ำพุร้อน	เส้นทาง ศึกษา ธรรมชาติ	ธรณี ศึกษา	จุดชมวิว	เกาะ	ชายหาด	
50. ความเป็นส่วนตัว	3.8018 (.7725)	3.3920 (1.1702)	3.4690 (.9735)	3.5440 (.9960)	4.0926 (.8487)	3.9868 (.8764)	3.9204 (1.0101)	3.6792 (.9212)	3.7982 (.7426)	3.7439 (.9593)
51. การได้รู้จักการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น	3.6036 (.8663)	3.1520 (.9760)	3.4159 (1.0153)	3.4560 (.7128)	3.7037 (.7138)	3.5329 (.9273)	3.6637 (.6763)	3.3585 (.8187)	3.2477 (1.1639)	3.4586 (.9022)
52. การได้เห็นการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ / พื้นที่	3.4144 (.8143)	3.3120 (.7341)	3.2566 (.9140)	3.3760 (.6680)	3.5185 (.7423)	3.5197 (.8297)	3.4956 (.8142)	3.6379 (.3680)	3.3119 (.5725)	3.4002 (.7576)
53. การได้เห็นวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น / พื้นที่เมือง	2.0450 (.5623)	1.8800 (.6672)	1.7965 (.7578)	1.8480 (.4761)	2.0370 (.5282)	1.9539 (.7218)	2.0088 (.5900)	1.8302 (.5429)	1.8991 (.6375)	1.9218 (.6235)

ตารางที่ 22 ค่า Factor loading ของประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับแต่ละกลุ่ม

ประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับ	Factor loading ของแต่ละกลุ่มประสบการณ์นันทนาการ				
	1	2	3	4	5
1. การได้พบเห็นสิ่งที่สวยงามตามธรรมชาติ	.661				
2. ความสุข ความสบายใจ	.650				
3. ความประทับใจ	.641				
4. ความใกล้ชิดธรรมชาติ	.639				
5. การพักผ่อน	.607				
6. ความรื่นรมย์	.601				
7.การเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ	.600				
8.การได้รับอากาศบริสุทธิ์	.592				
9.ความสงบ	.584				
10.การได้พบเห็นสิ่งแปลกใหม่ตามธรรมชาติ	.572				
11.การได้เห็นคุณค่าของธรรมชาติและคุณค่าการอนุรักษ์	.548				
12.ความสนุกสนาน	.541				
13.การลดความเครียดทางร่างกาย	.537				
14.การสัมผัสบรรยากาศใหม่ๆ	.529				
15.การเรียนรู้ธรรมชาติหรือสิ่งใหม่ๆ ที่ได้พบเห็น	.527				
16.การหลีกเลี่ยงผู้คนและความตึงเครียดทางสังคม	.509				
17.ความทรงจำที่ดี	.491				
18.การพัฒนาความแข็งแรงทางร่างกาย		.797			
19.การออกกำลังกาย		.755			
20.การได้ใช้พลังกำลังในการประกอบกิจกรรม		.754			
21.การได้พึ่งพาตนเอง / ทดสอบความสามารถของตนเอง		.682			
22.ความเสี่ยง / ความท้าทาย		.605			
23.การได้ทำในสิ่งที่ไม่เคยทำ		.565			
24.การได้รับการต้อนรับที่ดีจากเจ้าของพื้นที่		.508			
25.การบริการ / ความสะดวกในการประกอบกิจกรรม		.459			
26.การสำรวจสถานที่ใหม่ๆ หรือสถานที่ที่ไม่เคยไปเยือน		.440			
27.การเพิ่มทักษะในการใช้อุปกรณ์		.378			

ตารางที่ 22 (ต่อ)

ประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับ	Factor loading ของแต่ละกลุ่มประสบการณ์นันทนาการ				
	1	2	3	4	5
28.การเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม			.715		
29.ความเหนียวแน่นของกลุ่ม			.709		
30.การได้รับมิตรภาพ			.604		
31.ความรัก			.591		
32.ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว / เพื่อนที่ดี			.582		
33.การรวมกลุ่มกับบุคคลที่มีความชอบเดียวกัน			.504		
34.ความเป็นผู้นำของกลุ่ม			.459		
35.การได้พบปะผู้คนใหม่ๆ			.432		
36.การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม			.429		
37.การรำลึกความหลัง				.654	
38.ความสันโดษ				.602	
39.ความเป็นตัวของตัวเอง				.551	
40.การได้ใช้เวลาทบทวนตัวเอง				.546	
41.การหลีกเลี่ยงคนในครอบครัว				.524	
42.ความคิดสร้างสรรค์ / ความคิดริเริ่ม				.496	
43.ความสำเร็จที่ได้ทำในสิ่งที่ต้องการ				.462	
44.ความเป็นส่วนตัว				.448	
45.ความเป็นอิสระ / ปราศจากการควบคุม				.446	
46.การแสดงอำนาจ / บารมี				.406	
47.การสะท้อนคำนิยม หรือความชอบส่วนบุคคล				.384	
48.ความรู้สึกลดลง				.248	
49.การได้รู้จักการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น					.818
50.การได้เห็นวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น พื้นที่					.803
51.การได้เรียนรู้การใช้ชีวิตกับธรรมชาติ					.788
52.การได้เรียนรู้บุคคลอื่น เช่น จิตใจ พฤติกรรม					.617
53.การได้เห็นการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ / พื้นที่					.410

หมายเหตุ Eigenvalues ของ factor 1 เท่ากับ 14.346

Eigenvalues ของ factor 4 เท่ากับ 2.352

Eigenvalues ของ factor 2 เท่ากับ 3.564

Eigenvalues ของ factor 5 เท่ากับ 2.234

Eigenvalues ของ factor 3 เท่ากับ 2.658

จากข้อมูลในส่วนองระดับความมากน้อยโดยเฉลี่ยของประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการมาเยือนแหล่งนั้น ทนทานการทางธรรมชาติทางธรรมชาติแต่ละประเภทนั้น จะเห็นได้ว่าระดับประสบการณ์เฉลี่ยของประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับมากที่สุดของแหล่งนั้น ทนทานการทางธรรมชาติทางธรรมชาติแต่ละประเภทไม่ค่อยแตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่จะได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับการได้รับอากาศบริสุทธิ์ การได้ใกล้ชิดธรรมชาติและที่พักผ่อน ซึ่งก็สอดคล้องกับผลลัพธ์จากกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวประกอบในแหล่งนั้น ทนทานการทางธรรมชาติทางธรรมชาติที่ใหญ่เป็นกิจกรรมเดินชมทัศนียภาพและพักผ่อนในบรรยากาศที่สงบ เช่นกัน ในส่วนของประสบการณ์เฉลี่ยของประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับน้อยที่สุดของแหล่งนั้น ทนทานการทางธรรมชาติทางธรรมชาติแต่ละประเภทไม่ค่อยแตกต่างกัน โดยประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับน้อยที่สุดคือการเพิ่มทักษะในการใช้อุปกรณ์ ซึ่งจากข้อมูลของกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวประกอบนั้น ส่วนมากเป็นกิจกรรมที่ไม่ต้องใช้อุปกรณ์ จึงทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ในด้านนี้น้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ทนทานการของนักท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับแรงจูงใจในเรื่องของการได้รับอากาศที่ดี การได้เปลี่ยนบรรยากาศ การได้ใกล้ชิดธรรมชาติ และการได้ชื่นชมธรรมชาติมากที่สุด การเลือกประกอบกิจกรรมนั้น ทนทานการทางธรรมชาติจึงเป็นรูปแบบของกิจกรรมที่ใช้พลังกำลังน้อย ประสบการณ์นั้น ทนทานการที่นักท่องเที่ยวได้รับจึงเป็นประสบการณ์นั้น ทนทานการในเรื่องของการได้พักผ่อนและการได้ชื่นชมหรือใกล้ชิดธรรมชาติ ซึ่งแตกต่างจากในต่างประเทศที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ทนทานการในเรื่องของการแสดงออกซึ่งความเป็นตัวของตัวเอง การพัฒนาจิตวิญญาณและการพัฒนาความแข็งแกร่งทางร่างกาย ส่งผลให้การเลือกประกอบกิจกรรมนั้น ทนทานการทางธรรมชาติจึงเป็นรูปแบบของกิจกรรมที่ใช้พลังกำลังมาก ประสบการณ์นั้น ทนทานการที่นักท่องเที่ยวได้รับจึงเป็นประสบการณ์นั้น ทนทานการในเรื่องของการได้พัฒนาความแข็งแกร่งทางร่างกายหรือการเพิ่มทักษะในการใช้อุปกรณ์ (Woodruff, 1997)

ในส่วนของการจัดกลุ่มประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับในครั้งนี้ สามารถจัดกลุ่มของแรงจูงใจได้ทั้งหมด 5 กลุ่มด้วยกัน จากตัวแปรด้านประสบการณ์ที่ได้รับทั้งหมด 53 ตัวแปร ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาด้านนี้ในต่างประเทศ โดย Tensley (1977) สามารถจัดกลุ่มของประสบการณ์ได้ทั้งหมด 17 กลุ่มด้วยกัน จากตัวแปรด้านประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับทั้งหมด 44 ตัวแปร ในขณะที่ Tinsley and Tinsley (1986) สามารถจัดกลุ่มของประสบการณ์ได้ทั้งหมด 8 กลุ่มด้วยกัน จากตัวแปรด้านประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับทั้งหมด 19 ตัวแปร จากการศึกษาในต่างประเทศที่รวบรวมในครั้งนี้ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับกลุ่มประสบการณ์ที่ได้รับของนักท่องเที่ยวชาวไทยจะ

เห็นได้ว่ากลุ่มของประสบการณ์ที่ได้รับของนักท่องเที่ยวชาวไทยมีความหลากหลายต่ำกว่าในต่างประเทศ ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติที่นักท่องเที่ยวมีความหลากหลายของประเภทกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติต่ำ ส่งผลให้ประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับมีความหลากหลายต่ำกว่าด้วยเช่นกันในต่างประเทศ อย่างไรก็ตามแล้วข้างต้นว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มักประกอบกิจกรรมที่เกี่ยวกับการชื่นชมธรรมชาติ โดยกิจกรรมที่ต้องใช้ทักษะในการประกอบ หรือกิจกรรมที่ต้องใช้ความสามารถทางร่างกายนั้น ไม่ค่อยได้รับความนิยมซึ่งในต่างประเทศกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติที่ได้รับความนิยม 5 อันดับแรกคือ พายเรือเดินป่า การตั้งแคมป์พักผ่อน สกี กิจกรรมผาดโผน เช่น การขี่จักรยานเสือภูเขา ปีนหน้าผา/ไต่เขา (Woodruff, 1997) ซึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกาอัตราการขยายตัวของจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวมีอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยในปี 1995-2002 มีบริษัทที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับกิจกรรมผาดโผนถึง 10,000 บริษัทด้วยกัน และปัจจุบันมีนักจักรยานเสือภูเขาประมาณ 10,000,000 คน โดยกิจกรรมนันทนาการที่ใช้พละกำลังกายน้อย เช่น การขับรถชมวิว ได้รับความนิยมจากผู้สูงอายุและเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 10 ปี (Roper Starch Worldwide, 1996) จากกิจกรรมที่ใช้ทักษะและกิจกรรมที่ใช้ความสามารถทางร่างกายนั้นสามารถส่งผลถึงประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวจะได้รับมากมาย เช่น การเพิ่มทักษะในการประกอบกิจกรรม การพัฒนาความแข็งแรงทางร่างกาย การได้เสี่ยง การได้ทดสอบสมรรถภาพทางร่างกาย เป็นต้น ซึ่งจากรูปแบบการประกอบกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีความโดดเด่นทั้งกิจกรรมนันทนาการที่ใช้พละกำลังกายมากและกิจกรรมนันทนาการที่ใช้พละกำลังกายน้อย จึงทำให้กลุ่มประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับมีความหลากหลายสูงกว่าในประเทศไทยที่ส่วนใหญ่มีรูปแบบการประกอบกิจกรรมนันทนาการที่ใช้พละกำลังกายน้อย

ตอนที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติ แรงจูงใจในการเข้า

ร่วมกิจกรรมนันทนาการ และประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการไป

เยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติกับประเภทแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติ แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ และประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการไปเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติกับประเภทแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การจำแนกกลุ่ม พบว่าค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระจำนวน 11 ตัวจาก 12 ตัวของกลุ่มตัวอย่างจากแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติทางธรรมชาติทั้ง 9 ประเภท มีความแตกต่างกันอย่างมีนัย

สำคัญทางสถิติ คือ จำนวนกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวประกอบ ($F = 17.158$; $Sig. = .000$) แรงจูงใจในการพัฒนาตนเองและจิตวิญญาณ ($F = 4.519$; $Sig. = .000$) แรงจูงใจในการสัมผัสเรียนรู้ธรรมชาติ ($F = 2.088$; $Sig. = .034$) แรงจูงใจในการพัฒนาสมรรถภาพทางร่างกาย ($F = 4.194$; $Sig. = .000$) แรงจูงใจในการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ($F = 2.932$; $Sig. = .003$) แรงจูงใจในการหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ดี ($F = 2.374$; $Sig. = .016$) แรงจูงใจที่จะได้รับความสะดวกและปลอดภัย ($F = 4.245$; $Sig. = .000$) ประสบการณ์ที่ได้พัฒนาสมรรถภาพทางร่างกาย ($F = 10.977$; $Sig. = .000$) ประสบการณ์ในการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ($F = 3.832$; $Sig. = .000$) ประสบการณ์ที่ได้ความเป็นอิสระและการพัฒนาทางด้านจิตใจ ($F = 12.349$; $Sig. = .000$) และประสบการณ์ในการปรับตัวเข้ากับสิ่งใหม่ ($F = 4.220$; $Sig. = .000$) ตัวแปรอิสระทั้ง 11 ตัว มีความสัมพันธ์โดยรวมกับประเภทของแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 681.104$; $Sig. = 0.00$) โดยขนาดความสัมพันธ์อยู่ที่ระดับปานกลาง (Canonical Correlation = 0.54) โดยมีตัวแปรอิสระเพียง 3 ตัวที่มีอำนาจในการจำแนกอยู่ในระดับสูง (ค่า Standardized canonical discriminant function coefficients สูงกว่า 0.40) (Cooley and Lohnes, 1971) เรียงตามลำดับ คือ ประสบการณ์ที่ได้ความเป็นอิสระและการพัฒนาทางจิตใจ ประสบการณ์ที่ได้พัฒนาสมรรถภาพทางร่างกาย และจำนวนกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวประกอบ ดังตารางที่ 23

ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติ แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการและประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับกับประเภทแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ นั้น มีตัวแปรอิสระที่ไม่สามารถจำแนกกลุ่มได้ 1 ตัวในครั้งนี้อาจเป็นเพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะประกอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการชื่นชมธรรมชาติ ซึ่งถือได้ว่าเป็นประสบการณ์พื้นฐานที่นักท่องเที่ยวจะได้รับจากการมาเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติทุกประเภทอยู่แล้ว จึงทำให้ตัวแปรด้านประสบการณ์ที่ได้สัมผัสใกล้ชิดธรรมชาติไม่มีอิทธิพลในการจำแนกกลุ่มแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ

สำหรับตัวแปรอิสระ 3 ตัวที่มีอำนาจในการจำแนกอยู่ในระดับสูงคือ ประสบการณ์ที่ได้ความเป็นอิสระและการพัฒนาทางจิตใจ ประสบการณ์ที่ได้พัฒนาสมรรถภาพทางร่างกาย และจำนวนกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวประกอบ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ Canonical ที่อยู่ในรูปมาตรฐานเท่ากับ .995 -.888 และ .575 ตามลำดับนั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในส่วนของประสบการณ์ที่ได้ความเป็นอิสระและการพัฒนาทางจิตเจอนั้น แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติแต่ละประเภทมีความแตกต่างกันทั้งด้านลักษณะของพื้นที่และการจัดการที่ทำให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสที่จะได้รับความเป็นอิสระ

ตารางที่ 23 ผลการวิเคราะห์การจำแนกกลุ่มของแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ

ตัวแปรอิสระ	ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)										(n=1062)		Standardized canonical Discriminant Function Coefficients
	น้ำตก	ถ้ำ	ลำน้ำ	น้ำพุร้อน	เส้นทาง ศึกษา ธรรมชาติ	ธรณี สถาน	จุดชมวิว	เกาะ	ชายหาด	F	Sig.		
	1. จำนวนกิจกรรมที่นักท่องเที่ยว ประกอบ	4.919 (1.927)	2.648 (1.291)	3.885 (1.954)	4.352 (2.230)	4.778 (2.025)	4.040 (2.150)	3.779 (1.630)	5.217 (2.855)	5.055 (2.714)	17.158	.000	
2. แรงจูงใจในการพัฒนาตนเองและจิต วิญญาณ	40.495 (10.801)	36.344 (11.535)	42.681 (10.762)	42.560 (12.308)	41.111 (11.478)	42.257 (11.441)	42.956 (9.425)	40.604 (10.492)	42.826 (9.224)	4.519	.000	.146	
3. แรงจูงใจในการสัมผัสเรียนรู้ ธรรมชาติ	32.451 (4.793)	33.072 (4.850)	32.000 (6.322)	33.544 (5.007)	33.417 (4.298)	33.355 (4.251)	34.000 (4.450)	32.632 (3.972)	33.551 (3.604)	2.088	.034	.245	
4. แรงจูงใจในการพัฒนาสมรรถภาพ ทางร่างกาย	29.009 (6.113)	28.000 (7.467)	29.920 (5.951)	28.824 (7.257)	29.491 (6.671)	29.066 (6.777)	28.319 (8.188)	28.906 (5.745)	25.229 (8.211)	4.194	.000	-.279	
5. แรงจูงใจในการมีปฏิสัมพันธ์ทาง สังคม	24.883 (5.813)	25.312 (5.655)	24.363 (5.310)	26.128 (5.968)	23.824 (5.942)	24.822 (5.297)	24.601 (4.501)	23.123 (5.289)	25.670 (7.321)	2.932	.003	-.171	
6. แรงจูงใจจากการหลีกเลี่ยงสิ่ง จำเจ	25.243 (5.743)	25.408 (5.446)	26.451 (4.671)	26.928 (4.948)	26.482 (4.796)	26.171 (5.944)	27.371 (4.763)	27.170 (3.124)	26.431 (5.036)	2.374	.016	-.096	
7. แรงจูงใจที่จะได้รับความสะดวก และปลอดภัย	22.496 (3.089)	20.912 (5.349)	22.469 (3.360)	22.712 (3.309)	21.509 (3.277)	22.211 (3.530)	22.478 (3.521)	21.123 (2.574)	22.651 (3.683)	4.245	.000	.103	

ตารางที่ 23 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)												(n=1062)
	น้ำหนัก	ถ้า	ลำน้ำ	น้ำพุร้อน	เส้นทาง	ธรณี	จุดชมวิว	เกาะ	ชายหาด	F	Sig.	Standardized canonical Discriminant Function Coefficients	
					ศึกษา	สถาน							
				ธรรมชาติ									
8. ประสบการณ์ที่ได้สัมผัสใกล้ชิด ธรรมชาติ	67.685 (10.456)	67.712 (11.429)	68.991 (9.107)	69.352 (7.966)	69.769 (6.747)	68.921 (8.417)	69.531 (10.175)	67.830 (7.270)	69.349 (6.738)	.991	.442	-.164	
9. ประสบการณ์ที่ได้พัฒนา สมรรถภาพทางร่างกาย	32.757 (6.946)	30.312 (6.952)	33.257 (7.641)	32.112 (7.796)	32.722 (7.173)	31.974 (7.772)	29.814 (8.425)	31.038 (5.981)	25.220 (10.945)	10.977	.000	-.888	
10. ประสบการณ์ที่ได้มีปฏิสัมพันธ์ ทางสังคม	32.171 (5.435)	30.360 (7.042)	33.726 (6.120)	33.376 (5.960)	31.435 (6.213)	32.013 (5.890)	33.071 (4.286)	31.217 (4.367)	32.651 (8.415)	3.832	.000	.197	
11. ประสบการณ์ที่ได้ความเป็นอิสระ และการพัฒนาทางด้านจิตใจ	38.045 (7.332)	32.992 (8.805)	39.354 (6.981)	39.256 (7.812)	39.315 (7.405)	39.592 (7.261)	39.646 (7.380)	38.057 (6.961)	41.578 (6.145)	12.349	.000	.995	
12 .ประสบการณ์ในการปรับตัวเข้ากับ สิ่งใหม่	16.396 (3.478)	14.944 (4.017)	15.540 (3.720)	15.784 (2.368)	16.565 (2.659)	16.290 (4.001)	16.531 (3.311)	15.283 (3.297)	14.899 (4.121)	4.220	.000	-.191	

หมายเหตุ $\chi^2 = 681.104$; $df = 96$; $Sig. = .000$; Canonical Correlation = .540

ความเป็นส่วนตัวที่แตกต่างกันไป เช่น แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทชายหาด มีผู้ประกอบการร้านค้ามาเกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก จึงทำให้การควบคุมดูแลจากเจ้าหน้าที่มีน้อยกว่า แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทอื่น นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทชายหาด จึงได้รับความอิสระและความเป็นส่วนตัวแตกต่างจากแหล่งนันทนาการประเภทอื่นที่มีลักษณะพื้นที่และการจัดการที่ค่อนข้างจำกัดการใช้ประโยชน์ของนักท่องเที่ยว ส่วนตัวแปรอิสระด้านประสบการณ์ที่ได้พัฒนาสมรรถภาพทางร่างกายที่มีอำนาจในการจำแนกอยู่ในระดับสูงเช่นกัน อาจเป็นเพราะแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติแต่ละประเภทมีฐานทรัพยากรที่เอื้อให้เกิดกิจกรรมนันทนาการที่ต้องใช้พลังกำลังกายที่แตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น ลำน้ำมีกิจกรรมการล่องแก่ง และพายเรือที่สามารถเอื้อให้เกิดการพัฒนาทางด้านร่างกายได้ หรือในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทเกาะ จะมีกิจกรรมดำน้ำดูปะการังน้ำตื้นหรือน้ำลึกเป็นกิจกรรมหลักที่นักท่องเที่ยวนิยมประกอบ ส่งผลให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ในด้านการพัฒนาสมรรถภาพทางร่างกายต่างจากประเภทชายหาดที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มักประกอบกิจกรรมบนบก เช่น การนั่งพักผ่อนและรับประทานอาหาร การถ่ายภาพ ซึ่งใช้พลังกำลังน้อยเหล่านี้ เป็นต้น ในส่วนตัวแปรอิสระเกี่ยวกับจำนวนกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวประกอบ ซึ่งถึงแม้ว่าจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า กิจกรรมนันทนาการที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ประกอบในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติแต่ละประเภทนั้นจะมีความใกล้เคียงกัน แต่ในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติแต่ละประเภทต่างก็มีกิจกรรมที่เกิดขึ้นเฉพาะในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทนั้นๆ เช่น ประเภทน้ำพุร้อนมีกิจกรรมการแช่น้ำร้อน ประเภทเกาะมีกิจกรรมการดำน้ำดูปะการัง ประเภทลำน้ำมีกิจกรรมการล่องแก่ง เป็นต้น ส่งผลให้จำนวนกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวประกอบในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติแต่ละประเภทมีความแตกต่างกัน ซึ่งอาจเป็นเหตุผลที่ทำให้จำนวนกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวประกอบที่มีอำนาจในการจำแนกอยู่ในระดับสูงด้วยเช่นกัน

สำหรับตัวแปรอิสระอีก 8 ตัวที่เหลือ ซึ่งมีอำนาจในการจำแนกอยู่ในระดับต่ำ คือมีค่าสัมประสิทธิ์ Canonical ที่อยู่ในรูปมาตรฐานต่ำกว่า .40 อาจเป็นเพราะตัวแปรดังกล่าวที่ส่วนใหญ่เป็นตัวแปรด้านแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ นักท่องเที่ยวที่ไปเยือนแหล่งนันทนาการแต่ละประเภทมีความรู้สึกใกล้เคียงกันในแรงจูงใจประเด็นต่างๆ จึงยากที่นักท่องเที่ยวจะแบ่งแยกระดับของความสำเร็จในการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการได้ ประกอบกับนักท่องเที่ยวอาจมาเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติโดยผู้อื่นชักชวน หรือเป็นการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มองค์กร สถาบัน โดยไม่มีแรงจูงใจมาเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติแห่งนี้ของตนเองเป็นพื้นฐาน ส่วนตัวแปรด้านประสบการณ์ในการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและ

ประสบการณ์ในการปรับตัวเข้ากับสิ่งใหม่ซึ่งอำนาจในการจำแนกอยู่ในระดับต่ำเช่นเดียวกัน อาจเป็นเพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติแต่ละประเภทจะเดินทางมากับบุคคลใกล้ชิด ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเพื่อนหรือกลุ่มครอบครัว ประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับจึงเป็นด้านการได้ใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และด้วยส่วนใหญ่ประกอบกิจกรรมที่ใกล้เคียงกันในแต่ละประเภท จึงทำให้ตัวแปรประสบการณ์ทั้งสองตัวนั้นแตกต่างกันน้อยมากในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติแต่ละประเภท

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การวิเคราะห์ความหลากหลายทางนันทนาการในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความหลากหลายของกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติ แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ และประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการไปเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติ แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ และประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการไปเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติกับประเภทแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ปัจจัยและการวิเคราะห์จำแนกกลุ่ม โดยมีนักท่องเที่ยวให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 1,062 คน สามารถสรุปผลกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติที่นักท่องเที่ยวประกอบในแหล่งนันทนาการในภาพรวมได้ว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มากกว่าครึ่งหนึ่งนิยมประกอบกิจกรรมเดินชมทัศนียภาพ ถ่ายภาพ และพักผ่อนในบรรยากาศที่สงบ โดยมีจำนวนกิจกรรมเฉลี่ยประมาณ 4 กิจกรรม

ในการมาเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาตินักท่องเที่ยวมีแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการสูงที่สุด 3 อันดับแรก เรียงตามลำดับคือ การได้รับอากาศที่ดีมากที่สุด รองลงมาคือ การได้เปลี่ยนบรรยากาศ และการได้ใกล้ชิดธรรมชาติ ตามลำดับ ในขณะที่แรงจูงใจในเรื่องการหลีกเลี่ยงจากผู้คนในครอบครัวมีความสำคัญต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการต่ำที่สุด ส่วนการจำแนกกลุ่มของแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการจากประเด็นแรงจูงใจทั้งหมด 51 ประเด็น สามารถจำแนกกลุ่มได้ทั้งหมด 6 กลุ่มด้วยกันคือ กลุ่มที่ 1 แรงจูงใจในการพัฒนาตนเองและจิตวิญญาณ กลุ่มที่ 2 แรงจูงใจในการสัมผัสเรียนรู้ธรรมชาติ กลุ่มที่ 3 แรงจูงใจในการพัฒนาสมรรถภาพทางร่างกาย กลุ่มที่ 4 แรงจูงใจในการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม กลุ่มที่ 5 แรงจูงใจด้านการหลีกเลี่ยงจากสิ่งที่ไม่พอใจ และกลุ่มที่ 6 แรงจูงใจที่จะได้รับความสะดวกและปลอดภัย ซึ่งเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับการศึกษาในต่างประเทศพบว่าความหลากหลายของแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติในประเทศไทยต่ำกว่าความหลากหลายที่พบในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติในประเทศตะวันตก

ประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการมาเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติในครั้งนี้ นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์นันทนาการสูงที่สุด 3 อันดับแรก เรียงตามลำดับคือ การได้รับ อากาศบริสุทธิ์ การได้ใกล้ชิดธรรมชาติ และการพักผ่อน ในขณะที่ประสบการณ์นันทนาการที่ นักท่องเที่ยวได้รับต่ำที่สุดคือ การเพิ่มทักษะในการใช้อุปกรณ์ ส่วนการจำแนกกลุ่มของ ประสบการณ์ที่ได้รับจากการมาเยือนแหล่งนันทนาการจากประเด็นประสบการณ์ทั้งหมด 53 ประเด็น สามารถจำแนกกลุ่มได้ทั้งหมด 5 กลุ่มด้วยกันคือ กลุ่มที่ 1 ประสบการณ์ที่ได้สัมผัส ใกล้ชิดธรรมชาติ กลุ่มที่ 2 ประสบการณ์ที่ได้พัฒนาสมรรถภาพทางร่างกาย กลุ่มที่ 3 ประสบการณ์ในการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม กลุ่มที่ 4 ประสบการณ์ที่ได้ความเป็นอิสระและการ พัฒนาทางด้านจิตใจ และกลุ่มที่ 5 ประสบการณ์ในการปรับตัวเข้ากับสิ่งใหม่ ซึ่งเมื่อนำมา เปรียบเทียบกับการศึกษาในต่างประเทศพบว่าความหลากหลายของประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยว ได้รับจากการมาเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติต่ำกว่าความหลากหลายที่พบในแหล่ง นันทนาการทางธรรมชาติในประเทศตะวันตก เช่นเดียวกับความหลากหลายของแรงจูงใจในการ เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติ แรงจูงใจในการเข้าร่วม กิจกรรมนันทนาการ และประสบการณ์ที่ได้รับกับประเภทแหล่งนันทนาการ พบว่าตัวแปรอิสระ ทั้ง 11 ตัวจากทั้งหมด 12 ตัว มีความสัมพันธ์กับประเภทของแหล่งนันทนาการอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ ($\chi^2 = 681.104$; Sig. = 0.000) โดยขนาดความสัมพันธ์อยู่ที่ระดับปานกลาง (Canonical Correlation = 0.540) อย่างไรก็ตามมีตัวแปรอิสระเพียง 3 ตัวที่มีอำนาจในการจำแนกอยู่ในระดับสูง เรียงตามลำดับคือ ประสบการณ์ที่ได้ความเป็นอิสระและการพัฒนาทางจิตใจ ประสบการณ์ที่ได้ พัฒนาสมรรถภาพทางร่างกาย และจำนวนกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวประกอบ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการบริหารจัดการแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ

1. ควรนำผลการวิเคราะห์ความหลากหลายทางนันทนาการในครั้งนี้มาพัฒนาการจัดกลุ่ม ช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ (ROS) ทั้งนี้เนื่องจากเกณฑ์ในการจัดกลุ่มช่วงชั้นโอกาสด้าน นันทนาการที่ใช้ในปัจจุบันพัฒนาจากพื้นฐานของความหลากหลายทางนันทนาการของ ต่างประเทศ ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ความหลากหลายทางนันทนาการของนักท่องเที่ยวชาวไทยใน

ครั้งนี้ พบว่ามีความหลากหลายทางนันทนาการต่ำกว่า การจัดกลุ่มช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการในประเทศไทยจึงควรจัดเพียง 5 กลุ่มช่วงชั้นตามกลุ่มของประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับ และหากมีการพัฒนาแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติให้มีกิจกรรมนันทนาการที่หลากหลายมากขึ้น กลุ่มช่วงชั้นของโอกาสด้านนันทนาการอาจเพิ่มขึ้นได้ แต่ทั้งนี้จำนวนกลุ่มชั้นสูงสุดไม่ควรเกิน 6 กลุ่มช่วงชั้น เพราะจากการศึกษาในครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวไทยมีความหลากหลายของแรงจูงใจในการไปเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติเพียง 6 กลุ่มเท่านั้น

2. จากการศึกษาพบว่าแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการของนักท่องเที่ยวที่สำคัญคือ การได้รับอากาศที่ดี การได้เปลี่ยนบรรยากาศ การได้ใกล้ชิดธรรมชาติ และการได้ชื่นชมธรรมชาติ แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติทุกประเภทจึงควรรักษาและคงสภาพความเป็นธรรมชาติของแหล่งนันทนาการไว้ให้มากที่สุด เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่ดีและตรงกับความต้องการ

3. เนื่องจากจำนวนกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติที่นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความหลากหลายต่ำกว่าในต่างประเทศ จึงควรมีการพัฒนากิจกรรมนันทนาการให้มีความหลากหลายสอดคล้องกับฐานทรัพยากรนันทนาการและไม่ควรพัฒนาแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติทุกประเภทไปในทิศทางเดียวกันหมด เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีทางเลือกในการประกอบกิจกรรมมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์นันทนาการที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

4. แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติแต่ละประเภทควรมีรูปแบบการจัดการดังนี้

4.1 แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทน้ำตก นอกจากมีกิจกรรมการเล่นน้ำตกเป็นกิจกรรมหลักของพื้นที่แล้ว ควรมีการพัฒนากิจกรรมที่สามารถให้นักท่องเที่ยวเลือกประกอบได้อีก เช่น การพัฒนาเส้นทางศึกษาธรรมชาติระหว่างน้ำตกแต่ละชั้น หรือรอบๆบริเวณน้ำตกที่มีระบบนิเวศที่น่าสนใจและสามารถจัดทำโปรแกรมสื่อความหมายให้ความรู้เกี่ยวกับตัวฐานทรัพยากรเอง หรือการประกอบกิจกรรมในพื้นที่ และการปฏิบัติที่ถูกต้องในการประกอบกิจกรรมต่างๆ และอาจมีการพัฒนาจุดที่สามารถชมวิทิวทัศน์หรือชมน้ำตกในมุมมองที่แตกต่างกันออกไป เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมีการกระจายตัวไปยังสถานที่ต่างๆ ที่จัดทำไว้ เป็นการป้องกันความขัดแย้งระหว่างกิจกรรมด้วยอย่างหนึ่ง

4.2 แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทถ้ำ เนื่องจากแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทนี้มีข้อจำกัดของฐานทรัพยากร ที่สามารถเอื้อให้เกิดกิจกรรมได้น้อย จึงควรเน้นการพัฒนากิจกรรมที่มีอยู่เดิมให้ดีขึ้น มีรูปแบบที่น่าสนใจ เช่น การเดินเที่ยวถ้ำนอกจากจะชมความงดงามภายในถ้ำแล้ว ควรมีการจัดโปรแกรมการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวทั้งในส่วนในเรื่องราวเกี่ยวกับตัวพื้นที่เอง ประกอบกับความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับถ้ำ การเกิดถ้ำ ความเป็นมา จุดเด่นของถ้ำ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้เป็นอย่างดีเป็นขั้นเป็นตอน อาจพัฒนาบุคลากรด้านการสื่อความหมายให้มีความชำนาญในการถ่ายทอดเรื่องราวที่น่าสนใจ แทนการพัฒนาโปรแกรมสื่อความหมายที่ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์ซึ่งอาจมีข้อจำกัดในการพัฒนา

4.3 แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทลำน้ำ ควรมีการพัฒนากิจกรรมให้มีความหลากหลายมากกว่าในปัจจุบัน ทั้งนี้ตัวอย่างเช่น ลำน้ำว่า นักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งจะนิยมการล่องแก่ง แต่เมื่อสิ้นสุดฤดูฝนที่จะมีน้ำไหลมาก นักท่องเที่ยวที่ไปเยือนจะมีจำนวนน้อยลง เนื่องจากบริเวณอุทยานแห่งชาติแม่งาม ไม่มีการพัฒนากิจกรรมอื่นๆ มารองรับ ซึ่งอาจมีการพัฒนาบริเวณที่สามารถชมความงามของทัศนียภาพของลำน้ำว่าได้ หรืออาจพัฒนาบริเวณที่สามารถให้นักท่องเที่ยวนั่งเล่น หรือประกอบกิจกรรมปิกนิกได้ อาจเป็นบริเวณริมลำน้ำหรือจัดทำศาลา หรือแพที่ให้นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสน้ำได้บ้าง เนื่องจากปัจจุบันไม่ค่อยมีที่นั่งรองรับการใช้ประโยชน์ ส่วนลำน้ำแควน้อยควรมีการจัดเขตการใช้ประโยชน์ให้เหมาะสมเพื่อป้องกันการขัดแย้งระหว่างการประกอบกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติ

4.4 แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทน้ำพุร้อน การจัดการกิจกรรมในเรื่องของการแช่น้ำร้อน ในกรณีของน้ำพุร้อนฝางควรมีการจัดการสถานที่แช่น้ำร้อนให้มีความเป็นส่วนตัว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกในการประกอบกิจกรรม อีกทั้งควรจัดที่นั่งให้เหมาะสม สามารถนั่งพักผ่อนหรือนั่งรับประทานอาหารได้ และควรพัฒนากิจกรรมการศึกษาธรรมชาติให้เป็นรูปแบบมากกว่าที่ปรากฏ เช่น นิทรรศการกลางแจ้ง แผ่นป้ายสื่อความหมายที่ให้ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและระบบนิเวศของน้ำพุร้อน การใช้ประโยชน์น้ำพุร้อน

4.5 แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทเส้นทางศึกษาธรรมชาติ เนื่องจากการพัฒนาเส้นทางศึกษาธรรมชาติมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ควรเน้นการจัดทำโปรแกรมสื่อความหมายให้นักท่องเที่ยวได้รับทั้งความรู้และความเพลิดเพลินควบคู่ไปกับการพัฒนากิจกรรมการศึกษาธรรมชาติอื่นๆ นอกจากการเดินป่า เช่น การดูนก ดูสัตว์ ส่วนเส้นทาง

ศึกษาธรรมชาติป่าชายเลน อาจมีการจำลองระบบนิเวศป่าชายเลนให้นักท่องเที่ยวได้มองเห็น ภาพรวมของระบบนิเวศทั้งหมดว่ามีสังคมพืชเป็นอย่างไร และมีสัตว์อะไรบ้างที่อยู่ตามป่าชายเลน หรืออาจจะบรรยายลักษณะพิเศษของระบบนิเวศป่าชายเลน ทั้งลักษณะและการปรับตัวของสังคม พืชและสัตว์ อีกทั้งประโยชน์ของป่าชายเลน และอาจมีการจำลองสถานที่ให้นักท่องเที่ยวหรือกลุ่ม นักเรียนนักศึกษาได้ลงมือปลูกต้นไม้ในป่าชายเลน ซึ่งจะเป็นการให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับ ธรรมชาติอย่างใกล้ชิด

4.6 แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทธรณีสัณฐาน บริเวณลานหินปุ่มควรถูกจัดสถานที่นั่งให้แก่นักท่องเที่ยว อาจเป็นเพียงการวางต้นไม้เล็กที่ขึ้นอยู่ได้ร่มไม้ใหญ่ให้นักท่องเที่ยวสามารถนั่งชมทัศนียภาพหรือนั่งพักผ่อน เพื่อให้นักท่องเที่ยวอยู่ในพื้นที่นานขึ้น เนื่องจากปัจจุบันบริเวณประกอบกิจกรรมค่อนข้างมีอากาศร้อน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะอยู่ในพื้นที่ไม่นาน อาจทำให้โอกาสในการให้ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติบริเวณนั้นมีน้อยหรือไม่ได้รับความสนใจ ประกอบกับระหว่างทางเดินไปยังลานหินปุ่มควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ซึ่งมีความน่าสนใจทั้งในด้านลักษณะธรณีสัณฐาน และด้านประวัติศาสตร์ ส่วนบริเวณออบหลวงควรมีการจัดพื้นที่ให้นักท่องเที่ยวได้ชื่นชมความงามของลักษณะทางธรณีสัณฐานของพื้นที่ และบริเวณด้านบนของออบหลวงที่ปัจจุบันจัดทำสะพานขึ้นให้นักท่องเที่ยวสามารถชมทัศนียภาพของลำน้ำที่ไหลผ่านได้ ควรมีการจัดบริเวณให้เหมาะสมมากกว่าเดิมที่นักท่องเที่ยวต้องยืนเบียดเสียดกันหากมีนักท่องเที่ยวขึ้นไปหลายกลุ่ม ประกอบกับวางต้นไม้บางส่วนที่บดบังทัศนียภาพของป่าผลัดใบบริเวณนั้น

4.7 แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทจุดชมวิว นอกจากกิจกรรมชมทัศนียภาพที่เป็นกิจกรรมหลักของพื้นที่แล้ว อาจพัฒนาบริเวณที่นักท่องเที่ยวสามารถเห็นทัศนียภาพได้ชัดเจน ซึ่งอาจมีการจัดกิจกรรมวาดภาพพระบายสีแล้วให้นักท่องเที่ยวนำผลงานติดไว้ในบอร์ดนิทรรศการ หรืออาจพัฒนากิจกรรมการชี้จักรยานชมทัศนียภาพโดยรอบ ทั้งนี้การจัดทำรูปแบบการสื่อความหมายที่สวยงามและน่าสนใจอาจเป็นตัวดึงดูดให้นักท่องเที่ยวสนใจที่จะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับพื้นที่ดังกล่าว

4.8 แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทเกาะ เนื่องจากการเดินทางไปเที่ยวเกาะ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีการพักค้างในพื้นที่ นักท่องเที่ยวจึงใช้เวลาอยู่ในพื้นที่นานกว่าแหล่งนันทนาการประเภทอื่น โอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการจึงมีมากกว่านักท่องเที่ยว

กลุ่มอื่น นอกจากกิจกรรมค้ำน้ำคูประจักษ์น้ำตื้นหรือน้ำลึกแล้ว อาจมีการพัฒนากิจกรรมทางบกควบคู่ไปด้วย เช่น การเดินป่าศึกษาธรรมชาติเกี่ยวกับระบบนิเวศชายหาด การจัดนิทรรศการให้ความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศทางทะเล อาจจัดกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวร่วมมือกันว่าในการไปค้ำน้ำนักท่องเที่ยวแต่ละคนพบเห็นสัตว์อะไรบ้าง เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจจดจำสิ่งที่พบเห็น พร้อมทั้งเป็นการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวไปในตัว

4.9 แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทชายหาด ในส่วนของชายหาด สาธารณะที่อยู่นอกพื้นที่อนุรักษ์ควรพัฒนาทั้งกิจกรรมทางบกและทางน้ำเช่น การจัดกีฬาชายหาดหรือการจัดกีฬาทางน้ำให้นักท่องเที่ยวสามารถใช้บริการได้ โดยควบคุมค่าบริการให้อยู่ในราคาที่เหมาะสม และควรมีการจัดโปรแกรมการสื่อความหมาย เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว อาจอยู่ในรูปของนิทรรศการกลางแจ้ง หรือแผ่นพับต่างๆ โดยอาจให้ทางร้านค้าผู้ประกอบการเป็นส่วนช่วยในการเผยแพร่สื่อความรู้ต่างๆ

5. ควรเน้นเรื่องการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดของพื้นที่ ทั้งในเรื่องของทรัพยากรนันทนาการ กิจกรรมนันทนาการ การเดินทาง บริการต่างๆ ที่มีในพื้นที่ ทั้งนี้เพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมาเยือนแหล่งนันทนาการเพราะบุคคลอื่นแนะนำ ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยเพิ่มการตัดสินใจแก่นักท่องเที่ยวได้ เนื่องจากนักท่องเที่ยวอาจไม่ทราบข้อมูลที่ชัดเจน การตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการนั้นจึงมิได้เกิดจากความต้องการของตนเอง ประกอบกับนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการมาเยือนแหล่งนันทนาการแหล่งนั้นมาก่อน ข้อมูลที่ชัดเจนอาจทำให้นักท่องเที่ยวมีความคาดหวังที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงที่จะได้รับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. ควรเก็บกลุ่มตัวอย่างให้มีการกระจายภายในแหล่งนันทนาการแต่ละประเภท เพื่อให้มีความหลากหลายของลักษณะพื้นที่และการจัดการ และควรเก็บตัวอย่างในแต่ละประเภทแหล่งเพิ่มมากกว่านี้ เพื่อให้ข้อมูลที่ได้อธิบายลักษณะของนักท่องเที่ยวให้มากที่สุด ทั้งนี้เพื่อให้ข้อมูลเหล่านั้นสามารถนำมาวิเคราะห์โครงสร้างของข้อมูล โดยสามารถนำมาพิจารณาความหลากหลายทางนันทนาการจำแนกตามประเภทแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ เพื่อนำมาเปรียบเทียบความแตกต่างของความหลากหลายทางนันทนาการในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติแต่ละประเภทได้

2. อาจมีการใช้การจำแนกกลุ่มด้วยเทคนิค Cluster Analysis โดยอาจใช้การจำแนกกลุ่มกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติตามฐานทรัพยากรนันทนาการ หรือประเภทแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ และอาจจำแนกกลุ่มแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ หรือกลุ่มของประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการไปเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติตามปัจจัยที่น่าจะส่งผลให้เกิดความแตกต่างในกลุ่ม และควรมีการจำแนกกลุ่มนักท่องเที่ยวตามกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติ เพื่อนำผลของการจัดกลุ่มที่ได้มาหาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ หรือกลุ่มของประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับ

3. การศึกษาความหลากหลายของกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติ ควรลงรายละเอียดของการวัดซึ่งอาจวัดในรูปของร้อยละของใช้เวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการแต่ละประเภทหรือในรูปของระดับความสนใจในการประกอบกิจกรรมนันทนาการแต่ละประเภท เพื่อให้ข้อมูลด้านความหลากหลายในส่วนของกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติมีความละเอียดลึกซึ้งมากขึ้น

3. ควรมีการศึกษาทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติ แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ และประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการไปเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ โดยอาจทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรดังกล่าวกับประเภทกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติ เช่น กิจกรรมนันทนาการที่ใช้พลังร่างกายมากกับกิจกรรมนันทนาการที่ใช้พลังร่างกายน้อย

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. 2546. การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows. พิมพ์ครั้งที่ 3. บริษัทธรรมสารจำกัด, กรุงเทพฯ.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2543. ข้อมูลท่องเที่ยว. สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ. แหล่งที่มา: <http://www.tat.or>, 1 มีนาคม 2545.
- คณิต เขียววิชัย. 2534. หลักนันทนาการ. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- จรินทร์ ธานีรัตน์. 2507. นันทนาการ. สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, กรุงเทพฯ.
- จันทร์ ชุ่มเมืองปัก. 2546. แรงจูงใจและการจูงใจสร้างปฎิหาริย์. สำนักพิมพ์ดอกหญ้ากรุ๊ป, กรุงเทพฯ.
- ดรรรชนี เอมพันธุ์. 2544. เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชาหลักนันทนาการและการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ. คณะวนศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- _____ และคณะ. 2538. โครงการศึกษาการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ: กรณีภาคใต้. เสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. คณะวนศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- นภวรรณ ฐานะกาญจน์, วันชัย อรุณประภารัตน์, นันทชัย พงศ์พัฒนานุรักษ์, รติกร น่วมภักดี และธีระพงษ์ ชุ่มแสงศรี. 2546. ข้อเสนอโครงการวิจัยเพื่อพัฒนา “ระบบสนับสนุนการวางแผนการจัดการแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน: สำหรับองค์กร”. เสนอต่อสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. คณะวนศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

นภวรรณ ฐานะกาญจน์. 2547. รายงานความก้าวหน้าฉบับที่ 1 โครงการระบบสนับสนุนการวางแผนการจัดการแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน ระยะที่ 1. เสนอต่อสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. คณะวนศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

_____, สุรเชษฐ์ เขษฐมาส, วรรณิ เอ็มพันธ์, นัฏฐ พิษกรรม, เล็ก เดิมตระกูล, สมเกียรติ สิงหาวุฒิ และศิริพงษ์ ราชศิริ. 2541. คู่มือพัฒนาออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ.

บรรเทิง เกิดปรานค์ และเจษฎา เจียรระโน. 2544. นันทนาการ. สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, กรุงเทพฯ.

ประนอม สโรชมาน. 2520. เอกสารประกอบการบรรยายวิชา จ. 211 จิตวิทยาทั่วไป ฉบับที่ 2. คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

พีระพงศ์ บุญศิริ. 2542. นันทนาการและการจัดการ. โอ.เอส. พรินติ้ง เฮ้าส์, กรุงเทพฯ.

วรรณ วลัยวานิช. 2539. ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสามมิตร, กรุงเทพฯ.

วิภาพร มาพบสุข. 2540. จิตวิทยาทั่วไป. สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, กรุงเทพฯ.

สิทธิโชค วรรณสันติกุล. 2546. จิตวิทยาสังคม: ทฤษฎีและการประยุกต์. บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน), กรุงเทพฯ.

สุชา จันทร์เอม. 2541. จิตวิทยาทั่วไป. บริษัท โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, กรุงเทพฯ.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2546. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 12. บริษัท เฟื่องฟ้าพรินติ้ง จำกัด, กรุงเทพฯ.

สุรเชษฐ์ เชษฐมาศ. 2535. นันทนาการกับการป่าไม้ชุมชน, น. 627- 707 ใน เอกสารประกอบการ
สอนชุดวิชาการป่าไม้ชุมชน หน่วยที่ 8 -15. สาขาวิชาการส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์,
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.

อภิเชก ปิ่นสุวรรณ. 2541. เอกสารประกอบการสอนวิชาการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม. คณะอักษรศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.

Bammel, G. and L.B Bammel. 1982. **Leisure and Human Behavior**. Wm. C. Brown
Company Publishers, Dubuque, Iowa.

Beck, R. C. 1990. **Motivation: Theories and Principles**. 3rd ed. Englewood Cliffs, N.J. :
Prentice-Hall.

Brown, P. and D. Ross. 1982. Using desired recreation experiences to predict setting
preferences. **Forest and River Recreation: Research Update**. St. paul, MN:
University of Minnesota Agriculture Experiment Station Miscellaneous Report.
18: 105 - 110.

_____. 1983. Defining the Recreation Experience. pp. 3-12 In: Row, R.D. Chestnut, L.G.,
Eds. **Managing Air Quality and Scenic Resource at National Parks and Wilderness
Areas**. Westview Press, Colorado.

Buck, R. 1988. **Human Motivation and Emotion**. 2nd ed. Wiley, New York.

Burch, W., Jr. 1966. Wilderness – the Life Cycle and Forest Recreational Choice. **Journal of
Forestry**. 64: 606 – 610.

Butter, G.D. 1959. **Introduction to Community Recreation**. McGraw – Hill Book Co.,
New York.

- Cooley, W. and P. Lohenes. 1971. **Multivariate Data Analysis**. New York.
- Cordell, K., C. Betz, M. Fly and B. Stephens. 2004. Recreation Statistics Update: Update Report. Available Source: <http://www.srs.fs.usda.gov>, April 20, 2005.
- Clawson, M. L. 1968. **Land and Water for Recreation**. Rand McNally and Co, Chicago.
- Clark, R.M. and G.H. Stankey. 1979. **The Recreation Opportunity Spectrum: A Framework for Planning Management and Research**. Gen. Tech. Rep. PNW-98. Portland, OR: Northwest Forest Experiment Station, Forest Service, USDA.
- Driver, B. and P. Brown. 1978. The opportunity spectrum concept in outdoor recreation supply inventories: **A Proceedings of Integrated Renewable Resource Inventories Workshop**. USDA Forest Service General Technical Report RM-55.
- _____, R. Nash and G. Hass. 1987. Wilderness benefits: A state-of-knowledge Review. **Proceedings-National Wilderness Research Conference: Issues, State-of-knowledge, Future Directions**. USDA Forest Service General Technical Report INT. 220: 294-319.
- Gartner, W.C. and D.W. Lime. 2000. **Trends in Outdoor Recreation, Leisure and Tourism**. CABI Publishing, New York.
- Haas, G., B. Driver and M. Manfredo. 1979. Some dispersed recreation experiences and the resource setting in which they occur. **Assessing Amenity Resource Values**. USDA Forest Service General Technical Report RM. 68: 21-26.
- _____. 2001. Conserving Recreation Diversity: Collaborating Across Boundaries. Available Source: <http://www.georgewright.org>, January 14, 2004.

- Hackett, B. 1971. **Landscape Planning and Introduction to Theory and Practice**. Oriel Press, New Castle, UK.
- Higham, J., G. Kearsley and A. Kliskey. 1999. Multiple wilderness recreation management: Sustaining wilderness values – maximising wilderness experiences. Available Source: <http://www.doc.govt.nz>, April 22, 2005.
- Ibrahim, H. and K.A. Cordes. 1993. **Outdoor Recreation**. Wm. C. Brown Communication, Inc., U.S.A.
- Jensen, C.R. 1973. **Outdoor Recreation in America, Trends, Problems and Opportunities**. 2 nd ed. Burgess Publishing Company, Minneapolis, Minnesota.
- King, D. 1966. **Activity Patterns of Campers**. U.S.Department of Agriculture-Forest Service Research Note NC-18. N.p.
- Kuss, f., A. Graefe and J. Vaske. 1990. **Visitor Impact Management: A Review of Research**. National Parks and Conservation Association, Washinton, DC.
- LaPage, W. and D. Ragain. 1974. Family Camping Trends – An Eight-year Panel Study. **Journal of Leisure Research**. 6: 101-112.
- Manfredo, M., B. Driverand P. Brown. 1983. A Test of Concepts Inherent in Experience-Based Setting Management for Outdoor Recreation Areas. **Journal of Leisure Research**. 15: 263-283.
- Manning, R.E. 1999. **Studies in Outdoor Recreation**. Oregon State University Press, Oregon.

- McLaughlin, W. and W. Paradice. 1980. Using Preference information to guide dispersed winter recreation management for cross-country skiing and snowmobiling. **Proceedings of the North America Symposium on Dispersed Winter Recreation**. St. Paul, MN: University of Minnesota, office of Special Program, Education Series 2-3: 64-72.
- National Park Service. 1997. **VERB: The Visitor Experience and Resource Protection (VERB) Framework- A Handbook for Planners and Managers**. Denver Service Center, Colorado.
- O'Leary, J. T. and F.D. Dottavio. 1981. Recreation Activity Clusters in Different Resource Settings, pp 173 – 181. In T.L. Najriar, ed. **Outdoor Recreation Planning, Perspectives, and Research**. Kendall / Hunt Publishing, Iowa.
- Roper Starch Worldwide. 1996. Recreation Roundtable Survey Outdoor Recreation in America 1996. Available Source: <http://www.american-buddha.com>, April 20, 2005.
- Rosenthal, D., D. Waldman and B. Driver. 1982. Construct validity of instruments measuring recreationists preferences. **Leisure Sciences**. 5: 89-108.
- Seeley, I.H. 1973. **Outdoor Recreation and the Urban Environment**. The Macmillan Press, New York.
- Seppo, E. 1988. **The Social Psychology of Leisure and Recreation**. University of Iowa, Iowa.
- Stankey, G.H. 1972. A strategy for the definition and management of wilderness quality. **Natural Environments: Studies in Theoretical and Applied Analysis**. The Johns Hopkins University Press, Maryland.

- Stankey, G.H. 1974. Criteria for the determination of recreational carrying capacity in the Colorado River Basin. **Environmental Management in the Colorado River Basin.** Utah State University Press, Utah.
- _____, D. Cole, R. Lucas, M. Peterson and R. Washburne. 1985. **The Limits of Acceptable Change (LAC) System for Wilderness Planning.** USDA Forest Service General Technical Report INT-176.
- The Ecotourism Society. 1999. USA Ecotourism Statistical Factsheet. Available Source: <http://www.ecotourism.org>, April 22, 2005.
- The Recreation Roundtable. 1998. Outdoor Recreation In America 1998. Available Source: <http://www.funoutdoor.com>, April 22, 2005.
- Tinsley, H. and R. Kass. 1978. Sex effects in the study of leisure activities and need satisfaction: A replication and extension. **Journal of Leisure Research.** 10: 191-202.
- _____ and D. Tinsley. 1986. A theory of the attributes, benefits, and causes of leisure experiences. **Leisure Sciences.** 8: 1 – 45.
- Vogelsong, H., A. Graefe, J. Solan and J. Kramp. 1998. Relationships between motivations, activities and settings: The recreation opportunity spectrum within the Delaware State Park System. **Proceedings of the 1997 Northeastern Recreation Research Symposium.** USDA Forest Service General Technical Report NE-241: 124-127.
- Warzecha, C., R. Manning, D. Lime and W. Freimund. 2001. Diversity in Outdoor Recreation: Planning and Managing a Spectrum of Visitor Opportunities in and among Parks. Available Source: <http://www.georgewright.org>, January 14, 2004.

Woodruff, J. 1997. What Is Known About the Outdoor Recreation Industry. Available

Source: <http://www.aglink.org>, April 18, 2005.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามนักท่องเที่ยว

หมายเลขแบบสอบถาม

--	--	--	--

แบบสอบถามนักท่องเที่ยว

โดย

นางสาวอุษารดี ภู่มาลี

นิสิตปริญญาโทสาขาอุทยานและนันทนาการ

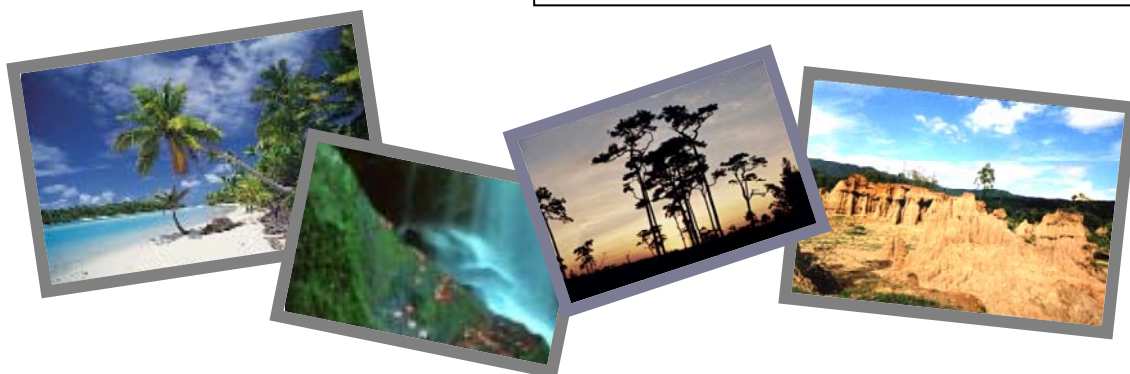
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำชี้แจง

การเก็บข้อมูลครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มาเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ ซึ่งครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของนักท่องเที่ยว กิจกรรมนันทนาการที่นักท่องเที่ยวประกอบ แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรม นันทนาการ และประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการไปเยือนแหล่งนันทนาการ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทของนิสิตสาขาอุทยานและนันทนาการ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสอบถาม จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

สถานที่เก็บข้อมูล.....

➤ **ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปเกี่ยวกับการเดินทางและการประกอบกิจกรรมนันทนาการของนักท่องเที่ยว**

1. ท่านเคยมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้มาก่อนหรือไม่ (ไม่รวมครั้งนี้)
 - ไม่เคย
 - เคย ประมาณ ครั้ง
2. จำนวนบุคคลรวมกลุ่มในการเดินทางครั้งนี้ (รวมตัวท่านด้วย).....คน
3. ประเภทกลุ่มเดินทางในครั้งนี้อย่างไร
 - เดินทางมาคนเดียว
 - กลุ่มเพื่อน
 - กลุ่มครอบครัว
 - กลุ่มเพื่อนและครอบครัว
 - เดินทางมากับบริษัทนำเที่ยว
 - อื่นๆ โปรดระบุ.....
4. ยานพาหนะที่ท่านใช้ในการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ครั้งนี้อย่างไร
 - เดินเท้า
 - จักรยาน
 - จักรยานยนต์
 - รถรับจ้างประจำทาง
 - รถรับจ้างไม่ประจำทาง
 - รถยนต์ส่วนตัว
 - เรือโดยสารประจำทาง
 - เรือโดยสารไม่ประจำทาง
 - อื่นๆ โปรดระบุ.....
5. อะไรคือสื่อที่ให้ข้อมูลท่านในการมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ **มากที่สุด**
 - เพื่อนชักชวน / แนะนำ
 - ญาติพี่น้องชักชวน / แนะนำ
 - ได้รับข้อมูลจากโทรทัศน์
 - ได้รับข้อมูลจากวิทยุ
 - ได้รับข้อมูลจากหนังสือพิมพ์
 - ได้รับข้อมูลจากนิตยสารและวารสาร
 - ได้รับข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต
 - อื่นๆ โปรดระบุ.....
6. ในการเดินทางครั้งนี้ท่านพักค้างแรมในแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้หรือไม่
 - ไม่พักค้าง
 - พักค้าง จำนวน.....คืน
7. ในการมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ในครั้งนี้อย่างไร ท่านได้ประกอบกิจกรรมอะไรบ้าง (เลือกทุกข้อที่กระทำจริง)
 - เดินป่า
 - คุนุก
 - ส่องสัตว์
 - ขับรถชมวิว
 - เดินชมทัศนียภาพ
 - ขี่จักรยาน
 - ตั้งแคมป์พักแรม
 - ปิกนิก
 - ศึกษาธรรมชาติ
 - ถ่ายภาพ
 - พักผ่อนในบรรยากาศที่สงบ
 - ปีนเขา/ไต่หน้าผา
 - เล่นน้ำตก
 - เที่ยวถ้ำ
 - แช่น้ำร้อน
 - พายเรือ
 - ล่องแก่ง
 - ตกปลา
 - แล่นเรือ
 - กีฬาทางน้ำ

- เล่นน้ำทะเล อาบแดด
 ดำน้ำดูปะการังน้ำลึก ดำน้ำดูปะการังน้ำตื้น
 กีฬาชายหาด / กิจกรรมชายหาด วายน้ำ
 อื่นๆ โปรดระบุ.....

➤ **ตอนที่ 2 แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการของนักท่องเที่ยว**

8. อะไรคือสาเหตุที่ **สำคัญที่สุด** ที่จูงใจให้ท่านมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ในครั้งนี้

.....

9. ปัจจัยหรือสิ่งต่างๆ ต่อไปนี้มีความสำคัญต่อการตัดสินใจมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ในครั้งนี้นีของท่านมากน้อยเพียงใด (โปรดตอบทุกข้อ)

แรงจูงใจ	ระดับความสำคัญ					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่มีผลต่อการตัดสินใจ
1. การแสดงออกซึ่งความเป็นตัวของตัวเอง						
2. การชดเชยในสิ่งที่ต้องการ เช่นการได้ใช้เวลาว่างในการพักผ่อน						
3. ความรู้สึกปลอดภัย						
4. การบริการ/ความสะดวกในการประกอบกิจกรรม						
5. ความรื่นรมย์						
6. ความสันโดษ						
7. การได้สำรวจหรือบุกเบิกพื้นที่ใหม่ๆ						
8. การได้หลีกเลี่ยงจากภาระหน้าที่ที่ทำงาน						
9. การได้หลีกเลี่ยงจากสิ่งที่รบกวน						
10. ความแข็งแรงทางร่างกาย						
11. การได้เรียนรู้ธรรมชาติ						
12. การใช้เวลาร่วมกับคนที่มีความสนใจใกล้เคียงกันหรือคนที่มีความชอบใกล้เคียงกัน						
13. ความเป็นอิสระ / ปราศจากการควบคุม						
14. การใช้เวลาร่วมกับสมาชิกในครอบครัว						

แรงจูงใจ	ระดับความสำคัญ					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่มีผลต่อการตัดสินใจ
15. การลดความเครียด / การได้พักผ่อนสมอง						
16. การได้ใกล้ชิดคนสำคัญ						
17. การทบทวนความคิดตัวเอง						
18. ความสำเร็จในสิ่งที่ได้รับการกระตุ้น หรือการได้กระทำในสิ่งที่ตัวเองต้องการ						
19. การได้สอนหรือนำผู้อื่นในการประกอบกิจกรรม						
20. การได้เลี้ยง / ผจญภัย						
21. การได้พบปะผู้คนใหม่ๆ						
22. การได้ใกล้ชิดธรรมชาติ						
23. การได้พบเห็นสิ่งแปลกใหม่ตามธรรมชาติ						
24. การได้เปลี่ยนบรรยากาศ						
25. การพัฒนาทักษะในการประกอบกิจกรรม						
26. การได้ทดสอบสมรรถภาพทางร่างกาย						
27. การได้มาเยือนสถานที่ตามคำแนะนำ/ ประชาสัมพันธ์						
28. การได้หลีกเลี่ยงจากผู้คนในครอบครัว						
29. การได้รู้ถึงสิ่งที่ตกทอดจากบรรพบุรุษ						
30. การได้ใช้จ่ายเงิน						
31. การได้เรียนรู้บุคคลอื่น						
32. การได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น						
33. การได้ชื่นชมธรรมชาติ						
34. การควบคุมสิ่งต่างๆ						
35. การพัฒนาจิตวิญญาณ / จิตใจ						
36. ความเป็นส่วนตัว						
37. การได้รับอากาศที่ดี						
38. การรักษาสุขภาพร่างกาย (รักษาโรค)						
39. การได้สังสรรค์ในหมู่เพื่อนหรือญาติพี่น้อง						

แรงจูงใจ	ระดับความสำคัญ					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่มีผลต่อการตัดสินใจ
40. การหลีกเลี่ยงจากความเบื่อหน่าย						
41. การได้มาเยือนแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ						
42. การได้มาเยือนสถานที่ๆประทับใจ						
43. การได้มาสัมผัสประเพณี วัฒนธรรมหรืออาหารท้องถิ่น						
44. การได้ร่วมกิจกรรมกลุ่ม						
45. ธรรมชาติที่งดงาม / ความสวยงามที่โดดเด่นของพื้นที่						
46. ต้องการพักผ่อน						
47. การได้รับความรู้ ความเข้าใจธรรมชาติ						
48. การได้เปิดโลกทัศน์ / มุมมองใหม่ให้ชีวิต						
49. การได้กระชับสายสัมพันธ์ภายในกลุ่มครอบครัว / กลุ่มเพื่อน						
50. ต้องการความสนุกสนาน เพลิดเพลิน						
51. การเดินทางที่สะดวก						

➤ **ตอนที่ 3 ประสพการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับ**

10. ท่านได้รับประสพการณ์อะไร จากการมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ในครั้งนี

11. ในการมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ในครั้งนี ท่านได้รับประสพการณ์หรือสิ่งต่างๆ ต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด (โปรดตอบทุกข้อ)

ประสพการณ์ที่ได้รับ	ระดับความมากน้อย					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่ได้รับ
1. ความสำเร็จที่ได้ทำในสิ่งที่ต้องการ						
2. ความเป็นผู้นำของกลุ่ม เช่น กลุ่มเพื่อน ครอบครัว						
3. ความเป็นอิสระ / ปราศจากการควบคุม						

ประสบการณ์ที่ได้รับ	ระดับความมากน้อย					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่ได้รับ
4. ความเสี่ยง / ความท้าทาย						
5. การเพิ่มทักษะในการใช้อุปกรณ์ เช่น สามารถใช้อุปกรณ์ดำน้ำได้ดีขึ้น						
6. ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว / เพื่อน						
7. การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เช่น การได้พูดคุยกับบุคคลอื่นๆ						
8. การได้พบปะผู้คนใหม่ๆ						
9. การเรียนรู้ธรรมชาติหรือสิ่งใหม่ๆที่ได้พบเห็น						
10. การสำรวจสถานที่ใหม่ๆ หรือสถานที่ๆไม่เคยไปเยือน						
11. การได้ใกล้ชิดธรรมชาติ						
12. การสะท้อนค่านิยม หรือความชอบส่วนบุคคล						
13. ความคิดสร้างสรรค์ / ความคิดริเริ่ม						
14. การรำลึกความหลัง						
15. การออกกำลังกาย						
16. การพัฒนาความแข็งแรงทางร่างกาย						
17. การพักผ่อน						
18. การหลีกเลี่ยงผู้คนและความตึงเครียดทางสังคม						
19. การลดความเครียดทางร่างกาย						
20. ความรู้สึกปลอดภัย						
21. การได้หลีกเลี่ยงคนในครอบครัว						
22. การสัมผัสบรรยากาศใหม่ๆ						
23. การรวมกลุ่มกับบุคคลที่มีความชอบเดียวกัน						
24. ความสงบ						
25. ความสันโดษ						
26. การได้พบเห็นสิ่งแปลกใหม่ตามธรรมชาติ						
27. ความรื่นรมย์						
28. การบริการ/ความสะดวกในการประกอบกิจกรรม						
29. ความเป็นตัวของตัวเอง						
30. การเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม						

ประสบการณ์ที่ได้รับ	ระดับความมากน้อย					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่ได้รับ
31. ความเหนียวแน่นของกลุ่ม						
32. ความรัก						
33. การแสดงอำนาจ / บารมี						
34. ความสนุกสนาน						
35. ความประทับใจ						
36. ความสบายใจ						
37. การได้รับมิตรภาพ						
38. การได้รับการต้อนรับที่ดีจากเจ้าของพื้นที่						
39. การได้ใช้เวลาทบทวนตัวเอง						
40. การได้พบเห็นสิ่งที่สวยงามตามธรรมชาติ						
41. การเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ						
42. การได้รับอากาศบริสุทธิ์						
43. การได้เรียนรู้บุคคลอื่น เช่น จิตใจ พฤติกรรม						
44. การได้ทำในสิ่งที่ไม่เคยทำ						
45. การได้พึ่งพาตนเอง / ทดสอบความสามารถของตนเอง						
46. การได้ใช้พลังกำลังในการประกอบกิจกรรม						
47. ความทรงจำที่ดี						
48. การได้เห็นคุณค่าของธรรมชาติและคุณค่าการอนุรักษ์						
49. การได้เรียนรู้การใช้ชีวิตกับธรรมชาติ						
50. ความเป็นส่วนตัว						
51. การได้รู้จักการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น						
52. การได้เห็นการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ / พื้นที่						
53. การได้เห็นวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น / พื้นเมือง						

12. ท่านมีความพึงพอใจโดยรวมในการมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ในครั้งนี้นี้มาก- น้อยเพียงใด

ไม่พอใจ

พอใจ (โปรดระบุระดับ โดย X ตรงกับตัวเลขที่สอดคล้องกับความรู้สึกของท่าน)

น้อย		ปานกลาง		มาก
1	2	3	4	5

➤ ตอนที่ 4 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของนักท่องเที่ยว

13. เพศ

ชาย

หญิง

14. อายุ.....ปี

15. ระดับการศึกษาสูงสุด.....

16. อาชีพ

รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

พนักงานบริษัทเอกชน

นักธุรกิจ/เจ้าของกิจการ

เกษตรกร

รับจ้าง

นักเรียน/นักศึกษา

อื่นๆ โปรดระบุ.....

17. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (โดยประมาณ).....บาท

18. งานอดิเรก / กิจกรรมยามว่าง.....

15. ปัจจุบันอาศัยอยู่ในจังหวัด.....

ขอขอบพระคุณอย่างยิ่งที่สละเวลาในการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ข

การทดสอบความน่าเชื่อถือ (reliability) ของแบบสอบถาม

ตารางภาคผนวกที่ ข1 การทดสอบความน่าเชื่อถือของแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ

แรงจูงใจ	Correlated Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
1. การแสดงออกซึ่งความเป็นตัวของตัวเอง	.5397	.9404
2. การขดเชยในสิ่งที่ต้องการ เช่นการได้ใช้เวลาว่างในการพักผ่อน	.3477	.9415
3. ความรู้สึกปลอดภัย	.5007	.9407
4. การบริการ/ความสะดวกในการประกอบกิจกรรม	.4119	.9413
5. ความรื่นรมย์	.6088	.9403
6. ความสันโดษ	.3875	.9419
7. การได้สำรวจหรือบุกเบิกพื้นที่ใหม่ๆ	.3051	.9418
8. การได้หลีกเลี่ยงจากภาระหน้าที่การงาน	.3005	.9419
9. การได้หลีกเลี่ยงจากสิ่งทีรบกวน	.0857	.9426
10. ความแข็งแกร่งทางร่างกาย	.6097	.9399
11. การได้เรียนรู้ธรรมชาติ	.6779	.9397
12.การใช้เวลาร่วมกับคนที่มีความสนใจคล้ายกันหรือคนที่มีความชอบ ใกล้เคียงกัน	.6606	.9396
13. ความเป็นอิสระ / ปราศจากการควบคุม	.5361	.9405
14. การใช้เวลาร่วมกับสมาชิกในครอบครัว	.3372	.9427
15.การลดความเครียด / การได้พักผ่อนสมอง	.3709	.9418
16. การได้ใกล้ชิดคนสำคัญ	.4620	.9433
17. การทบทวนความคิดตัวเอง	.4778	.9408
18. ความสำเร็จในสิ่งที่ได้รับการกระตุ้น หรือการได้กระทำในสิ่งที่ ตัวเองต้องการ	.4361	.9411
19. การได้สอนหรือนำผู้อื่นในการประกอบกิจกรรม	.4425	.9412
20. การได้เสี่ยง / ผจญภัย	.6165	.9398
21. การได้พบปะผู้คนใหม่ๆ	.6215	.9398
22. การได้ใกล้ชิดธรรมชาติ	.5783	.9404
23. การได้พบเห็นสิ่งแปลกใหม่ตามธรรมชาติ	.4557	.9410
24. การได้เปลี่ยนบรรยากาศ	.6039	.9403
25. การพัฒนาทักษะในการประกอบกิจกรรม	.5427	.9404
26. การได้ทดสอบสมรรถภาพทางร่างกาย	.6329	.9397
27. การได้มาเยือนสถานที่ตามคำแนะนำ/ประชาสัมพันธ์	.5230	.9406

ตารางภาคผนวกที่ ข1 (ต่อ)

แรงจูงใจ	Correlated Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
28. การได้หลีกเลี่ยงหนีจากผู้คนในครอบครัว	.3863	.9415
29. การได้รู้ลึกถึงสิ่งที่ตกทอดจากบรรพบุรุษ	.4666	.9409
30. การได้ใช้จ่ายเงิน	.4663	.9410
31. การได้เรียนรู้บุคคลอื่น	.5904	.9401
32. การได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น	.6001	.9400
33. การได้ชื่นชมธรรมชาติ	.3373	.9421
34. การควบคุมสิ่งต่างๆ	.3833	.9414
35. การพัฒนาจิตวิญญาณ / จิตใจ	.4840	.9408
36. ความเป็นส่วนตัว	.5252	.9408
37. การได้รับอากาศที่ดี	.3337	.9420
38. การรักษาสุขภาพร่างกาย (รักษาโรค)	.3715	.9421
39. การได้สังสรรค์ในหมู่เพื่อนหรือญาติพี่น้อง	.5795	.9402
40. การหลีกเลี่ยงจากความเบื่อหน่าย	.3146	.9417
41. การได้มาเยือนแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ	.3980	.9413
42. การได้มาเยือนสถานที่ๆประทับใจ	.6596	.9399
43. การได้มาสัมผัสประเพณี วัฒนธรรมหรืออาหารท้องถิ่น	.6478	.9397
44. การได้ร่วมกิจกรรมกลุ่ม	.6472	.9396
45. ธรรมชาติที่งดงาม / ความสวยงามที่โดดเด่นของพื้นที่	.5300	.9408
46. ต้องการพักผ่อน	.5306	.9408
47. การได้รับความรู้ ความเข้าใจธรรมชาติ	.7515	.9395
48. การได้เปิดโลกทัศน์ / มุมมองใหม่ให้ชีวิต	.4857	.9395
49. การได้กระชับสายสัมพันธ์ภายในกลุ่มครอบครัว / กลุ่มเพื่อน	.7168	.9408
50. ต้องการความสนุกสนาน เพลิดเพลิน	.4938	.9395
51. การเดินทางที่สะดวก	.4855	.9407
N of item = 51	N of case= 48	Alpha= .9419

ตารางภาคผนวกที่ ข2 การทดสอบความน่าเชื่อถือของประสพการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยว
ได้รับ

ประสพการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับ	Correlated Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
1. ความสำเร็จที่ได้ทำในสิ่งที่ต้องการ	.4802	.9549
2. ความเป็นผู้นำของกลุ่ม เช่น กลุ่มเพื่อน ครอบครัว	.5017	.9548
3. ความเป็นอิสระ / ปราศจากการควบคุม	.4098	.9551
4. ความเสี่ยง / ความท้าทาย	.5558	.9545
5. การเพิ่มทักษะในการใช้อุปกรณ์ เช่น สามารถใช้อุปกรณ์ดำน้ำได้ดี ขึ้น	.4185	.9560
6. ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว / เพื่อน	.4482	.9550
7. การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เช่น การได้พูดคุยกับบุคคลอื่นๆ	.5398	.9546
8. การได้พบปะผู้คนใหม่ๆ	.4624	.9549
9. การเรียนรู้ธรรมชาติหรือสิ่งใหม่ๆที่ได้พบเห็น	.6473	.9543
10. การสำรวจสถานที่ใหม่ๆ หรือสถานที่ที่ไม่เคยไปเยือน	.4203	.9552
11.การได้ใกล้ชิดธรรมชาติ	.5026	.9548
12. การสะท้อนค่านิยม หรือความชอบส่วนบุคคล	.6938	.9539
13. ความคิดสร้างสรรค์ / ความกตริริเริ่ม	.4872	.9549
14. การรำลึกความหลัง	.3754	.9557
15. การออกกำลังกาย	.7508	.9535
16. การพัฒนาความแข็งแรงทางร่างกาย	.7030	.9538
17. การพักผ่อน	.5443	.9546
18. การหลีกเลี่ยงผู้คนและความตึงเครียดทางสังคม	.3045	.9556
19. การลดความเครียดทางร่างกาย	.3937	.9552
20. ความรู้สึกปลอดภัย	.4620	.9550
21. การได้หลีกเลี่ยงคนในครอบครัว	.3537	.9560
22. การสัมผัสบรรยากาศใหม่ๆ	.4688	.9549
23. การรวมกลุ่มกับบุคคลที่มีความชอบเดียวกัน	.6881	.9538
24. ความสงบ	.6737	.9541
25. ความสันโดษ	.5529	.9546
26.การได้พบเห็นสิ่งแปลกใหม่ตามธรรมชาติ	.6044	.9544
27. ความรื่นรมย์	.6274	.9542

ตารางภาคผนวกที่ ข2 (ต่อ)

ประสพการณ์นั้นหนาการณ์ที่นักท่องเทียวได้รับ	Correlated Item-Total. Correlation	Alpha if Item Deleted
28. การบริการ/ความสะดวกในการประกอบกิจกรรม	.6543	.9540
29. ความเป็นตัวของตัวเอง	.6238	.9543
30. การเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม	.6793	.9540
31. ความเหนียวแน่นของกลุ่ม	.6684	.9541
32. ความรัก	.4662	.9550
33. การแสดงอำนาจ / บารมี	.3445	.9559
34. ความสนุกสนาน	.5036	.9548
35. ความประทับใจ	.7118	.9541
36. ความสบายใจ	.4676	.9550
37. การได้รับมิตรภาพ	.4279	.9551
38. การได้รับการต้อนรับที่ดีจากเจ้าของพื้นที่	.5088	.9548
39. การได้ใช้เวลาทบทวนตัวเอง	.5352	.9546
40. การได้พบเห็นสิ่งที่สวยงามตามธรรมชาติ	.4597	.9550
41. การเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ	.6042	.9544
42. การได้รับอากาศบริสุทธิ์	.5955	.9545
43. การได้เรียนรู้บุคคลอื่น เช่น จิตใจ พฤติกรรม	.6121	.9543
44. การได้ทำในสิ่งที่ไม่เคยทำ	.6801	.9539
45. การได้พึ่งพาตนเอง / ทดสอบความสามารถของตนเอง	.5546	.9545
46. การได้ใช้พลังกำลังในการประกอบกิจกรรม	.5382	.9547
47. ความทรงจำที่ดี	.6800	.9544
48. การได้เห็นคุณค่าของธรรมชาติและคุณค่าการอนุรักษ์	.5265	.9547
49. การได้เรียนรู้การใช้ชีวิตกับธรรมชาติ	.5586	.9546
50. ความเป็นส่วนตัว	.4792	.9549
51. การได้รู้จักการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น	.6197	.9544
52. การได้เห็นการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ / พื้นที่	.5462	.9547
53. การได้เห็นวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น / พื้นเมือง	.5042	.9550
N of item = 53	N of case= 48	Alpha= .9555

ภาคผนวก ค

รายละเอียดพื้นที่ศึกษา

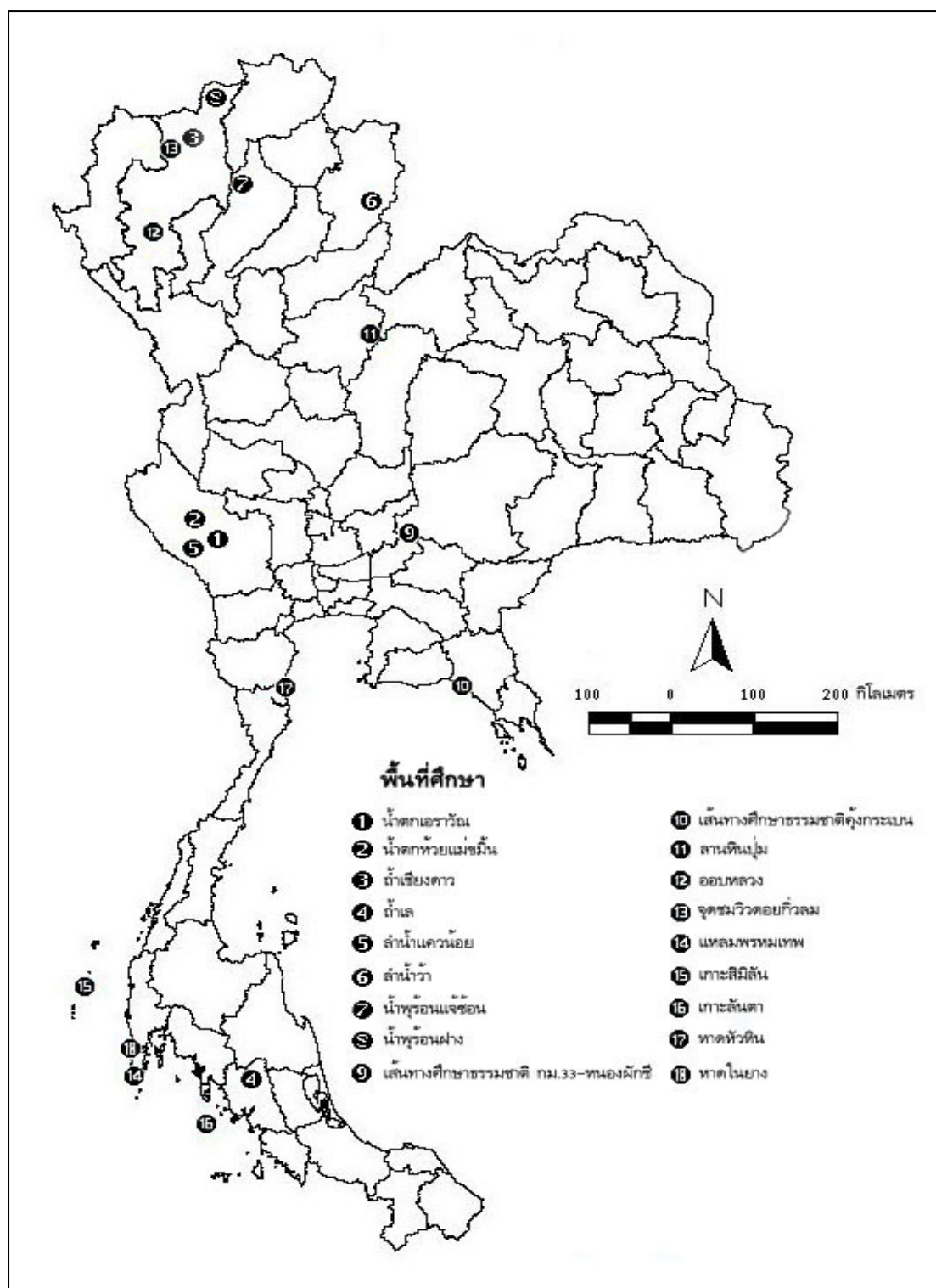
พื้นที่ศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการศึกษาในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติทั้ง 9 ประเภท ประเภทละ 2 แห่ง รวมมีพื้นที่ศึกษาทั้งหมด 18 แห่งด้วยกัน โดยแต่ละแห่งนั้นกระจายอยู่ตามภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทยและมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้ ดังภาพผนวกที่ ก1

แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทน้ำตก

น้ำตกเอราวัณ อยู่ในพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติเอราวัณ ตั้งอยู่ที่ อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรีอยู่ห่างจากตัวเมือง 65 กิโลเมตร ขึ้นไปบนเส้นทางสายกาญจนบุรี -ศรี สวัสดิ์ (ทางหลวงหมายเลข 3199) เมื่อถึงกิโลเมตรที่ 56 แยกซ้ายข้ามสะพานเข้าตลาดเขื่อนศรีนครินทร์ ตรงไปอีกประมาณ 3 กิโลเมตร ถึงลานจอดรถแล้วเดินต่อไปอีก 500 เมตร จะถึงน้ำตก น้ำตกเอราวัณเป็นน้ำตกที่ใหญ่และสวยงาม มีระยะทางยาวประมาณ 1,500 เมตร ติดต่อกัน ซึ่งแบ่งออกเป็นชั้นๆ ได้ 7 ชั้น แต่ละชั้นมีลักษณะเป็นอ่างสามารถเล่นน้ำได้ และยังมีเส้นทางศึกษาธรรมชาติเอราวัณ ระยะทาง 1,060 เมตร ใช้เวลาประมาณ 30 นาที ผ่านป่าดิบเขา สามารถท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี

น้ำตกห้วยแม่ขมิ้น ตั้งอยู่บริเวณที่ทำการอุทยานฯริมทะเลสาบเขื่อนศรีนครินทร์ ห่างจากกาญจนบุรีประมาณ 108 กิโลเมตร น้ำตกห้วยแม่ขมิ้นมีสภาพสวยงามเป็นอย่างยิ่ง ทิวบริเวณร่มรื่นด้วยพันธุ์ไม้ป่านานาชนิด น้ำตกไหลมาจากต้นน้ำของเทือกเขาตะนาวซึ่งเป็นป่าดิบเขาแล้งทางทิศตะวันออกของอุทยานฯ และไหลลงสู่อ่างเก็บน้ำเขื่อนศรีนครินทร์ นับเป็นน้ำตกที่สวยงามที่สุดแห่งหนึ่ง น้ำตกแบ่งออกเป็น 7 ชั้น มีชื่อเรียกต่างกันไปแต่ละชั้น เช่น ชั้นที่ 1 ดงว่าน ชั้นที่ 2 ม่านขมิ้น ชั้นที่ 3 วังหน้าผา ชั้นที่ 4 ฉัตรแก้ว ชั้นที่ 5 ไหลจนหลง ชั้นที่ 6 ดงผีเสื้อ ชั้นที่ 7 ร่มเกล้า แต่ละชั้นมีความสูงและความงดงามต่างกันไป ทางอุทยานฯได้ทำเส้นทางเดินสำหรับขึ้นไปชมน้ำตกแต่ละชั้น และยังเป็นเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ ช่วงเวลาที่เหมาะแก่การท่องเที่ยวอยู่ในช่วงเดือนตุลาคม-เมษายน

ภาพผนวกที่ ค1 แผนที่การกระจายของพื้นที่ศึกษา

แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทถ้ำ

ถ้ำเชียงดาว เป็นถ้ำที่น่าสนใจอีกถ้ำหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในเขตอำเภอเชียงดาว ห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ประมาณ 77 กิโลเมตร ถ้ำเชียงดาวเป็นถ้ำที่มีชื่อเสียงด้านความงดงามแปลกตา บริเวณหน้าถ้ำมีธารน้ำไหลผ่านเต็มไปด้วยปลาหลายชนิด นักท่องเที่ยวสามารถให้อาหารปลาได้ ภายในบริเวณถ้ำจะมีหินงอกหินย้อยและมีพระพุทธรูปแบบพม่า นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าชมภายในถ้ำได้อย่างสะดวก เพราะการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ทำทางเดินและติดไฟฟ้าไว้แล้ว อย่างไรก็ตามหากนักท่องเที่ยวประสงค์จะเข้าไปยังส่วนลึกของถ้ำ ซึ่งยังไม่มีทางติดไฟฟ้าจะต้องจ้างมัคคุเทศก์ท้องถิ่นนำทาง พร้อมนำตะเกียงน้ำมันเข้าไปส่องทางด้วย

ถ้ำเล ตั้งอยู่ที่ตำบลเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง ห่างจากตัวเมืองตรัง 28 กิโลเมตร จัดเป็นถ้ำที่สวยงาม เป็นถ้ำที่มีแม่น้ำไหลผ่าน มีลักษณะเป็นถ้ำอยู่ใต้ภูเขา มีสายน้ำไหลผ่านตลอดภายในถ้ำมีหินงอก หินย้อย เป็นถ้ำเป็นเพราะยังมีการเติบโตของหินงอกหินย้อยมีน้ำเกาะอยู่เดิมภายในถ้ำมีโคลนตมจำนวนมาก ทำให้น้ำตื้นเขิน ต่อมาได้รับการปรับปรุงจากทางราชการทำการขุดลอกสายน้ำ และติดตั้งระบบไฟฟ้าภายในถ้ำ มีความสะดวกและปลอดภัย ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศเดินทางมาเยี่ยมชมความงามของถ้ำสม่ำเสมอการเดินทางท่องเที่ยว ลงเรือที่ทำการ สถานีที่ท่องเที่ยว ถ้ำทะเล ค่าเช่าเรือลำละ 200 บาท ต่อ 7 ท่าน ใช้เวลาท่องเที่ยวประมาณ 1 ชั่วโมง

แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทลำน้ำ

ลำน้ำแควน้อย ในช่วงที่ไหลผ่านเขตอุทยานแห่งชาติไทรโยค จ.กาญจนบุรีนั้น มีกระแสน้ำที่ค่อนข้างเชี่ยว ภูเขาหินปูนสูงชันสองฝั่งถูกน้ำกัดเซาะมานานปี ก่อให้เกิดทัศนียภาพสวยงามตลอดลำน้ำ บางช่วงเป็นหน้าผาชันมีโพรงหิน ชะง่อนหิน บางช่วงเป็นเกาะแก่ง บางช่วงเป็นหาดทราย เหมาะสำหรับการล่องแพและล่องเรือ เรือหางยาวจะล่องทวนลำน้ำพาไปชมน้ำตกเล็กๆ ที่ไหลลงแม่น้ำสาขาของน้ำตกไทรโยคใหญ่ ไหลลงสู่แม่น้ำ แวะชมหาดทรายขาวสะอาดริมแม่น้ำที่ไหลขึ้นมาให้เห็น เมื่อน้ำลดระดับลงช่วงหน้าแล้ง จากนั้นล่องย้อนกลับมาตามกระแสน้ำผ่านเรือนแพมากมาย ทั้งที่เป็นแพที่พักริมน้ำ และเป็นแพท่องเที่ยว เมื่อผ่านน้ำตกไทรโยคใหญ่และน้ำตกไทรโยคเล็ก เรือจะแวะเข้าไปใกล้ๆ พักชมความงามและสัมผัสสายน้ำเย็นจากน้ำตก นักท่องเที่ยวจำนวนมากเดินข้ามสะพานแขวน ไปฝั่งตรงข้ามเพื่อชมความงาม

ลำน้ำว่า อยู่ในจังหวัดน่าน คือ ต้นธารสายหนึ่งของแม่น้ำน่าน ที่มีต้นกำเนิดจากเขาจอมบนเทือกเขาผีปันน้ำ อันพาดผ่านชายแดนระหว่าง ไทยลาว ปกคลุมด้วยป่าต้นน้ำในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่จริม อำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน ลักษณะของสายน้ำกำแพงผา หินสองฟากฝั่งเป็นป่าผลัดใบและป่าเบญจพรรณ ลำน้ำว่ามีสายน้ำที่เร้าใจและสนุกสนานกับแก่งที่เป็นลูกคลื่น ไม้อันตรายจนเกินไป จัดว่าอยู่ในระดับ 3-4 ค่ายแก่งต่าง ๆ ใน สายน้ำนี้ที่ทอดยาวเป็นระยะ ๆ นับจากจุดเริ่มต้นที่ทำการอุทยานแห่งชาติแม่จริม จะผ่านแก่งน้ำปู้ แก่งหลวง แก่งห้วยสาละ แก่งคันไทร แก่งน้ำวน ไปจนถึงสิ้นสุดที่หาดบ้านไร่ โดยใช้ระยะเวลาในการล่องแก่งทั้งสิ้น ประมาณ 4-5 ชม. ฤดูกาลที่เหมาะสม ในการล่องแก่งลำน้ำว่า คือ สามารถล่องได้ทั้งปี มี 2 ช่วงพฤษภาคมถึงกรกฎาคม และกันยายนถึง กุมภาพันธ์

แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทน้ำพุร้อน

น้ำพุร้อนแจ้ซ้อน อยู่ในพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน อยู่ในเขตตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ตั้งอยู่บริเวณที่ราบลุ่มระหว่างเขาใกล้กับน้ำแม่มอน เป็นแหล่งน้ำพุร้อนที่มีสภาพการเกิดทางธรณีวิทยาที่น่าสนใจ มีกลิ่นกำมะถันค่อนข้างอ่อน จำนวน 9 บ่อ ตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่ประมาณ 3 ไร่ ภายในพื้นที่มีโขดหินน้อยใหญ่กระจัดกระจายอยู่ทั่วไป อุณหภูมิโดยเฉลี่ยของน้ำพุร้อนประมาณ 73 องศาเซลเซียส นักท่องเที่ยวนิยมนำไข่ไก่และไข่นกกระทามาแช่สำหรับไข่ไก่แช่นานประมาณ 17 นาที ไข่แดงจะแข็ง มีรสชาติมันอร่อย ส่วนไข่ขาวจะเหลวคล้ายไข่เต่า นักท่องเที่ยวนิยมมาชมธรรมชาติ อาบน้ำแร่ซึ่งมีทั้งแบบอ่างกลางแจ้งและห้องอาบน้ำส่วนตัว

น้ำพุร้อนฝาง อยู่ห่างจากอำเภอฝางไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือประมาณ ๘ กิโลเมตร ในเขตตำบลบ้านปิน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ การเดินทางไปได้เฉพาะหน้าแล้ง โดยเหมารถจากตลาดอำเภอฝางไป เป็นบ่อน้ำร้อนธรรมชาติซึ่งแทรกดันออกมาตามรอยแตกของหินแกรนิตที่มีร้อนเกือบเดือดหรือระหว่าง 90 – 100 องศาเซลเซียส มีบ่อน้ำร้อนมากกว่า 50 บ่อ บ่อใหญ่มีไอน้ำพุ่งขึ้นสูงส่งกลิ่นกำมะถันกระจายไปทั่ว บางบ่อมีการคัดแปลงธรรมชาติโดยนำท่อเจาะเข้าไปในบ่อน้ำร้อน ใส่ลึนปรับความดันให้น้ำพุ่งออกมา และการไฟฟ้าผลิต ๆ ได้มีโครงการทดลองพลังงานความร้อน ได้พิภพเพื่อสาธิตการใช้ประโยชน์เอนกประสงค์จากแหล่งพลังงานสำหรับท้องถิ่น บริเวณโดยรอบมีการตกแต่งเป็นสวน มีห้องอาบน้ำแร่ และร้านอาหาร

แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทเส้นทางศึกษาธรรมชาติ

เส้นทางศึกษาธรรมชาติกม.33 – หนองผักชี อยู่ห่างจากที่ทำการของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ไปทางด้านปากช่อง 7 กิโลเมตร ทางเข้าอยู่ซ้ายมือ ไปสิ้นสุดที่ลานจอดรถหนองผักชี ระยะทาง 3.5 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินราว 1 ชั่วโมง สองข้างทางขนานด้วยไม้ใหญ่ เดินไปตามทางด่านช้างเก่า สองข้างทางเป็นดงต้นยางใหญ่ ช่วงต่อมาเป็นป่าดิบแล้งสลัดไรว้าง ขึ้นเนินลงห้วย 2 ครั้ง ผ่านเนินสุดท้ายจะออกทุ่งโล่ง เห็นเขาร่ม เขาเขียว และ โป่งชมรมเพื่อน เดินลงเนินจะพบทางออกไปถนน รัชต์ตรงทางเข้าหอดูสัตว์หนองผักชี เป็นเส้นทางที่มีโอกาสพบเห็นนกเงือกได้มากเพราะมี โปรงรังและต้นไทรซึ่งเป็นอาหารหลักของนกเงือกอยู่มาก

เส้นทางศึกษาธรรมชาติป่าชายเลนคู้กระเบน ตั้งอยู่ตรงข้ามกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคู้กระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดจันทบุรี ห่างจาก อ.ท่าใหม่ 23 กิโลเมตร สร้างขึ้นด้วยไม้ตะเคียนทอง มีระยะทางยาว 1600 เมตร ทอดผ่านป่าชายเลนที่อุดมไปด้วยพันธุ์ไม้และสิ่งมีชีวิตหลายชนิด ตลอดเส้นทางทั้งสองข้างทางจะมีป้ายสื่อความหมายที่ให้ความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศของป่าชายเลนที่นี้เปิดให้เข้าชมทุกวัน ตั้งแต่เวลา 06.30 - 18.00 น. การเข้าชมเป็นหมู่คณะควรติดต่อล่วงหน้าที่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคู้กระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทธรณีลักษณะ

ลานหินปุม อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้าบ้านภูหินร่องกล้า ตำบลเนินเพิ่ม อำเภอ นครไทย จังหวัดพิษณุโลก อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานฯ ไปทางอำเภอหล่มเก่า ประมาณ 4 กิโลเมตร เป็นลานหินทั้งลาน จะมีแท่งหินทรงกลมมนยื่นจากพื้น สูงประมาณ 1 ฟุต คาดว่าเกิดจากการสึกกร่อน ตามธรรมชาติ นอกจากนี้ยังมีรอยแตกเป็นแนวเป็นร่องเหมือนแผ่นดินแยก รอยแตกนี้บางรอยก็มีขนาดแคบ ขนาดพอคนก้าวข้ามได้ แต่บางรอยก็กว้างจนไม่สามารถจะกระโดดข้ามไปถึง สำหรับความลึกของร่องหินแตกนั้นไม่สามารถจะกะเนได้ ลักษณะเช่นนี้สันนิษฐานว่าอาจจะเกิดจากการ โกงตัว หรือเคลื่อนตัวของผิวโลก จึงทำให้พื้นหินนั้นแตกออกเป็นแนว บริเวณนี้เย็นสบาย สุดลานหินจะมีหน้าผา เมื่อมองไปยังเบื้องล่าง จะเห็นแนว ต้นไม้เล็ก ใหญ่ยาว ติดต่อบริเวณกว้าง

ออบหลวง อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติออบหลวง อยู่ห่างจากอำเภอฮอด 17 กิโลเมตรไปตามทางหลวงสาย 108 ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ เป็นช่องเขาที่ลำธารไหลผ่าน มีลักษณะเป็นช่องแคบเขาขาด ที่มีหน้าผาหินขนาดของข้างของลำน้ำ รูปทรงของออบหลวงเป็นธรณีสัณฐานที่แปลกหน้าผาวัดจากสะพานถึงระดับน้ำประมาณ 32 เมตร ส่วนแคบสุดของช่องแคบหน้าผาทั้งสองเพียง 2 เมตร ความยาวของช่องแคบประมาณ 300 เมตร บิบบางน้ำไหล ดังนั้นลำน้ำตรงนี้จึงเชี่ยวจัด เสียงน้ำกระทบหน้าผาดังสนั่นแต่รอบๆบริเวณชายน้ำด้านหนึ่งยังคงงามไปด้วย หมู่ไม้เนื้อใหญ่ ร่มรื่นอยู่ตลอด เวลาช่วงนาตาปี ยังมีสะพานเชื่อมช่องเขาขาดสำหรับนักท่องเที่ยวขึ้นชมความงดงามแห่งทัศนียภาพของออบหลวง สภาพของอากาศโดยทั่วไปจะเย็นสบายในหน้าร้อน พอถึงฤดูหนาวอากาศยังคงหนาวจัด

แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทจุดชมวิว

จุดชมวิวดอยกิ่วลม อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นจุดชมวิวที่สวยงาม และมีชื่อเสียงมาก นักท่องเที่ยวจะได้ชมทะเลหมอก สภาพธรรมชาติอันสวยงามของจุดชมวิวนี้ เมื่อยืนอยู่ที่บ้านพักของห้วยน้ำดังแล้วมองไปทางทิศตะวันออก ทำให้มองเห็นสภาพธรรมชาติที่สวยงาม ทิวทัศน์ของทิวเขาอันสลับซับซ้อนซึ่งมีดอยหลวงเชียงดาวที่สูงที่สุดอยู่ใจกลาง ในช่วงเช้าตรู่ และคอยชมพระอาทิตย์ขึ้นงดงามมาก และเป็นที่รู้จักของชาวไทยและชาวต่างประเทศ เพื่อคอยชมพระอาทิตย์ขึ้นและทะเลหมอกอันกว้างใหญ่ไพศาลในช่วงฤดูหนาว และในช่วงปลายฤดูหนาวดอกไม้กำลังบานสวยงามมาก

แหลมพรหมเทพ เป็นจุดชมวิวที่สวยงาม อยู่ห่างใต้สุดของเกาะภูเก็ต ห่างจากตัวเมืองประมาณ 19 กม. อยู่ห่างจากหาดราไวย์ ประมาณ 2 กิโลเมตร เป็นแหลมที่อยู่ตอนใต้สุดของเกาะภูเก็ต จากริมหน้าผามีแนวคันตาลาดลงสู่ปลายแหลมที่เป็น โขดหิน สามารถเดินไปจนถึงปลายแหลมได้ มองเห็นน้ำทะเลสีเขียวมรกต และสามารถเห็นเกาะแก้วอยู่ด้านหน้าแหลม ทางขวาจะเห็นแนวหาดทรายของหาดในหาน แหลมพรหมเทพนับเป็นสถานที่ชมพระอาทิตย์ตกที่สวยงามมากแห่งหนึ่ง ด้วยลักษณะภูมิศาสตร์เป็นแหลมสูงชันทอดยาวไปในทะเล จึงมองเห็นทัศนียภาพเป็นมุมเปิดกว้าง ด้านหน้าคือเกาะแก้วน้อยและเกาะแก้วใหญ่ ด้านขวาเป็นหาดในหานและเกาะมัน ส่วนด้านซ้ายจะมองเห็นหาดในยะซึ่งเป็นหาดเล็ก ๆ

แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทเกาะ

เกาะสิมิลัน อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน ตั้งอยู่ที่ ต.เกาะพระทอง อ.คุระบุรี ห่างจากแผ่นดินใหญ่ 70 กิโลเมตร เป็นเกาะที่ใหญ่ที่สุดในหมู่เกาะสิมิลัน ลักษณะอ่าวสิมิลันมีรูปโค้งเหมือนเกือกม้า น้ำลึกโดยเฉลี่ยประมาณ 60 ฟุต ใต้ท้องทะเลอุดมไปด้วยกองหินและแนวปะการัง เกาะสิมิลันได้ชื่อว่าเป็นจุดดำน้ำลึกที่สุดงามติดอันดับโลกแห่งหนึ่ง ซึ่งแนวปะการังนี้จะเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ชนิดต่างๆ สภาพหาดทรายเนื้อละเอียดสวยงามมาก เหมาะสำหรับดำน้ำดูปลา และปะการัง ทางด้านเหนือของเกาะมีก้อนหินขนาดใหญ่รูปร่างแปลกตาอยู่มากเป็นจุดชมวิวกว้างที่สวยงาม มีนักท่องเที่ยวนิยมไปที่ขั้วเกาะนี้เป็นจำนวนมาก นักท่องเที่ยวสามารถไปได้เพียงแค่ 6 เดือนเท่านั้นใน 1 ปี (คือเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนพฤษภาคม) หลังจากนั้นเป็นเดือนที่มีมรสุมและฝนตกไม่เหมาะต่อการท่องเที่ยว

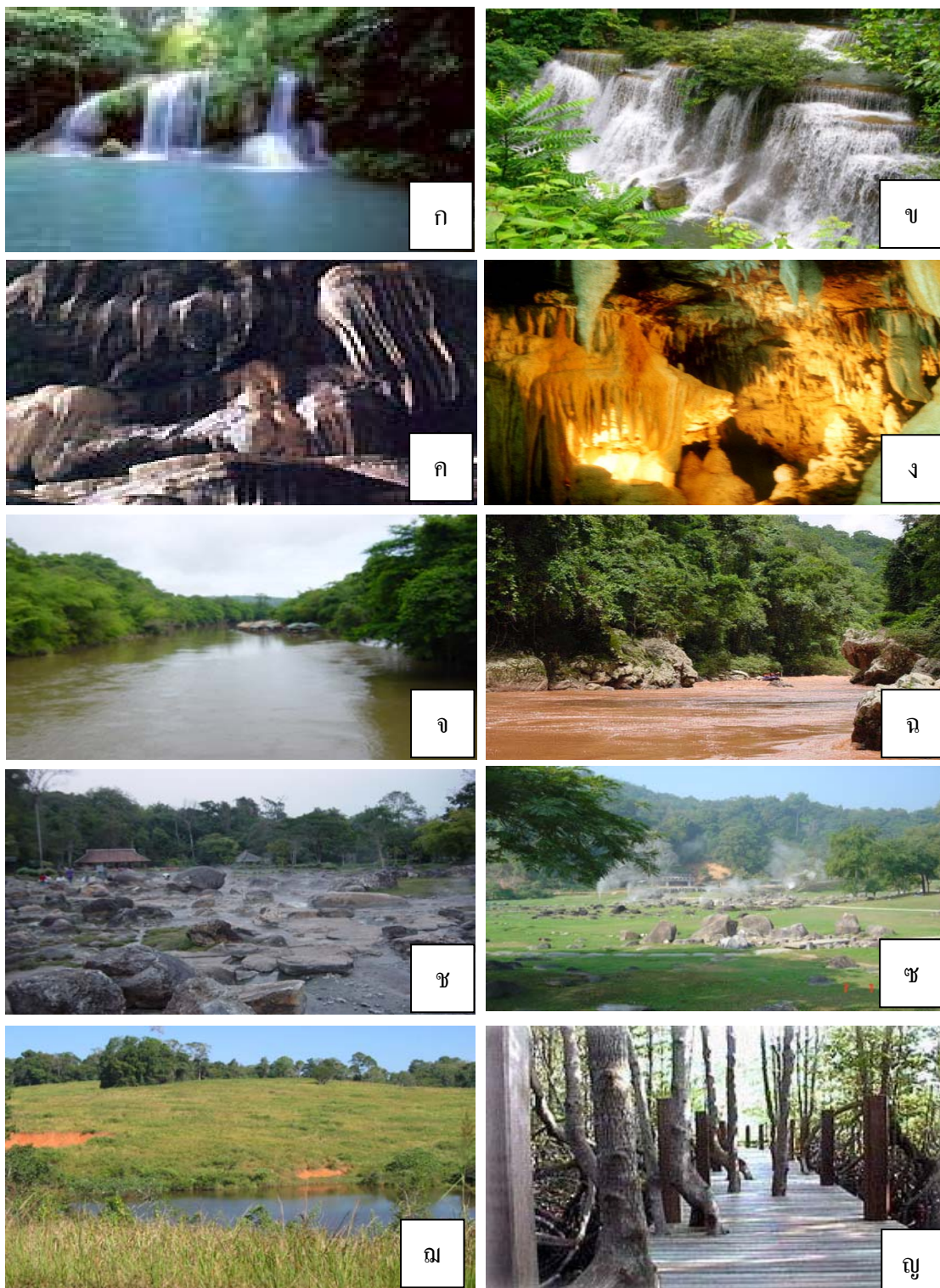
หมู่เกาะลันตา อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา ตั้งอยู่ที่อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ เป็นหมู่เกาะที่ประกอบไปด้วยอ่าวและหาดทรายที่สวยงามมากมายหลายที่ด้วยกัน เกาะลันตาใหญ่ซึ่งเป็นเกาะที่มีขนาดใหญ่ที่สุด ด้านตะวันตกจะเรียงรายไปด้วยชายหาดและอ่าวที่สวยงามมากมายได้แก่ หาดคอกวาง หาดโละบารา อ่าวพระแอะ หาดคลองโขง หาดคลองนิน และมีถนนตัดจากท่าเรือตอนเหนือผ่านชายหาดต่าง ๆ ไปจนถึงที่ทำการอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตาซึ่งอยู่ตอนใต้สุดของเกาะ ไม่ไกลจากที่ทำการอุทยานฯ มีจุดชมวิวกว้างแหลมโดนด ซึ่งเป็นที่ตั้งของประการูจากมุมนี้สามารถมองเห็นโค้งอ่าวกรวดและอ่าวหาดทรายขาวสะอาดมาบรรจบกัน ตอนปลายสุดของแหลมเป็นที่ตั้งของเกาะหม้อ เป็นจุดดำน้ำดูปะการังน้ำลึก ฤดูท่องเที่ยวอยู่ระหว่างเดือนพฤศจิกายน-พฤษภาคม นักท่องเที่ยวที่ต้องการพักผ่อนในบริเวณที่ทำการอุทยานฯ ควรติดต่อล่วงหน้าที่อยู่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา

แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติประเภทชายหาด

หาดหัวหิน อยู่ในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 195 กิโลเมตร และอยู่ก่อนถึงตัวเมืองประจวบคีรีขันธ์ 90 กิโลเมตร อยู่ทางด้านทิศตะวันออกของตัวเมือง มีทางลงหาดอยู่ที่ถนนดำเนินเกษม สองข้างทางลงหาดมีโรงแรมและร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก หาดหัวหินมีความยาวประมาณ 5 กิโลเมตร ทรายขาวละเอียด น้ำทะเลใส เหมาะสำหรับเล่นน้ำทะเล นับเป็นสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับผู้ที่มีเวลาน้อย อาจจะเป็นในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์สักวัน

ถึงสองวัน เพราะหัวหินไม่ห่างจากกรุงเทพฯ มากนัก ประกอบกับการเดินทางที่สะดวกสบาย หัวหินเป็นสถานที่พักตากอากาศติดชายหาดที่มีชื่อเสียงเหมาะสำหรับการมาพักผ่อน

หาดในยาง อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติสิรินาถ เป็นที่ตั้งทำการอุทยานฯ ชายหาดที่มีความร่มรื่นด้วยทิวสนธรรมชาติและพรรณไม้ป่าชายหาดที่ร่มรื่น อุทยานแห่งชาติสิรินาถประกอบด้วยชายหาดที่สวยงามและมีความยาวต่อเนื่องกันมาถึง 13 กิโลเมตร นอกจากชายหาดที่มีทรายขาวสะอาด ชายฝั่งทะเลยังประกอบไปด้วย แนวปะการังน้ำตื้น อันเป็นที่อยู่อาศัยของปลานานาชนิด โดยเฉพาะบริเวณหน้าที่ทำการอุทยานแห่งชาติหาดในยาง ในช่วง เดือนพฤศจิกายน - กุมภาพันธ์ เป็นช่วงฤดูที่มี เต่าขึ้นมาวางไข่ เป็นหาดที่มีสวนสนร่มรื่นเหมาะแก่การพักผ่อนและเล่นน้ำ นอกจากนี้ยังมีแนวปะการังขนาดใหญ่เป็นที่อาศัยของสัตว์ทะเลนานาชนิด โดยเฉพาะเต่าทะเลซึ่งจะขึ้นมาวางไข่บนหาด ราวเดือนพฤศจิกายนถึง กุมภาพันธ์ แต่ปัจจุบันเต่าทะเลมีจำนวนลดลงมาก จนแทบจะไม่เห็นเต่าขึ้นมาวางไข่อีกเลย

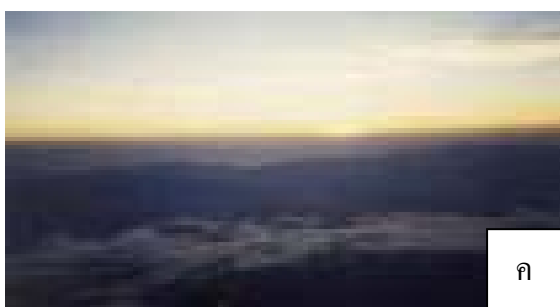
ภาพผนวกที่ ๑2 ลักษณะทั่วไปของพื้นที่ศึกษา ก. น้ำตกเอราวัณ ข. น้ำตกห้วยแม่ขมิ้น ค. ถ้ำเชียงดาว ง. ถ้ำเลเขากอบ จ. ถ้ำน้ำแควน้อย ฉ. ถ้ำน้ำว้า ช. น้ำพุร้อนแจ้ซ้อน
 ฅ. น้ำพุร้อนฝาง ฉ. เส้นทางศึกษาธรรมชาติกม.33 – หนองผักชี และ ญ.
 เส้นทางศึกษาธรรมชาติคู้กระเบน

ก

ข

ค

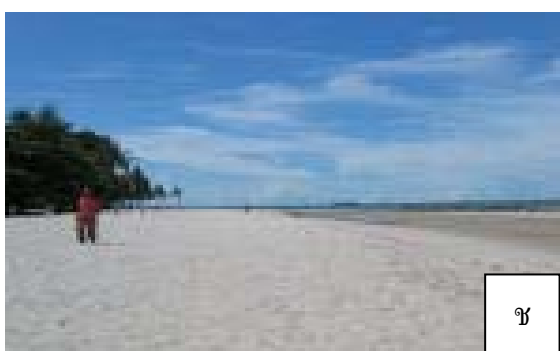
ง

จ

ฉ

ช

ซ

ภาพผนวกที่ ๓3 ลักษณะทั่วไปของพื้นที่ศึกษา ก. ลานหินปุ่ม ข. ออบหลวง ค. ดอยแก้วลม
 ง. แหลมพรหมเทพ จ. เกาะสิมิลัน ฉ. เกาะลันตา ช. ชายหาดหัวหิน และ
 ซ. หาดในยาง